

DREXLER ANTONÍN

P. TRANOV

G E S T A P O

Geheime Staatspolizei
(zkrác. Gestapo, česky Tajná státní policie)

Olomouc 1946

**Románová příloho Stráže lidu, orgánu KSČ
olomouckého kraje**

Upozornění

Chtěl bych touto cestou upozornit případné čtenáře následující knihy, že text jsem zpracoval pomocí skeneru jako nevidomý pro vlastní potřebu a další nevidomé zajímaví se o tuto oblast. Proto prosím omluvte případné překlepy a rozdělovací znaménka v řádku, záměnu písmen jako z na s a chyb u některých jmen , originál byl v jiném formátu (A5) než je současný proto také případné odvolávky na číslo stránky neodpovídá skutečnosti. Kontrolu neskenovaného textu provádím pouze pomocí hlasového výstupu v počítači .

Dále upozorňuji že nemám souhlas autora (ů) o zpracování do této podoby.

Titulní strana byla poškozena tak byla vytvořena nová.

Knihu jsem doplnil o fotopřílohu týkající se této problematiky z mého archivu

Jiří Rosmus

www.rosmus.eu

**Myslím na Tebe, který jsi chybil, ale výstřelem
povznesls svou čest až k oblakům.
Umožnils nahlédnouti do nitra těch, kteří
Si říkali lidé, za něž však i hyena by se styděla**

P. T r n o v .

GEHEIME STAATSPOLIZEI – GESTAPO

Snad jenom v mozku šílenců mohla se zroditi myšlenka na utvoření organisace, podporující násilí tím nejbrutálnějším násilím.

Nebyla to jenom hlava této nestvůry dvacátého století, která seděla na hnusném trupu, netvorně splepeném z těl sadistických vykonavatelů zloby, zastíňující středověkou španělskou inkvisici. Byly to také ruce, neskonalé množství rukou, jimž se říkalo konfidenti. Jejich prsty byly nespočítatelné a zůstanou snad věčně neobjevitelné. Jejich výkon byl někdy úmyslný, někdy nahodilý, někdy zůstávající ve zdánlivém klidu po celé měsíce, ba roky. Každý článek jejich byl sám o sobě života schopný a samostatný.

Šéfové, jejich zástupci, vedoucí ústředí, vedoucí služeben, radové, inspektoři, asistenti, zaměstnanci, fanatici nacistické „myšlenky“ v NSDAP, t. zv. Sicherheitsdienst, placení konfidenti, superkonfidenti, „obraní plnomocníci“ (Abwehrbeauftragte), jejich spolupracovníci, příležitostní konfidenti, přátelé gestapáků, jejich hostitelé, osobní přátelé a anonymové, ti všichni dohromady tvořili onu organizaci. Byli mezi nimi také takoví, kteří byli donucováni k podávání na pohled zcela nezávadných zpráv.

Ale i těmito zprávami vyplňovány byly mezery, vyskytnuvší se v konceptech plánů gestapa.

Pojem člověka nebyl u gestapa znám. Šlo jen o přátele a nepřátele.

Jedovatý dech, který nestvůra gestapa vydávala, zachvátil každého, jestliže se do její blízkosti dostal v nepřátelském postoji. Jedovatý dech ovanul místnosti nejvyšších salonů, přepychových i obyčejných úřadoven, plazil se po parketách pokojů hodnostářů církví, korporací, po vyšlapaných podlahách továren, dílen, obchodů i po pečlivě vydrhnutých podlahách bytů ve městech i na vesnicích — všude, kde mu jen trochu byly pootevřeny dveře ať hlavní či postranní, A nadýchal se ho každý, kdo neměl vzdorně zařaty čelisti. Jeden více, drahý méně.

Je třeba zdravého ranního, východního vánku, aby vyvětral pach a propral plíce.

Hlava nestvůry je v Norimberku, těla za mřížemi izolace demokratické Evropy, Ale ruce a prsty, pokud na nich byly veřejně viditelné skvrny, ty se omývají ...

Touha po spravedlnosti pláče.

PO PRVÉ V ČESKOSLOVENSKU

Profesor filosofie na technice v Hannoveru Theodor Lessing, vynikající německý filosof, byl vědeckým socialistou. Na vysokém učení v Hannoveru rostla povážlivě skupina nacistických studentů, která vyvolávala konflikty s prof. Lessingem. Již r. 1926 rozhodl se prof. Lessing odejít do ústraní. Přestal přednášet na universitě. Když se dostali nacisté k moci, odešel do

emigrace a přestěhoval se do Mariánských Lázní. Tam žil také Maxmilián. Rudolf Eckert, rodák z Drážďan, který měl pověst pytláka a výtečného střelce.

V červnu 1933 navštívili Eckerta dva mužové. Představili se mu jako Rudolf Zischka a Karl Henel a vyzvali ho k důvěrnému rozhovoru. Prozradili mu, že ho znají jako dobrého nacistu. Zischka vyprávěl Eckertovi, že gestapo, pověstný velitel SA Röhm a státní tajemník Hoffman mají zájem na tom, aby profesor Lessing byl živ dopraven do Německa. Eckert slíbil Zischkovi, že se akce proti prof. Lessingovi zúčastní.

Několik dní nato přinesl místní časopis v Mariánských Lázních zprávu, že na hlavu prof. Lessinga byla v Německu vypsána odměna 80.000 říšských marek. Zischka, Henel a Eckert se radili a dohodli se, že prof. Lessinga unesou. Tento odcestoval však do Prahy. Za několik dní vrátil se do Mariánských Lázní a nastěhoval se do vily „Edelweis“.

Předposlední noc teplého srpna r. 1933 byla v Mariánských Lázních nabita událostmi. V obci Šance ukradl Eckert z hasičského skladiště žebřík a na smluveném místě sešel se svými společníky, k nimž se připojil také jistý říšský Němec, oslovovaný pouze křestním jménem Franz. Všichni odnesli společně hasičský žebřík k vile „Edelweis“ a přistavili jej ke zdi mezi dvěma okny pracovny prof. Lessinga. Profesor seděl a psacím stolu, Zischka se díval na svou oběť. Usoudil, že nebude možno živého profesora Lessinga dopravit do Německa. Za jeho smrt měl slíbenou částku 40.000 říšských marek.

„I 40.000 papírů je dobrý kšeft,“ řekl Zischka a připravoval si zbraň. Totéž činil i Franz, stojící na žebříku jen jednou nohou. Ztichlou nocí zazněly dva výstřely a zasažený profesor Lessing těžce povstal od psacího stolu a potácej se směrem k oknu. V tu chvíli vypálil Franz další ránu, načež se prof. Lessing úplně zhroutil.

Pachatelé zmizeli. Přes hranice převezl je Eckert do vesnice Tüschentreuthu v Bavorsku. Tam na ně čekal jistý vedoucí NSDAP, dobrý spolupracovník gestapa. Zischka mu líčil, jak byla vražda provedena. Všichni pachatelé odjeli pak z Tüschentreuthu do Norimberka, kde byli v úřadovně gestapa vyslýcháni.

Zischka, Henel a Franz rozdělili se o vyplacenou odměnu a Eckertovi dali 50 marek. V úřadovně gestapa byla jim změněna jména a všichni dostali nové osobní doklady. Eckert dostal jméno Forstner. Vstoupil do SA a v roce 1941 vrátil se do Mariánských Lázní. Oženil se a žil docela klidným způsobem. Domníval se, že se na jeho čin zapomnělo. Avšak dne 26. června 1945, tedy několik týdnů po našem osvobození, byl začten. Neušel spravedlivému trestu.

NA TISÍCILETÍ ?

Přepychový salonní vůz tak zvaného presidenta Háchy nedojel ještě ani do Berlína v noci ze 14. na 15. března 1939 a již projížděla osekáným zbytkem českých zemí osobní auta s nově natřenými falešnými čísly a s cestujícími, vybavenými falešnými pasy. Členové gestapa byli prvními nezvanými hosty krvácejícího Československa. Obraceli se na předem zjištěné osoby a nalézali tam největší podpory. Když nejvyšší představitel brutálního nacistického Německa přijel vychutnávat si svoje vítězství do Prahy, procházelo se mnoho členů gestapa nejen po Václavském náměstí, ale i ve všech ostatních čtvrtích a ve všech jiných městech. Nezajímali je jásající příslušníci německé menšiny, nýbrž zatrpklé tváře Čechů.

A tak začal způsob života, který nemá v dějinách světa obdoby.

DÉJINY SVĚTA BUDOU PSÁNY ŠVABACHEM.

Šestiválcové auto vjelo do prostorných dílen. Vysoký muž hubeného obličejce vystoupil z vozu a zvedl ledabyle pravici k pozdravu. Sotvaže řekl vedoucímu autodílny, co bude třeba na

stroji opravit, přišel majitel dílen a uctivě hosta zdravil.

„Mezitím, než bude oprava provedena, nepohrdne zajisté pan inspektor malou svačinou.“

„Ale jen na půl hodiny, spěchám.“ V přijímacím salonu seděly dvě dámy. Na stole zákusky a dopité číšky čaje.

„Moji manželku znáte, a to je paní doktorová Pospěchová.“

„Inspektor Peterson,“ představoval se host. Za chvíli byl zde čaj pro inspektora a rozhovor nenuceně plynul,

„Stávám se obdivovatelem Čechů, zejména pokud se týče jejich znalostí mojí mateřštiny. Tak někdy zapomínám, že jsem v zemi, o které jsme měli dojem, že je až do posledního dítěte proti nám nepřátelsky postavena.“

„Ba ne, pane inspektore,“ s úsměvem odpověděla, paní Pospěchová, „chápeme situaci naprosto realisticky. Mám pro to mnoho důkazů.“ „To víte, milostivá paní, že mne zajímají. Není jen účel gestapa, aby potíralo nepřátele říše, ale aby zhodnotilo i kladné stránky národa spjatého na tisíciletí s námi.“

„Těmi bych* vám mohla hned posloužit, pane inspektore. Ovšem, ne služebně,“ usmála se paní doktorová a vyňala z tašky dopis. „Přečtu vám jen část. Dopis je psán česky.“

A zvlášť modulovaným hlasem četla: „... jsem přesvědčen, že dějiny světa přestaly se psát latinkou a že budou psány po staletí švabachem.“

Není to jen můj názor. Je nás dosti, kteří v akci prvního září přišli sem, aniž pro to byl vážný důvod. Chci domů, k tobě, má drahá ženo. Pokus se udělati všechno, nešetři času, ani peněz, — chci domů ...“

„Co říkáte, pane inspektore?“ „Dopis odněkud z vězení.“ „Ne, z koncentračního tábora Dachau.“ „Pisatele byste mi neprozradila, milostivá paní?“

„Je jím můj manžel.“

*

Asi že inspektor Peterson nespěchal, poněvadž jeho auto po opravě jelo směrem na náměstí, kde zastavilo a do moderní budovy vcházel inspektor s dámou v závoji, pod níž hořel obličej paní doktorové Pospěchové. V prvním poschodí, v malé kancelářské místnosti usedli oba do lenošek a hodiny na radniční věži odbíjely již po druhé celou, když inspektor Peterson přinesl z vedlejší místnosti list z kartotéky nadepsané „Aktion 1“. Z ní zjistil, že dr Pospěch je podezřelý z ilegálního spojení se zahraničím, proto byl při vyhlášení války zatčen a odvezen do koncentračního tábora. Podle další poznámky měl být dr Pospěch vyslechnut na velitelství koncentračního tábora, znovu, poněvadž vzniklo proti němu podezření, že je zapleten do akce, namířené proti Německu, kterou vedl bývalý vysoký důstojník čs. armády Kroutil. Příští týden má k výslechu dr. Pospěcha jeti některý z úředníků gestapa přímo do Dachau.

Zase uplynula půlhodina, vyplněná hovorem, vedeným šeptem. Inspektor Peterson vstal a pravil: „Milostivá paní, peníze přijímám, nikoliv jako úplatek, ale jen proto, abych mohl s oním úředníkem jeti do Dachau. Zařídím věc tak, abych vašemu manželu pomohl. Jsem přesvědčen, že jeho místo je doma, nikoliv za osnatým drátem. Německý smysl pro spravedlnost není potlačen vědomím německé neporazitelné síly. Ba naopak, naše síla dává nám možnost býti velkorysími.“

„Pane inspektore, budu vám neskonale vděčná, prosím, abyste byl jedním z nejlepších přátel naší rodiny. Podaří-li se vám ji rozšířiti o mého muže, nebude vaše oběť marnou. Tím vás již napřed ujišťuji.“

Paní doktorová nebyla ještě ani z budovy venku, když inspektor Peterson dopočítal bankovky, vložené mu do kapsy. Deset po tisíci. To je tisíc marek. Kdyby nebylo třeba jeti do koncentračního tábora, byl by to dobrý výdělek. „Půjdu k šéfovi a uvidíme, co se dá dělat.“

Příštího rána po rozhovoru s inspektorem Petersonem dal si zavolati šéf gestapa svého sekretáře, jemuž udělil příkaz, vyžádati vězně dr. Pospěcha z koncentračního tábora k výslechu na zdejší služebnu. Důvod: Nutná konfrontace se zatčeným českým důstojníkem

Kroutilem. Vězně dr Pospěcha poslati se zvláštní eskortou neprodleně, Heil Hitler ..."

*

Cely číslo 3 v bývalé vojenské věznici používáno bylo úředníky gestapa pro ty, kteří měli zlepšenou samovazbu. Když zarachotil klíč ve dveřích, vyskočil vězeň dr Pospěch a postavil se podle předpisu. „Cela číslo 3 s jedním vězněm," hlásil neznámému příchozímu. Ten přivřel dveře a posadil se na stoličku.

„Jsem inspektor tajné státní policie Peterson. Chci vám pomoci. Mluvil jsem několikrát s vaší paní. Posílá vám dopis."

Zarostlý obličej vězňův se rozjasnil, když dočetl.

„Pane inspektore, udělám všechno co si budete přát."

„Podařilo se mi dostat vás z drátů koncentráku, pokusím se o to, abyste za krátkou dobu seděl doma ve svém pokoji. Budete konfrontován s Kroutilem, který toho mnoho napovídal nejen na sebe, ale i na své přátele, mezi nimiž jste také vy. Výslechu bude přítomen náš šéf. Chovejte se ke Kroutilovi nepřátelsky. On přijde stejně pod sekeru. Protokol budu sepisovat já. Učiním také závěrečnou zprávu. Musíte dobře obstát. To je hlavní podmínka vašeho propuštění. Druhá je již pouhou formalitou. Půjde o zrušení návrhu na tak zvanou ochrannou vazbu, která byla na vás uvalena. Zrušení provede naše zemská služebna se schválením Berlína. Návrh na zrušení učiním, šéf s ním souhlasí pod další podmínkou." „A ta je...?"

„Podepíšete závazek, že budete s námi spolupracovat. Opakuji, že je to pouhá formalita.

Souhlasíte?"

„Ano, pane inspektore. Ale co se stane, když v Berlíně nepřijmou moji nabídku."

„Tam zajedu sám. Buďte bez obav. S lidmi vašeho druhu budeme jednat vždy jako rovný s rovným. V mocné a vítězné říši budou jenom dva druhy lidí: jeden z nich bude smetím, druhý koštětem. Máte na vybranou."

„Budou koštětem, pane inspektore," odpověděl se zanícením dr Pospěch. Naše demokracie a váš vůdcovský systém nejsou v rozporu; vždyť sám Masaryk napsal, že demokracie je problémem vůdcovským. Masaryk byl filosof. Vůdce je praktik. Chce, aby každý příslušník jeho národa byl vůdcem. Budou-li všichni Němci führery, bude v Německu demokracie."

„Zcela správně, doktore. Je vidět, že přeškolení, kterého se vám v koncentračním táboře dostalo, mělo svůj význam. Zítřka tedy na shledanou. Apropos! Málem bych byl zapomněl. Paní manželka posílá vám balíček čokolády". Podal mu ruku a po zarachocení klíče v opancěovaných dveřích zůstal dr Pospěch jen se svými dojmy.

ECCE HOMO

Inspektor Peterson seděl za psacím stolem a dočítal úvodník z posledního čísla Völkischer Beobachter. Uprostřed úřadovny klečel na zemi člověk. Ruce za tělem staženy železnými „nárámky", které měl i na nohou. Byly staženy mimo to řemenem tak, že dosahovaly vzadu za tělem až k patám. V této posici se konal výslech. Velké krůpěje potu stály v obličejí vyslýchaného. Levé oko bylo podlito čerstvou krví.

„Tak co, Kroutile, povíte pravdu? Mně je to jedno. Já ji z vás vytluču. Potřebuji znát všechny, kteří byli s vámi v ilegální organizaci. Mám času dosti, vy nikoliv. Nějak mnoho mluvíte o dr Pospěchovi. Víím, že vám dával peníze na ilegální organizaci, ale zdá se mi, že jste proti němu velmi zaujat."

„Nejsem, je to můj přítel," těžce dostal ze sebe vyslýchaný. „Nemám již, co bych vám řekl, vymlátíl jste ze mne všechno. Teď mi jen oddělte pouta. Nevydržím to již."

„Jen ještě malou konfrontaci s dr Pospěchem a budete mít pokoj."

Zazvonil a krátce na to byl přiveden dr Pospěch. Za ním vcházel i šéf gestapa, který se posadil do připraveného křesla.

„Doktore Pospěchu, ten směšný vojevůdce Kroutil říká, že jste byl členem ilegální skupiny,

kteřá organisovala pŕechod českých vojáků pŕes hranice. Co na to říkáte?"

„Na takovou sprostou lež mám jen jednu odpoveď ..." Dr Pospěch nervosně pŕiskočil ke spoutanému a udeřil ho několikrát po obličeji, až se tento svalil na bok. Spoutané ruce a nohy nedovolovaly mu, aby se poněkud zvedl. Scéna vyvolala spokojený úsměv na tváři šéfa gestapa, a otázku chytrého inspektora, který řekl: „Kroutilo, odvoláváte nařčení dr Pospěcha?"

„Ano" — zašeptal.

„A neznáte již nikoho, kdo byl s vámi ve skupině ?"

„Ne" — stěží vypravil ze sebe.

Zvonek zazvonil a za chvíli vynášeli dva zřizenci vyslychaného Kroutila, který se nemohl postavit na nohy.

„Doktore, získal jste si mne," povýšeně promluvil šéf gestapa. „Bude záležet jen na vás, abychom se stali dobrými přáteli, až budete propuštěn. Návrh na toto propuštění odešleme ještě dnes."

„Můj neskonaleý vděk nedá se slovy vyjádřit pane rado", ukláněl se dr Pospěch.

„Jsem rád, že jsme našli ve vás dobrého pŕitele. Pŕitele v boji za uskutečnění krásné myšlenky našeho velikého vůdce a jeho mocného národa. Podepište nyní onen formální závazek, abychom se jím mohli vykázati v Berlíně. Podám zprávu, že jsem se sám pŕesvědčil o vašich neobyčejných kvalitách," zakončoval šéf gestapa.

SVOBA V NESVOBODĚ.

Následující dni nemusel dr Pospěch trávit nečinně ve své cele. Byl pŕidělen do fotooddělení gestapa. Denně fotografovali množství nových vyšetřovanou pro archiv služebny.

Jeho choť pŕinášela mu jídlo a neopomněla pŕiložit i balíček pro asistenta, který měl dohled na fotooddělení. Tak ubíhal dr Pospěchovi čas velmi rychle. Několikrát pŕišel za ním inspektor Peterson a dodával jemu — adeptu svobody — naděje. J

Koncem února byl dr Pospěch odvezen autem do úřadoven služebny gestapa. Tam mu inspektor oznámil, že ústředna v Berlíně vyřídila, návrh kladně, a že je „Schutzhafbefehl" proti němu zrušen.

Odpoledne byl již doma se svou manželkou a dvěma syny.

Tak mu ještě nikdy nechutnala večeře, jako tentokráte! Očima doslova hladil vidličku i nůž, každý talířek či misku na kompot. Mazlil se pohledem s každým kusem nábytku, pohladil oba chlapce a dlouze líbal svou choť.

Když již hoši odešli spát, hovořil ještě s manželkou až do pozdní noci.

„Svoboda, moje osobní svoboda ! Má to nesporně výhody, že jsem doma. Pŕedně je jasno, že se na světě nenajde moc, která by porazila Německo. Je tedy třeba, aby každý Čech upravil si život tak, jak je mu jen možno, aby v pŕátelství k Němcům uhájil svůj život. To bych za ostatním drátem v koncentračním táboře nemohl dělat. Mám svou kancelář, budu pracovat a získám si pŕízně všech. Budu mít také možnost pomáhat Čechům. Budu k tomu využívat pŕátelství gestapáků, které jsme tak draze zaplatili."

„Kolikpak jsi jim dala?" otázal se po chvíli své choti.

„Celkem 125.000 a tvoje zlaté hodinky." „Nešetřilas však já vydělám stokrát tolik." „Ty mi stojíš za to. Byla bych dala i více," odpověděla manželka a pŕitulila se k němu blíže.

Po chvíli zhasla světla v pokoji a noc zahálila myšlenky i lidi.

NOVÉ AKCE.

Všichni vyšetřující orgánové služebny gestapa byli narychlo povolání šéfem k důležité poradě.

„Berlín pochválil provedení akce A I při vypuknutí války. Podkladem pro zatýkání byly zprávy dodané většinou německými občany města, kteří znali jednotlivé Čechy, pŕicházející v

úvahu pro zatčení. Je pravda, že v těchto zprávách hrály často velkou roli osobní účty, které byly takto vyřizovány, ale výsledek akce byl dobrý. Odňal chuť lehkomyšlným, kteří si mysleli, že tvoření různých ilegálních kroužků proti říši bude jednoduché a beztržné.

Podklad pro akci B II získali jsme rovněž snadno. Bývalá česká policie vedla po léta důvěrné seznamy všech komunistů a jejich buněk. Vedoucí policejní orgány byly postaveny protikomunisticky a tak se ani nesnažily zničit písemný materiál, takto nastřádaný. Za zdá se, že tento písemný materiál byl nám úmyslně zanechán.

Nyní stojíme před novou velikou akcí, rozbít českou organizaci Sokol. Ona je to, která sdružuje mnoho osob říši nepřátelských. Pověřuji proto inspektora Petersona, aby zahájil ofensivu. Půjde nejdříve, o to, získati povšechnou zprávu, zejména pokud se týče majetku této největší české organizace. Naše ústředna ví o případech, kdy členové Sokola zašantročují majetek spolku, protože cítí, kterým směrem se náš odpor povede. Všichni ostatní členové tajné státní policie budou kol. Petersonovi nápomocni. Postarají se o navázání styků s funkcionáři Sokola. Veškeré zprávy je nutno střídati do naší příští porady. Kromě toho je třeba věnovati zvýšenou pozornost církevním kruhům. Vedoucím této části ustanovují asistenta Brantsche. Navázání styků musí býti provedeno ihned. Zajímají nás v první řadě povšechné zprávy: O náladě českého obyvatelstva, do jaké míry jsou čeští nacionální duchovní podporováni, kým a jak se k jejich postoji staví ordinariát a Řím.

Je vám, pánové, všechno jasno. Na východě postupují naše vojska vítězně a nezadržitelně vpřed. Zbytky nepřátel v zázemí musíme zničit, abychom tak podepřeli sílu i z vnitrozemí až do dalších rozhodnutí, které učiní vůdce.

Je vám také jasno, že informace, které vám dávám, jsou naprosto důvěrné a že jen sebemenší vaše neopatrnost měla by za následek nejpřísnější tresty.

Sieg heil !

PODIVME BRATRSTVÍ.

Byt dr Pospěcha byl slavnostně osvětlen Uprostřed prostorné jídelny lákala příjemně upravená tabule k zasednutí.

Od propuštění dr Pospěcha z koncentračního tábora bylo zde již mnohokrát veselo. Velmi často byl nalezen důvod k oslavám.

Strašlivá válka jakoby se ani netýkala domu v tiché ulici. Bývalý vězeň číslo 12905 z koncentračního tábora Dachau dr Pospěch vzpomínal častokrát na doby, kdy stál s porcelánovou miskou v řadě a čekal na svou porci „z jednoho hrnce“. Nyní měl před sebou několik talířů a talířků, stříbrné příbory, číšky, sklenice a láhve. Taktéž i všichni ostatní hosté, kteří již znali onen vzorný pořádek v domě dr Pospěcha. Znali jej proto, poněvadž byli zde při každé slavnosti.

Divné to měl dr Pospěch hosty! Divné přátelství uzavřeli Všichni mluvili tou řečí, jakou bylo spíláno vězňům při výsleších a za ostnatými dráty. Tiskl na přivítání ty ruce, které připevňovaly skoro denně okovy zatčeným, které byly tváře spoutaných, vyrážely zuby.

Přišel-li takový „host“ do domácnosti, kteréhokoliv průměrného Čecha, mnoho slzí bylo po jeho odchodu prolito nad ztrátou toho, koho onen nezvaný host s sebou odvedl.

Dnešním důvodem k pořádání domácí oslavy u dr Pospěcha bylo přemístění politického referenta Bergra do jeho rodiště Drážďan.

Berger vyslyšel zatleného zástupce přednosty jedné železniční stanice, který byl nařčen z pokusu organizovati komunistické ilegální okresní vedení. Smíšek se jmenoval. Při prvním výslechu vydržel Smíšek tu část, které se u gestapa říkalo technická.

I po všech ranách zdálo se, že na jeho rozbité tváři je stále vidět úsměv. Nedělal svému jménu hanbu. Usmíval se i když jediným svlažením vyprahlých úst byla krev z vyražené řady vrchních zubů. Nedělal hanbu také svojí straně. Tak tvrdého vyšetřovance ještě gestapák

Berger nikdy neměl. Rozzuřil se až do nejvyšší míry a používal všech způsobů, vyzkoušených za mnoho let.

Duch vyšetřovaného Smiška nepovolil. Ale tělo, to bylo slabší. Poddalo se po čtyřhodinovém „výslechu“.

Šéf gestapa hlásil ústředně, že zatčený člen ilegálního vedení KSČ byl raněn mrtvicí při výslechu. O vyslýchání se zajímal šéf antikomunistické akce policejní rada Czepitschka z ústředny. Zajel si k výslechu, ale našel již jen nehybné tělo vězně. Byl rozhořčen nad ostrostí „technického výslechu“. On by se tak neukvapil. Věřil, že jeho metoda, t. j. rozvržení „technického výslechu“ na dlouhou dobu, byla by úspěšnou.

Proto byl politický referent Berger přemístěn „z trestu“ do Drážďan. Trest byl ve skutečnosti povýšením. Věděli to všichni úředníci gestapa, věděl to i dr Pospěch. Bergrovým nástupcem v politickém referátu stal se starý a dobrý přítel Pospěchův inspektor Peterson. Od dnešního dne vrchní inspektor, Po dobré večeři povstal hostitel, rozloučil se oficiálně s Bergrem, vzpomněl povýšení inspektora Petersona a přál oběma oslavencům mnoho zdaru do další jejich činnosti. Oba poděkovali, plné čísky se zvedaly a po nich také nálada. Mluvílo se o neustálém vítězném postupu německých vojsk na východě. Jen přítomný asistent Bartsch měl docela prosaickou starost. Nemohl najít pro sebe řádný byt.

„Frici, netrap se, budeš bydlet tady u mne,“ řekl mu dr Pospěch.

A za chvíli přijel rozradostněný asistent Fritz Bartsch „nejlepšímu příteli dru Pospěchovi a jeho vzácné choti.“

Vrchní insp. Peterson využíval i této příležitosti a dobré nálady dra Pospěcha. Nenápadným způsobem zavedl rozhovor na sokolskou organizaci. Věděl, že dr Pospěch byl jejím členem a že zastupoval několik jednot Sokola při převodu sokoloven a hřišť na nové majitele.

„Šéf mi vytýkal, že stále jen oslavujeme a že jsi nám málo nápomocen. Jeho zástupce Langmann má k tobě nedůvěru. Jen pohleď, jak nás po očku pozoruje.“

„A nevíš proč?“

„Příčina celkem směšná. Langmann měl kdysi spor, který prohrál, Vinu připisoval advokátovi, který zastupoval odpůrce v procesu. Když tě poznal, řekl, že jsi jak obličejem, tak i jednáním podoben tomu advokátovi. Varoval nás, abychom byli vůči tobě opatrní, poněvadž prý jsi rovněž tak mazaným advokátem,“ smál se vrchní inspektor Peterson.

„Tedy dobrá. Dám ti takovou zprávu, že zastíníš úplně Langmanna. Přijď zítra večer ke mně,“ Další zábava byla tak dobrá, že již po půlnoci připil si dr Pospěch na bratrství s obávaným a nedůvěřivým zástupcem šéfa gestapa Langmannem.

Nové výbuchy korku z lahví šampaňského zdály se býti ozvěnou výstřelů, které prorážely vzduch někde v Kounicových kolejkách, Pod kaštany, či v Polsku anebo někde na Ukrajině.

Jenom účinek by) jiný.

Tak o tom uvažovala posluhovačka. Když druhého dne ráno čistila povrhnutý kloset a schodiště v domě dr Pospěcha.

DOBŘÍ ZPRÁVY

Dr Pospěch seděl u psacího stroje skoro celé odpoledne. Když ve večerních hodinách přišel k němu vrchní inspektor Peterson, mohl mu dr Pospěch odevzdati několikastránkovou zprávu. Byla v ní popsána celá organizace Sokola, podrobnosti o spolkovém životě, o náladě českého obyvatelstva, byly v ní uvedeny jednotlivé osoby, které tu či onu jednotu Sokola v kraji vedly. Všechny nitky měla nyní tajná policie. Stačilo jen za některou z nich zatáhnout. Konkrétních obvinění ve zprávě nebylo.

Ale inspektor Peterson věděl z praxe, že skoro každý druhý Čech má při nejmenším aspoň „vroubek“. Stačí jej objevit a přijde se na další.

„Doktore, zpracuji materiál, zjistím potřebné a šéf bude spokojen... To je ohromné, kolik majetku nám uniklo při rozpuštění Sokola.“

„Erichu, ty mi však uděláš protislužbu,“ řekl po-chvíli dr Pospěch k Petersonovi. „Můj přítel dr Slabý byl zatčen. Po něm byl odveden dr Houdek a jistý dělník Tvrdý. Jde o nějakou letákovou akci.“

„Znám ten případ. Dostanu jej příští týden do referátu. To víš, že pomohu, přeješ-li si.“

„Přijmi, Erichu, na hotové výlohy.“ A dr Pospěch odpočítal z náprsní tašky deset tisícovek.

„Doktore, nevzal bych, ale mám opravdu nutná vydání. Měl jsem již několik dnů starosti, jak je uhradím. Slibuji ti každou protislužbu.“

Když odešel vrchní inspektor Erich Peterson s dobrou zprávou o Sokolstvu v jedné a s deseti tisícovkami v druhé kapse, zapsal dr Pospěch na konto dr Slabého, na němž na straně „dal“ byla pouze jedna položka „v hotovosti

30.000 K“, do druhé kolony na stranu „má dáti“ tuto položku: „vydání, spojená s intervencí 20.000 K.“

PŘÁTELÉ I NEPŘÁTELÉ ROSTOU.

Mnoho podobných jednání měl ještě dr Pospěch s vrchním inspektorem Petersonem. Takovým způsobem podařilo se mu dostat celou řadu zatčených ze spárů gestapa. Příjmy v jeho kanceláři stouply závratně. Ale i vydání. Mezi českým obyvatelstvem města bylo veřejným tajemstvím, že zatčeným pomůže od gestapa jen dr Pospěch. Manželky uvězněných nešetřily peníze, právě tak, jako kdysi jimi nešetřila choť dr Pospěcha. Mluvilo se také nepěkně o stycích dra Pospěcha s gestapem i o příčinách, které jemu umožňovaly docílení kladných výsledků. Dr Pospěch byl však dobrým psychologem. Pomáhal nejen za peníze, ale i úplně zdarma.

Stýkal se skoro denně s asisten. Bartschem, který u něho bydlel.

Bartsch byl vyučen číšníkem, ale měl již dlouholetou praxi u policie. Narodil se ve Vídni z matky Češky a z otce odněkud ze Znojemska. V době nejvyššího stupně hospodářské krise, která okolo roku 1929 zachvátila celou střední Evropu, zůstal jako devětadvacetiletý bez zaměstnání. Po dvou letech bídy a hladu byl přijat u vídeňské policie. Za tři roky nato po absolvování kursu pro kriminální policii dosáhl hodnosti policejního úředníka. Oženil se s dcerou vynikajícího sociálního demokrata a šéfa velikého hospodářského družstva ve Vídni. Od něho nabyt soc. demokratické orientace. Ta však upadla v zapomenutí brzy po anšlusu. Bartsch se přihlásil do služeb gestapa, byl přijat a po dvouměsíčním kursu pracoval již samostatně jako politický referent. Nepracoval s láskou ke svému povolání, ale proto, že měl slušný příjem, jak vždy omlouval svoje svědomí před manželkou.

Nyní nejlepším doplňkem jeho příjmů byly částky, které dostával od dr Pospěcha. Přijímal je opravdu jemným způsobem a také tak prozrazoval dru Pospěchovi různé důvěrnosti, o kterých se v úřadovnách gestapa, hovořilo. Rád děroval dru Pospěchovi, kdo bude v nejbližších dnech zatčen a kdo propuštěn. Při tom však vždycky kontroloval potajmu, zda jeho přítel používá těchto důvěrných sdělení.

Přesvědčil se, že soudní rada Bělovský byl dr Pospěchem ještě téhož večera vyrozuměn o domovní prohlídce gestapem, která měla být provedena až příštího rána, že mnoha manželkám zatčených sliboval intervence ve prospěch těch, o nichž věděl, že budou za krátkou dobu propuštěni.

Tak si mohl dr Pospěch hrát na lidumila 1 tam, kde za intervence nepřijal žádné úplaty. Stával se osobností, která byla častým předmětem hovoru v českých domácnostech.

Ale i u gestapa se o něm mnoho hovořilo. Nejraději o něm hovořil Schlosser, jeden z obávaných členů gestapa, který dru Pospěchovi velmi nedůvěřoval. Říkal o něm svým kolegům, že ho přirovnává k dru Jekylovi ze známého anglického filmu, hraného dávno před

válkou. Dr Jekyl byl vynálezcem jisté tekutiny, která rozdělila postatu vnitřního lidského já ve dvě, t. j. na dobro a zlo. Podle toho vypadala také tvář dra Jekyla: Jednou krásná, po druhé to byla tvář zlosyna.

Tož, dr Pospěch — dr Jekyl. Schlosser znal dra Pospěcha ještě z doby republiky. Věděl již tehdy o advokátově touze po zbohatnutí, znal jeho advokátní kancelář; o které se sami jeho úředníci vyjadřovali takto: „Denně jsme jednou nohou v úřadě, druhou v kriminále.“

Dr Pospěch ještě před válkou připravil advokátskými machinacemi jistého rolníka o celou usedlost, druhého o dům s restaurací na předměstí města, jiného o dobře zavedený statek. Nešťítel se ani směnečných machinací a to nejen u soukromníků, nýbrž i u peněžních ústavů.

V opačném případě byl dr Pospěch lidumilem, který byl obdivován. „Biedermayer“, říkal o něm Schlosser. A měl mnoho příčin, proč neměl dra Pospěcha rád. O jedné z nich nemluvil však s nikým. Báł se. Až do roku 1938 byl totiž Schlosser německým sociálním demokratem. Někdy v roce 1938 měl Konrád Henlein projev v blízkém okresním městě. Schlosser byl vedením něm. soc. demokratické strany vyslán na tento projev jako oponent . a měl se pokusit schůzi rozbit. Ve vlaku sešel se náhodou s dr Pospěchem, jemuž se svěřil svým posláním.

„To nedělejte,“ radil mu dr Pospěch. „Situace vypadá poněkud jinak, než jste byl informován. Za Henleinem stojí nejen značná část českých státníků z .pravicových kruhů, ale celý říšský státní aparát.“

„Váš názor, jako Čecha, pane doktore, je pro mě překvapujícím. Budu o něm velmi uvažovat.“

„Dospěl jsem k němu po důkladné úvaze. pane Schlosser. Věřte mi, že mám pro takové úvahy podklad.“

Schlosser často vzpomínal na tuto krátkou rozmluvu. „Had jedovatý, špiclovský“, ulevil si potichu vždycky, když se sešel s dr Pospěchem.

Ale musel přiznat, že rozmluva s ním ve vlaku uchránila ho před mnohými těžkostmi. Nebýt jí, nemohl by později snad ani přijmouti zaměstnání u gestapa. Ještě dosud měl však obavu, aby mu tato příhoda neškodila v úřadě, Proto také měl zájem na tom, aby dr Pospěcha nějak „namočil“ a po případě úplně odstranil. Věděl, že by to byla těžká, práce, poněvadž dr Pospěch má dobrou pozici u šéfa a .jiných členů gestapa.

Svůj názor na dr Pospěcha sdělil při jedné příležitosti úředníku gestapa Katzerovi, který byl znám pod jménem „mlátička“. Přezdívkou dostal proto, že všechny tak zvané technické výsledky zatčených děly se za Katzerovy asistence. Katzer nejen že bil zatčené opravdu jako mlátička, ale dovedl najiti mnoho nových způsobů výsledku Spoutal do kozlíku a bil zatčeného kouskem násady od biče po stehnech místo vedle místa. Odražené maso stehna až po kolena působilo neobyčejné bolesti. Křik a sténání vyslychaných přiváděly Katzera do úplné extaze. Jeho specialitou byly tak zvané dvojité údery při vyplácení, holí na zadní část těla zatčených. Udeřil jednou a rychlým opakováním úderu zmnohonásoboval bolesti.

Katzer byl sadistou. Sadisticky pohlížel skoro na každého člověka. Taktéž se díval na dra Pospěcha, když se s ním v přítomnosti Schlosserově jednoho rána sešel. A dr Pospěch cítil, že kromě Schlossera má také v Katzerovi velikého nepřítel. To snad bylo příčinou, že je oba pozval na večeři do svého bytu. Celý den viděl před sebou přivřeně oči Katzerovy a jízlivý úsměv Schlosserův. Věděl, že upadne-li do jejich rukou, nedostane se z nich již nikdy. Kdyby mohli, bylo by s ním zle.

A to chtěli oba členové gestapa. Chtěli by při té příležitosti „svézti“ také Bartsche, toho chytrého gestapáka, bývalého číšníka, nyní oddaného přítele dra Pospěcha.

Dr Pospěch nepostavil se do hamletovské pósy, nýbrž bez dlouhého rozmyšlení skoro instinktivně šel do sanatoria svého bratrance MUDr Richarda, Pospěcha a dal se ohlásit.

„Richarde, potřebuji jed, který by smrtelně působí! po šesti až osmi hodinách.“

„Fanouši. Nejdříve ti musím říci, že se divím nynějšímu způsobu tvého života- Celé město si o tobě a tvých přátelích povídá. Je to strašné, právě tak jako tvoje žádost, která je mi další otázkou.“

Budu stručným a jasným, Richarde; uhodl jsi spojitost mezi mou žádostí a řečmi o mně. Jenom že žádný jed nebude pro moje vnitřnosti, nýbrž pro jejich. Nemohu jinak. Nejsou to lidé, kteří postavili otázku: buď my nebo ty. Zůstanu já, Richarde.“

Vylíčil celou situaci majiteli sanatoria. Richard byl odpůrcem nacistů a proto se nestavěl zvlášť záporně k žádosti svého bratrance-advokáta. Byla by to Richardova tajná pomsta nad vrahy, kteří měli již tolik lidských životů na svědomí. „Musím ti však říci, že takového jedu vůbec není, který by účinkoval až po šesti či osmi hodinách,“ vysvětloval.

„Tak tě prosím, Richarde, abys mi dal viruelní čistou tyfovou kulturu.“

Po chvíli, vyplněné dalším rozhovorem, přinesl dr Richard Pospěch svému bratranci tři zkumavky a tento odešel domů, aby přijal večerní vzácnou návštěvu.

PODIVNÝ NUGÁT.

Schlosser i Katzer přišli včas. K večeři pojedli ovaru z „černé“ zabijačky, provedené za asistence Bartschovy na statku dr Pospěcha. Po několika číškách vína přinesl dr Pospěch na stříbrném podnosu pečlivě naskládáný nugát, Přípravu této pochoutky provedl dr Pospěch ve své domácí pracovně. Část nugátových kousků označil nožem, zbytek infikoval obsahem zkumavek, které dostal od svého bratrance. Oba gestapáci pochutnávali si na této čokoládové vzácnosti. Dr Pospěch vzal si opatrně jednu z krychliček zvlášť dobře poznačeného nugátu. Ale ještě potom oťel si prsty kapesníkem v obavě, že se snad dotkl ostatních infikovaných kostek.

Množství alkoholu, který gestapáci vypili, rozjařilo je tak, že Katzer po cestě domů hovořil hlasitě se Schlosserem:

„Těším se na to, jak se náš hostitel bude kroutit v ocelových náramcích. Jednou ho přece jen dostaneme. A šéf i jeho milec Bartsch budou vzteky pukat.“

„Peterson i Bartsch si žijí na velké noze jenom z peněz dra Pospěcha. Zařídili si to, pacholci, pohodlnou živnost. Dávají Pospěchovi informace a ten je mění v peníze,“ závistivě dokončoval Schlosser. „Celá naše práce je tak sračka platná. Nenávidím je, ty slaměné panáky,“ stupňoval rozhovor Katzer. V té době seděl dr Pospěch u psacího stroje loktem o něj podepřen čechral si vlasy a šeptal si. „Inkubační doba tyfových bacilů je osm dní. Za krátký čas budou mít oba krásný pohřeb. Kdo zabíjí, musí umět i zemřít. Překáželi mi budou odstranění. Třetí z nich, Peterson, půjde také; ovšem jiným způsobem. Nebudu mu sloužit jako dojná kráva, zvlášť když jeho požadavky stoupají.“ Začal psát soukromý dopis šéfovi gestapa, že mu je velmi líto, ale že vrchní inspektor Peterson zapomíná na čest úředníka nejvyššího orgánu říše a že pod různými záminkami láká peníze. Že on podepsaný, nemůže mlčet, že sám byl svého času obětí. Neželi oněch vynaložených 125.000 K, které zaplatil jako úplatek za své propuštění z koncentračního tábora jenom pro dobré jméno ...

Tento přípiš odevzdal vlastnoručně šéfovi gestapa. Za dva dni nato byl vrchní inspektor Peterson eskortován do vězení zemské služebny třetího dne navštívil ho v cele šéf. Nepromluvil ani slova, jen ledabyle zvedl ruku k pozdravu, Vyňal z kapsy revolver a položil jej na stůl. Na odchodu podal přece jen ruku vrchnímu inspektorovi Petersonovi a při tom vložil mu do dlaně jediný náboj do revolveru.

Šlo to rychleji než by si kdo myslel. Za půl hodiny po šéfově návštěvě vynášeli již nehybné tělo Petersonovo z cely .., Ne tak zdařila se věc s tyfovými bacily. Snad příčinou bylo nedávné očkování všech členů gestapa proti tyfové nákaze, snad množství použitého alkoholu zničilo nebezpečnou pomazánku nugátu.

Schlosserově a Katerovi nestalo se nic

ANI LATINKA ANI ŠVABACH SNAD - AZBUKA?

Do theorie, že dějiny budou psány po tisíciletí jen švabachem, byla způsobena trhlina proražením německé fronty u Stalingradu. Bartsch přinesl mnoho zpráv z východního bojiště o útěku Němců, o statisících mrtvých a zajatých, zkrátka o těžkých ztrátách německé branné moci. Všude se o tom šeptalo. I mezi gestapáky.

Bartsch projevil dosti veřejně názor, že z těchto ztrát se již říše nevzpamatuje. Byli zvědaví, co tomu říká rozhlas z Londýna a Moskvy, aby si mohli učiniti jasnější představu. Poslouchali a slyšeli také tajné výzvy partyzánským skupinám, které se tvořily hluboko v německém zázemí a zle bily Němce. Sabotáží přibývalo a stupňované letecké nálety západních mocností zhoršovaly hospodářskou situaci říše, Illegální skupiny rostly tak, že ústředna gestapa vydala všem služebnám a Sicherheitsdienstu rozkaz postupovati co nejostřeji.

Názory gestapáků se dělily. Jedni měkli, malomyslněli a říkali si, že bude nutno utvořiti si náladu pro každou budoucí eventualitu. Druzí stali se ještě surovějšími. Běda tomu, koho dostali do svých rukou! Schlosser a Katzer byli vedoucími této druhé skupiny. Šéf vycítil náladu u svého mužstva a pověřil Schlossera vypracováním kartotéky všech konfidentů a zpravodajů gestapa. Ale ani to nepomohlo. Někdo z mužstva podal zprávu zemské služebně o liknavosti a o nebezpečné náladě v místní služebně. Hlavním bodem zprávy byl" rozsáhlý případ Sokolstva. Spisy se na služebně hromadily tak, že jich byla-jíž celá bedna. A nikdo případ neřešil. Výsledek stížnosti byl brzy patrný. Dosavadní šéf služebny byl vyměněn a na jeho místo byl jmenován kriminální komisař Raymund Heine, jeden z nejstarších policejních úředníků, který pracoval u gestapa již od roku 1933.

Svolal si všechny členy služebny a nařídil co nejostřejší postup proti rostoucí síle zjevných nepřátel říše. Dal mnoho instrukcí, jichž podkladem byla dlouholetá jeho praxe u gestapa. Podle příkazu zemské služebny pověřil Schlossera i Katzera vyřízením spisu „Sokolstvo“.

Byl vnitřně rozčilen, když musel ponejprv za své praxe důrazně upozornovat podřízené na služební přísahu. Jeho pichlavé oči bloudily s jednoho úředníka služebny na druhého. Příčinou rozčilení nebyl ani tak nepořádek, o němž zemské služebna psala, jako lístek, který dnes ráno obdržel poštou, na němž bylo napsáno „Ani ty, nový lumpe, nezachrániš říši. Náš kraj patří partyzánům! Fronta je prorvána! Smrt nacistům!“ A pod tím bylo připsáno azbukou hůlkovým písmem: „Mať tvoju job, ty sabaka.“ Šéf Heine dal si obsah lístku přeložit do němčiny. Nejvíce ho zajímal dodatek, psaný azbukou. Znal situaci fronty na východě. Byla povážlivou. Nebezpečí nerostlo tedy jen na ukrajinských pláních, ale i v zátylí pokojného kraje, v němž byl on jmenován všemocným pánem.

VŽDY SE TO NEPODAŘÍ.

Starostou v obci Cholevě byl rolník Jan Novák, rozšafný hospodář, majitel velikých lánů dobrého pole. Dovedl svůj majetek chrániti a spravovati s velikou pečlivostí a opatrností. Tuto svou opatrnost dal k dispozici i Sokolu. Tak se stalo, že ještě před zákazem činnosti Sokola byla sokolovna v Cholevě prodána „na oko“ místní Kampeličce. V ní byli všichni funkcionáři členy Sokola, takže věc šla hladce. Kampelička se zavázala postavit do pěti let ode dne prodeje Sokolu novou budovu i s kinem. Novák počítal s tím, že do té doby bude již naše země osvobozena. „Oberlandrat“ v krajském městě schválil kupní smlouvu, která měla obvyklý nevinný obsah.

Gestapák Katzer četl právě zprávy důvěrníků o sokolském majetku. „Velmi šikovně to napsal onen had zakroucený do paragrafů“, řekl. „Aby se vlk nažral a koza zůstala celá.“

Příštího dne však zatkl Jana Nováka z Cholevy.

Ve věznici podrobil ho technickému výslechu.

„Pane komisaři, mám kýlu," volal bolestí Novák, když ho Katzer kopal při výslechu.

„Zdechneš stejně v koncentráku.; nepřiznáš-li se, že jste sokolovnu zašantročili. Půjde s tebou celá rodina. Záleží jen na tobě, jak se zachováš."

Nemohu, pane komisaři, nic více říci." trval na svém Novák a držel si bolestí ruku na levé straně pod životem.

„Pošlu tě „Pod kaštany", tam budeš mít dosti času na vzpomínky. Možná, že si upamatuješ. jak to bylo "

Manželka Jana Nováka plakala a plakala. Za několik dní začnou žně a on — pantáta musí sedět.

Ani nevěděla, kde je. Již tři týdny nedostala od něho žádné zprávy. Přátelé chodili a radili: „Pomůže jen statkář Balcánek. Byl kdysi Čechem, přihlásil se k Němcům, jmenuje se nyní Baitzanek, ale jezdí k němu na návštěvu gestapo." Šla k němu. Prosila, jak jen žena umí za svého manžela prosit.

Dvě skutečnosti zajímaly statkáře Baitzanka úroda na polích Novákových, ze které byl odváděn dobrý kontingent pro říši a vyplakané oči Novákové.

Prvý důvod uznal šéf SD, s nímž Baitzanek udržoval přátelství. Proto se přimlouval u nového šéfa gestapa za Novákovo propuštění.

Ale dny mýjely. A pantáta nepřicházel.

Novákové kdosi poradil o advokátu dr Pospěchovi. Zajela k němu.

Na toho platil zase druhý důvod, t j. uplakali oči Novákové. Bylo mu jí opravdu líto Kdyby dostal Nováka domů. stoupla by jeho pověst ještě více — uvažoval.

„Nebojte se, paní Nováková, do 14 dnů bude vás manžel doma", tak se s ní rozloučil.

Skutečně asi za dva týdny nato byl Novák propuštěn. Když opouštěl nacistickou sběrnou pro koncentrák „Pod kaštany," řekl mu gestapák na rozloučenou: „Musíte mít velmi vlivné přátele. Od nás se tak rychle a lehce neodchází."

Co to bylo radostí u Nováků. Ani po sňatku nebyl Novák ke své ženě tak něžný, jako nyní. Vypravovala mu, kolik slz prolila za dobu jeho nepřítomnosti a jak hledala všude pomoci. Řekla mu také, jak se jí ujal dr Pospěch.

Novák zajel db města. Poděkoval dr Pospěchovi. který odmítl vzít peněžitou odměnu. „Bylo by dobře, kdybys, bratře Nováku, vystrojil hostinu na přivítání. Já pozvu na ni ty, kteří mi ve tvém případě pomáhali, Napíši ti, kdy přijedeme".

Tak se stalo, že obec Cholevu poctili návštěvou v krátké době tři vzácní hosté. Dr Pospěch a dva gestapáci: Schlosser a Bartsch.

U Nováků se vařilo již od rána. Hosté se najedli a napili a ještě vezli všichni objemné balíky různých dobrot, kterých ve válce vždy chybělo. „Těm dvěma bych tam nejradši utrejchu nasypal". říkal Novák, když posypával cukrem koláčky.

Při rozchodu vtiskl Novák dr Pospěchovi tajně obálku s deseti papírovými tisícovkami. Jen tak, z vděčnosti.

„Tož co, Nováku, podařilo se mi to nebo ne" ptal se za několik dní nato statkář Baltzanek, když potkal Nováka, který jel na pole.

„Hlavně, že jsem doma, pane statkáři. Nevím, pokud vy jste se o mne staral, ale podařilo se to dr Pospěchovi. Však mu budu nadosmrtně za to vděčný".

Novák přijel na pole hodně pozdě, poněvadž postál se statkářem Baltzankem dlouhou chvíli. Všechno na něm zvěděl Baltzanek. I to, že dal z vděčnosti dr Pospěchovi 10.000 K.

Ještě ani nedojel na pole, když Baltzankův automobil zastavil před úřadovnou gestapa ve městě. Baltzanek vyhledal Schlossera a sděloval mu obsah rozhovoru s Novákem.

„Ty víš, Siegfriede, že propuštění Novákovo stalo se jen na mou intervencí u šéfa, protože Novák odváděl vždy řádně a největší kontingent! Říše potřebuje české rolníky druhu Novákova, i když udělají hloupost. Máme přece možnost i takové hlavy zkrotit. Jen když dobře pracují".

„Ty to stavíš hospodářsky, kdežto Pospěch politicky. A v tom je naše nebezpečí. Při tom ale dělá si Pospěch pohodlný život. To bych potřeboval také, vydělat obratem ruky 10.000 a ještě se pořádně nažrat“, zlobil se Schlosser. Potom si případ pečlivě poznamenal a řekl, že to dá „k dobru“, až bude příležitost.

Statkář Baltzanek rozradostněn, že donesl Schlosserovi dobrou zprávu, pochlubil se tím i Bartschovi, jehož potkal u hlavního vchodu do služebny.

Za chvíli zvonil telefon a dr Pospěch dověděl se od gestapáka Bartsche všechno. Schlosser jistě použije případu, aby Pospěchovi uškodil u šéfa. A ten je na peníze přísný.

Listonoš donesl Novákovi dopis od dr Pospěcha, v němž byl zván na návštěvu.

Když přijel, šel dr Pospěch hned k věci: „Bratře Nováku, jako sokol nemohu od sokola tak obětavého, jakým jsi ty, přijmouti těch 10.000. Vracím ti 9.000, zbytek jsem dal gestapákovi, který mi pomáhal, jako odměnu. To mu stačí. Kdyby se tě někdy někdo ptal, co té to stálo, nepřiznej. Bylo by těžko tě dostat znovu domů. kdybys přijel ještě jednou „Pod kaštany“.“

Ne, opravdu, byl Bartsch dobrým přítelem. Co by asi zesnoval Schlosser, kdyby nepřišla Bartschova zpráva? Za ni si zaslouží Bartsch 1.000 K. Vždyť to stejně zaplatil Novák.

„Je to ale kus užvaněného vola“, zakončil dr Pospěch svou úvahu o bratru Novákovi.

NEJHNUSNĚJŠÍ TYPY.

Kdo měl možnost dostat se do blízkosti člena gestapa, všiml si nejdříve jedné skutečnosti: scvrklých tváří, pichlavých očí a úsečné řeči. V jejich pohledu bylo vidět, kolik bezesných nocí mají již za sebou. Říkejte tomu jak chcete, ale přece jenom šlo o jistý druh tak zvaného svědomí u těchto lidí, hlavně pokud se otázka tohoto svědomí týkala jich samotných. Nebyli si nikdy jisti. Hráli si na nejlepší herce podle svého pojetí.

Takovým byl také Bohumil Chrást, bývalý československý dělesloužící poddůstojník. Narodil se někde ve Štýrsku v Rakousku. Byl kancelářským úředníkem, později byl přijat jako dělesloužící poddůstojník. Úlisná povaha, nedostatek charakteru byl zjevný z každého jeho pohybu. Dovedl jenom jedno: sloužit. Sloužil oddaně svému šéfovi, jako kancelářský úředník, zúčastňoval se rozhovorů ostatních úředníků o šéfovi kanceláře, aby pak hned nato v důvěrném rozhovoru všechno šéfovi prozradil. Jako dělesloužící poddůstojník dovedl řvátí a mnohokrát se stalo, že spoličkoval nováčka nešikovně se stavícího ke změně poměrů, do nich se dostal po narukování.

Hned po násilné okupaci Československa hlásil se do služeb gestapa. Byl přijat. Nejdříve jako tlumočnický vedlejší služebny, později převzat krajskou služebnou I. Jeho první šéf, starý a zkušený kriminál, úředník, poznal brzy Chrástavovy schopnosti a přidělil ho jako pomocného úředníka vyšetřujícímu komisaři Katzrovi. Spolu s Katzrem slídili po ilegálních skupinách, kontrolovali všechny cizince, kteří do kraje přicházeli ať legálně, či ilegálně. Hřešil nejvíce na svou znalost místních poměrů a na bezvadnou znalost českého jazyka. Vydává! se za ilegálního pracovníka a nejraději vyhledával ve městech ty občany, kteří mu dávali typy z lidské msty, zášti, vlastního prospěchu a jiných nízkých pohnutek. Žárlivě střežil před Katzrem svoje konfidenty.

Když koncem roku 1943 byla zřizována kartotéka konfidentů, tak zvaný referát IV-N-U zemské služebny, byl nejplátnějším jejím pracovníkem. Až do té doby byla služebna odkázána z větší části na zprávy o činnosti ilegálních skupin Sicherheitsdienst. SD byl totiž zpravodajským aparátem NSDAP. jemuž nešlo o nic jiného, nežli o zjištění skutečné nálady Čechů v protektorátě. Vedoucí SD informoval Chrásta o své funkci a řekl mu, že nacističtí vůdci jsou si vědomi velikého významu tak zvané oposice, která v demokratickém režimu byla do jisté míry jedním z nejkladnějších jeho přínosů, V diktátorském systému oposice není a tu musí ji zastupovati NSDAP, respektive její zpravodajský aparát SD. Zprávy, které o náladě českého obyvatelstva byly SD podávány, byly častokrát tak „protistátní“, že staří

gestapáci kroutili nad nimi hlavou. Ale byly pravdivé. Někteří ze zpravodajů-konfidentů SD nemuseli být se za svoje zprávy hanbiti ani před nejlepšími demokraty. Přece však byli to důležité zprávy, které služebna SD potřebovala.

Chrást pořizoval si tajný seznam svých konfidentů, v tom sebe nepodváděl. Ale podváděl velmi pokladníka služebny, když mu v polovici a na konci každého měsíce likvidoval jednotlivé platy, které udánlivě vyplatil konfidentům. Nějaké zvláštní rámeček, t. j. výše obnosů odměny konfidentům předepsán nebyl, ale pohyboval se asi od tří do pěti set korun.. Nyní, kdy bylo nutno jmenovitě hlásit konfidenty, měl pokladník také větší možnost kontroly vyplacených obnosů. Pro hnusné typy gestapáků, z nichž Chrást nebyl na posledním místě, byly cenným přínosem takoví zpravodajové, kteří svým hospodářským a společenským postavením nepotřebovali odměn, jimž ani nebylo také možno odměny nabídnout, ale vyúčtovaly se přece.

Sloupce Vöikischer Beobachtru o plánovaném ústupu německých vojsk z východu se plnily, ale právě tak plnil se Chrástův zápisník se jmény jeho spolupracovníků. Zapisoval si tam i takové, o nichž věděl, že spolupracují s jinými členy gestapa. Ale potřeboval adresy těchto osob vědět proto, že je považoval za velmi důležité pro každou eventualitu, kdyby říše ještě více kolísala.

V zastrčeném koutě restaurace seděl gestapák Chrást s bývalým četařem, s nímž takřka za první republiky ležel na jednom slamníku.

„Nebojím se ničeho, ať situace dopadne jakkoliv“, dodával si sil Chrást. „V nejhorším případě mám tolik přátel, kteří jsou „namočení až po uši“, kteří mi tak budou nuceni pomáhat“.

„A což když tě zklamou?“

„Jsou sice hnusní, ale nabudou moci couvnout. Dnes je potřebojují. Zítra oni mě. To je naše úmluva“. Chrást nebyl tak zcela o správnosti své úvahy přesvědčen a proto raději pil. Netrvalo dlouho a jeho hlava klesla na stůl.

Právě této okolnosti je možno vděčiti za to, že z kapsy Chrástovy zmizel jeho zápisník. Kdo ví, jakou úlohu bude hrát v budoucnu.

ZA KAŽDOU CENU.

„Kdo*žije v t. zv. dobrých poměrech, tomu je zvláště zatěžko snášet šedé dni za mřížemi. Zkouší všechno, jen aby se dostal do kolejí svého původního života. Tohoto stavu je třeba využití a úspěch je' možno očekávat ve většině případů“.

To byla Katzrova filosofická úvaha, když poučoval Chrásta, jak si má myšlenkově počínat při výsleších. Ovšem, že poučil rovněž Chrásta o všech možných způsobech technických výslechů.

Chrást, věrný služebník svého pána, si všechno dobře připomínal, když vyslyšel ředitele Vachalu, obtlouklého a dobře živeného vedoucího jednoho podniku.

Vachala nemohl pochopit, jak je to možné, že se někdo opovážil dáti mu několik facek. Co by tomu řekla jeho manželka, jeho dcera, jeho známí, že on, ředitel Vachala, stojí zde před Chrástavou jako spráskaný školák ! A to všechno pro hloupý rozhovor, jehož obsah byl totožným se zprávou. londýnského rozhlasu z posledních dnů.

„Tak nepřiznáš, že posloucháš Londýn?“ Tázal se Chrást.

Vachala se bránil :Pane komisaři, nemám radioaparát na to zařízen. Kromě Prahy jsem neposlouchal ještě nikdy jiné stanice. Opravdu jsem nevinný. Není proti mně důkazů. Udání učinil na mne někdo ze msty. Lidé mi závidí můj klidný život. Propusťte mne, pane komisaři, nemůžete přece držet ve vězení nevinného“.

..Počkej, jen ne tak zostra. Všichni jste viní. Jeden více, druhý méně. To my známe. Chceme. od vás jen jedno — abyste dokazovali, že jste loyální. jinak si myslíte, co chcete. Dokaž, že si loyální a budeme později mluvit o tvém propuštění. Jinak si posedíš a kdoví, nekouká-li z toho koncentrák“.

„Čím bych ještě měl dokazovat loyaltitu k říši pane komisaři? Vysvětlil jsem vám již všechno. znáte celý můj život i můj názor na současné dění, pokud ve své skromnosti se mohu vyjádřit", dokončoval Vachala.

„V tom ti mohu poradit. Jsi v cele čís. 62. S tebou je tam i nějaký Pekař. Řeknu ti to krátce dokaž svou loyaltitu a dostaň z něho, kde má schovány zbraně. Je v tom namočen on i jeho syn, který před zatčením někam uprchl. Musím šéfovi nějak odůvodnit tvoje propuštění. Poneseš-li mi zprávu, slibuji ti, že za pár dní jsi doma".

„Pane inspektore, jsem rád, že mne pověřujete nějakým úkolem. Jistě vás nezklamou a věřím, že vám mohu být nápomocen".

Ředitele Vachalu zahřála myšlenka na možné propuštění tak, že mu obě tváře zčervenaly ještě více. když byl odváděn zpět na celu č. 62.

DŮVĚRNÉ CHVÍLE

Na cele neodpovídal Vachala na otázky spoluvězňů. Posadil se na lavici za stolem a sklonil hlavu do dlaní. Starý Pekař nabídl mu „špačka". Sám v koutě zažehl „cundr", udělal jeden slabý tah a podával Vachalovi nedopalek cigarety, zastrčený v čemsi, čemu říkali „špička".

„Dej si tahá. vím, jak to člověk potřebuje po výslechu. Bili?"

Vachala kývl hlavou.

„Ať bijí! Jenom abychom, my vydrželi a neprozradili. Podívej, mám už tři technické výslechy za sebou a nedostali ze mne nic. A. nedostanou! Vždyť bych se musel jednou stydět před manželkou a synem, že jsem nevydržel. Co bych to byl za chlapa, dodával síly Pekař..

„Tobě se to dobře povídá, poněvadž ti nic nemohou dokázat. Ale já jsem poslouchal Londýn", rozvázal Vachala.

„Poslech cizího rozhlasu je směšná, maličkost proti mojí věci", usmál se Pekař. „Kdybys jen věděl, co mi hážou na krk! Zbraně, přáteli, zbraně, A za to je sekerečka! Ještě k tomu utekl můj syn před zatčením a někde se skrývá. Ale já vydržím! Můj syn je sice romantik, ale dobrého srdce. ..Orel", jak já mu říkám. Nebojí se ničeho. Rozletěl se tentokrát příliš prudce. Nenaříkám. Zlomí-li si křídla, spadneme oba".

Vachala poslouchal se zájmem. Dal jen Pekařovi znamení, aby nemluvil příliš hlasitě. „Nemůžeš nikomu věřit", povídal.

Další rozhovor mužů nebylo možno sledovat. Hlavy měli stále u sebe a dlouho si vypravovali. To tak občas přijde ve vězení chvilka, kdy jeden druhému svěří všechno. Počínaje „svým případem" a důvěrnostmi z rodinného života konče. Společné bolesti a touhy sblížují zde lidi tak, že vypravují, jen aby se myšlenkově mohli přenéstí mřížemi ven, ke svým známým tam doma.

Takové důvěrné chvílky jsou krásné. Ale i nebezpečné.

„Tak se podívejte. Měl tolik obav a již jde domů", řekl za několik dní nato Pekař, stojí u okna. Kynul ještě jednou z okna na pozdrav řediteli Vachalovi, který oděn v poněkud ukrčeném hubertusu — vzdaloval se od věznice. Dlouho ještě stál Pekař u okna, až Vachala zašel na silnici tak daleko, že ho již nebylo vidět. „Včera se mu zdálo o rybách. Takový sen znamená vždycky propuštění. Já věřím snům. Když se ti zdá o koních, půjdeš jistě k výslechu. Jsou-li koně zapraženy do bryčky, bude to těžký výslech".

A zase uplynulo několik dní.

Dnes vstával Pekař jako rozlámaný. Zdálo se mu, že byl na návštěvě u svého bratra a jel sním v bryčce po klikaté silnici. Koně jeho by byli splašení. Upalovali, až za bryčkou vířil prach.

„Hoši, očekávám výslech", povídal Pekař. „A soudě podle snu, nebude lehký".

Ale odpoledne si již na svůj sen ani nevzpomněl. Rozptýlil myšlenky několika šachovými partiemi. Figurky byly pečlivě udělány z rozžvýkaného chleba. Bílé měly chlebovou, našedlou barvu, pro černé bylo do chleba přihněteno trochu sazí z kuchyně. Šachové pole bylo vyryto do desky stolu.

Pekař byl dobrým šachistou, ale přes to dostal dnes dvakrát mat. Po večeři šli všichni brzy spát.

„Vachalovi se bude dnes dobře ležet v peřinách“, vzpomínal na odšedšího vězně Pekař.“
„Přejme a bude nám snad přáno“.

Okolo 10. hod. večerní otevřely se dveře cely čís. 62 strážce volal: „Pekař, kabát a čepici s sebou“.

Splašené koně a bryčka! Tak přece se jen vyplnil sen! Noční výslechy, k němuž právě byl Pekař zavolán, byly nejhoršími. Měl-li některý gestapák noční službu na služebně, zavolal si obyčejně svůj nejtěžší případ. Měl pak „zábavu“ na celou noc.

NOČNÍ ZÁBAVA

Ani Heine, šéf gestapa, neubráníl se náladě té skupiny svých zaměstnanců, která přestala počítat s vítězstvím Německa. Myslel na budoucnost a snažil se dodržovat všechny předpisy. Kolik bylo na světě policejních aparátů a všechny byly uznávány i při politických změnách! On sám prožil již čtyři takové změny. Prožije i pátou, dojde-li někdy k ní. Jenom dodržovat předpisy! Vyňal z tresoru důvěrný spis a četl. Z jeho obsahu vyplývalo, že jedině říšská ústředna v Berlíně je oprávněna dát svolení k provádění t, zv. technických výslechů. Taková svolení udílí se při výsleších důležitých vězňů, politických funkcionářů zdráhají-li se vydat svědectví anebo je-li zjištěno, že je jim znám způsob organizování ilegálních skupin a jejich činnost. Má-li býti proveden technický výslech vězně, je nutno podati říšské ústředně v Berlíně dálkopisnou zprávu s krátkým vylíčením případu a s udáním osobních záznamů vyslýchaného. Podle téhož výnosu jsou všichni zaměstnanci gestapa povinni podepsati každého čtvrt roku prohlášení tohoto znění:

„Byl jsem dnes znovu běžně poučen, že je přísně zakázáno jakýmkoliv způsobem trestati vězně při výsleších.“

Šéf vzal několik tiskopisů tohoto prohlášení a položil jeden svému zástupci na stůl. Zbytek rozdělával po stolech v jiných kancelářích svých podřízených. Ve všech místnostech byla tma jenom kancelář č. 4 byla osvětlena. Chrást měj službu.

Heine vešel do místnosti č. 4 a zůstal ve dveřích stát. Chrást s Katzrem měli vyhrnuté rukávy u košil a vůbec nepozorovali příchozího. Oběma svítily oči a zrychleně dýchali. Na skobách u stropu byly přivázány provazy a na nich viselo za ruce i nohy uvázané tělo obličejem, k zemi. Musela to být strašná bolest, zejména u zpola vykloubených paží obrácených dozadu.

„Co to znamená, pánové?“ tázal se s přísným zrakem šéf.

Teprve nyní obrátili se oba služebníci gestapa, Ž hrdla vyslýchaného dralo se hlasité sténání..

„To je „Stalinova houpačka“, pane šéf“, hlásil. Chrást. „Jestli při tomto výslechu se nepřízná, pak již nikdy.“ „Jak se jmenuje?“, pohozením hlavy zeptal se šéf.

„Pekař, Ví o skladu zbraní. Jeho syn utekl k partyzánům.“ „Tak, pánové, nedělejte hlouposti a podepište mi toto prohlášení“ Předložil jim zákaz provádění technických výslechů a oba je rychle podepsali;

„Heil Hitler“, ozvalo se ze tří hrdel a šéf byl již za dveřmi.

„Budeš mluvil?“ křičel Katzer na Pekaře.

Ale ten neodpovídal. Chrást rozhoupal znovu tělo a při každém dosahu hlavy Pekařovy udeřil jej po tváři. On zleva, Katzer, který byl levák, zprava. Kapky krve padaly na plyšový koberec, ale v mosaice jeho vzorku se ztrácely.

Synu člověka, který jsi umřel na kříži, sestup a pojd' posílit ubožáka! Pojd' se podívat na ty, kteří jsou stvořeni lidmi! Není pátek, ani tři hodiny odpoleden. Je zcela obyčejná středa, dvě hodiny po půlnoci. Když dopadlo tělo vyslýchaného na plyšový koberec, ani se země nezachvěla, skály nepukaly. Nic se nestalo. Jenom lampy radioaparátu se rozžehly, když Chrást jej zapnul. A po chvíli ozvala se hudba a zpěv: dnes nám patří Německo a zítra celý svět.“

ŠÉF SE ROZČILIL.

Heine strašně pil a neměl nikdy zásob alkoholu. Dr Pospěch byl abstinentem, avšak zásoby lahví neustále rozmnožoval.

Šéf gestapa chtěl vyrovnat tyto dva protiklady, zašel si opětně na návštěvu ke svému příteli dr Pospěchovi. Kdyby nemusel zvonit u dveří, zastihl by ho s Bartschem u radia, jak oba poslouchají londýnské zprávy. Jejich rozpaky byly zastřeny tím, že služebná přinesla láhev likéru. Šéf si několikrát zavdal. Jazyk se mu brzy rozvázal a vypravoval o „Stalinově houpačce“, kterou viděl v úředovně čís. 4.

„Pekař ano, to je otec syna, který utekl do lesů k partyzánům!“ vzpomínal si Bartseh. „Dnes večer jsem dostal od svého důvěrníka zprávu, že Pekařův syn hodlá přepadnout naši úřadovnu a věznicí a že chce osvobodit svého otce. Tak vysoko stoupla jejich odvaha!“

Dr Pospěch měl co dělat, aby uklidnil šéfa gestapa. Velmi ho rozčilila ona zpráva. Křičel: „Nechám vypsát odměnu 50.000 K na dopadení mladého Pekaře a zatknout také jeho matku; prohledáme každý kout jejich domu! To bychom se na to podívali! Ještě nejsme tak daleko, abychom my žili ve strachu! Dám zesílit stráže, které budou střílet na všechny podezřelé! Nejlepšími automaty je vyzbrojím. A co ještě: nařídím nejdůkladnější šetření proti partyzánům. Lidi potřebuji, lidi, kteří mne budou informovat!“

„Ještě k tomu všemu se fronta blíží mílovými kroky“, dodal dr Pospěch.

„Ať se blíží nebo neblíží, já ručím za pořádek ve vnitrozemí a o ten se postarám i kdybych měl ověšet všechny stromy lidskými těly.“ „Pane policejní rado, ale číškou dobrého čaje nepohrdnete“, obracel rozhovor dr Pospěch. „Na moje ledviny a rozčilení udělá mi dobře. Čaj mám tak rád, že bych za číšku dal i svůj revolver.“

„Však jej stejně nepotřebujete, pane policejní rado. Není třeba mítí obav ze skupiny mladého Pekaře. Také jsem získal dnes informace. Podle nich byl mladý Pekař zastřelen svými vlastními lidmi někde v lese,“ a dr Pospěch se díval, jak na Heina působí jeho sdělení.

„Nevadí, ale vypsání odměny bude a prohlídka u Pekařů také.“

Ruský samovar zapískal, čaj byl uvařen.

„Vy se nějak bolševisujete“ pokoušel se vtípkovat Heine a ukazoval na samovar. „Když pro nic, tedy aspoň pro ty krásné samovary mám něco sympatií k Rusům. Ať jenom přijdou, holoubci! Postrkáme je všechny do kriminálů a koncentráků.“ Jeho ledviny neuklidnily se však ani po čaji. Vzal plášť a chystal se k odchodu.

„Doprovodím vás,“ řekl dr Pospěch a dal znamení Bartschovi, aby zůstal.

Od domu, v němž Heine bydlel, šel dr Pospěch několika uličkami na druhý konec města, zazvonil u jednéh vrat a čekal, až se dveře otevřou. Zazvonil po druhé a když se za chvíli objevila v nich starší paní. zeptal se jí: „Jste paní Pekařova?“

„Ano.“

„Buďte připravena zítra ráno na všechno. Uklid'te, co bý vám nebo manželé mohlo přitížit. Syna varujte, aby nedělal nic nepředloženého. Na gestapu jsou zesíleny stráže. Ráno bude váš dům prohledán gestapem. Dobrou noc.“

Vtlačil si klobouk více do čela a než se překvapená Pekařova vzpamatovala, byl již v druhé ulici města.

NÁVŠTĚVNICI U PEKAŘŮ

Neusnula dlouho chudák. Pekařova. Kdopak by mohl usnout. Nejdříve prohlédla knihovnu, všechny zásuvky, aby opravdu nic nezůstalo, eo by mohlo přitížit. Když potom ulehla, pomodlila se ještě, ... „ale zbav nás všeho zlého“ neodříkávala jen, nýbrž myslela celým tělem na „tatínka“ v kriminále a na mladého Jirku v lesích.

O sebe neměla obav.

Kdyby byla věděla, že právě v tu chvíli přišel mladý Pekař do města, využívaje noci tak

tmavé, že by ji mohl krájet! Jirka — Orel — chtěl býti blízko u své maminky. Chtěl jí říci aspoň několik slov pro útěchu: že k nim do bunkru přišel sovětský parašutista, který je ujišťoval brzkým vítězstvím nad germánci a že brzy budou zase všichni pohromadě i s tátou. Ale teď nesmí vzbudit maminku. Ať se jenom vyspí! On půjde na půdu, lehne si do seno nasušeného v jejich zahrádce. Bude mu teplo jako u maminky. Opatrně otevřel domovní dveře a tiše vystoupil až na půdu domku, kde zalezl do hromádky sena. Revolver odjistil a položil vedle sebe. Tak si na to zvykl v bunkru.

Malým okénkem ve střeše prosvítal bílý den když Jirku — Orla probudily jakési hlasy v přízemí. Napjatě poslouchal. Slyšel maminčin pláč a bouchání otevíraných zásuvek u tatínkova stolu. Opatrně našlapoval a šel se podívat k okénku. Viděl před domem auto s rozeznávací značkou Pol — na číslo se již nedíval. Domyslíl se všeho.

Gestapo!

Sledoval ho někdo, anebo je to shoda okolností?

Vzal revolver, sedl na zem půdy a přihrnul na sebe seno. Udělal si skulinku, aby mohl sledovat.

Dveře půdy se otevřely a vešla nejdříve maminka. Šla odhodlaně, s takovou jistotou! Už neplakala. Gestapák šel za ní s namířeným revolverem.

„Počkám“, řekl si Jirka.

Gestapák se rozhlédl po poloprázdné půdě, ukázal na hromádku sena a řekl: „Odklidit“.

„Je konec,“ myslel si Jirka „a střílet nemohu, zasáhl bych maminku“. Ta popošla, rozpráhla ruce a nabrala seno.

Její výkřik „Jirko!“ zazněl současně s dvorná výstřely revolverů.

Gestapák se chytil za pravé rameno, ale přece jen vystřelil znovu.

Nebylo toho třeba.

Druhý náboj nezasáhl již Jirku, který kleče, klesl obličejem k zemi. Z úst mu vytekl pramének krve. Vše se stalo v okamžiku. Skoro tak rychle vyběhli zbývající gestapáci na půdu.

Pekařova nemohla ani obejmout synova tělo. Gestapák ji uchopil ze zadu za ruce a stáhl je želízky.

Nebránila se. Klesla na kolena.

Svámi retý hladila půlku obličeje Jirky, než jiný gestapák odtáhl chladnoucí tělo hochovo stranou. Dívala se na kaluž krve, kterou pily cihly půdní podlahy.

Právě tam začal kopat jeden z gestapáků, zatím co poraněný ošetřoval si kapesníkem škrábanec na paži, způsobený mu Jirkovým výstřelem.

Ani potom, když z pod uvolněných cihel vytahovali gestapáci několik revolverů s náboji a dvě vojenské pušky se zásobníky, nevnímala Jirkova maminka situaci. Její zrak byl skoro tak ztrnulý, jako nepřivřené oko Jirkovo.

V té době natíral si doma pan ředitel Vachala kolínskou vodou obličej a chystal se do úřadu.

BEZ KONFIDENTU TO NEJDE.

Chrást byl hrdinou na služebně gestapa. Všichni mu gratulovali k velikému úspěchu při pronásledování mladého Pekaře. Po ráně na ruce nebylo již památky, ale přece ji nosil na černém šátku. Vychutnával popularity. Šéf Heine dal mu 14 dnů dovolenou. Nařídil současně zostřený postup proti partyzánům.

Případ s mladým Pekařem a Chrástovým poraněním vzpružil ostatní zaměstnance gestapa. Toužili také po „slávě“. Hlavně Schlosser.

A měli všichni další možnost k důkazu schopnosti.

Partyzáni vyhodili totiž třaskavinou velký železný sloup elektrického dálkového vedení. Skoro celý okres byl po dva dni bez proudu. „Mít takové štěstí a najít hnízdo partyzánů. Soudě podle práce muselo jich býti více. To by byl lov!“ řekl si Schlosser.

Marně se však případem zabýval. Uplynulo několik dnů — nikde nenalezl stopy. Ale štěstí mu přece přálo. Do jeho úřadovny přivedl mu krátce na to jeden z důvěrníků venkovskou ženu.

„Jak se jmenujete?“ „Marie Volkova. Posílá mě můj muž, Pan komisař prý již ví.,,Mluvte krátce.“

„Muž vzkazuje, že pana komisaře bude jistě zajímat, jak žije náš souseď. Vaří se tam denně jako o hodech.“ „To mě nezajímá, jak kdo žere.“

Volkovou srazil ostrý tón Schlosserův.

„Vaří se tam pro partyzány. Jsou tam ukryti,“ nesmělým hlasem povídala Volkova.

Gestapák Schlosser nemohl potlačit překvapení: „Pro koho? Kde? Sedněte si!“

Volkova uposlechla a vypravovala dlouze: že u souseďů jsou ukryti partyzáni, že chodí někam každou noc, že přinášejí potraviny a že se u souseďů pro ně dobře vaří. .. Hlavně u toho bodu se zdržela dlouho, souseďka si žije jako by ani válka nebyla, partyzáni jí všechno přinesou.

Závist zaslepila ji tak, že nemyslela na nic, jen na to, jak by to souseďce „zarazila“.

Schlosser jí popřál, aby se rozpovídala. Zaznamenával si jen to, co ho zajímalo,

Vyplatil Volkové hotově 500 K, aby si mohla v domácnosti přilepšit, A ještě k tomu poděkoval za návštěvu. „Pěkný pozdrav panu manželovi!“

Po odchodu Volkové dal se ohlásit u šéfa a. vyžádal si posilu pro akcí proti partyzánům, jejichž stan vypátral.

Současně přišla zpráva od místního vedoucího NSDAP, která potvrzovala pravdivost údajů Volkové. Dva partyzáni byli chyceni. Byli ozbrojeni automaty ruského původu, Zdržovali se poblíže domu, který Volkova označila. Nebylo tedy pochyb, že jedno ze středisek partyzánů bylo vypátráno.

Šéf Heine se jen usmíval nad „svými hochy, když. odjízďděl na třech automobilech.

SCHLOSSEROVO ŠTĚSTÍ,

Vedoucí přepadového komanda byl Langmann. Ještě za jízdy autem dal přesné rozkazy. Auta objela dům podle označení Volkové tak byla navzájem v dohledovém spojení. Gestapáci vystoupili z vozů a utvořili řetěz.

Ukrytí partyzáni zahájili palbu . Jejich postavení bylo sice těžké, ale přece v danou chvíli výhodnější, než postavení gestapáků.

Děšť střel snesl se tam, kde hledal úkryt gestapák Schlosser. Dostal jich mnoho do těla.

Obrátil se na chladné zemi obličejem k obloze a chytil se za prsa.

Schlosser byl starým známým smrti. Dovedl ji přivolat kdykoliv chtěl. Častokráte přišla na jeho pozvání a vždycky ji propustil po vykonané službě.

Teď ji nevolal a ona přece přišla. Chtěl ji odehnat, chtěl po ní střelit pro neposlušnost že se opovážila přijít sama, bez jeho vůle. Byla však neodbytná. Tlačila mu na prse a vytlačila skoro všechnu červenou tekutinu, která je nazývána krví. I první jarní tráva vadla po této teplé tekutině.

Střelba s obou stran neustávala. Z obleženého domku zazněl výkřik ženy.

Zástupce šéfa Langmann nařídil zastavit palbu a použití ručních granátů. Po několika silných detonacích bylo vidět, že domek je zapálen. Požár šířil se rychle a zanedlouho byl celý domek v plamenech. Zaznělo ještě několik ojedinelých výstřelů. Později bylo slyšet jen praskot hořícího dřeva.

Místní hasičstvo přijelo a oheň byl rychle zdolán. Před domkem ležela v tratolišti krve mladá žena. U zadního traktu domku sténa bolestí muž, který chtěl prchnouti z hořícího domku a byl postřelen Langmannem. Rána do břicha.

Na půdě zjistili gestapáci tři mrtvolky, zuhelnatělé k nepoznání, několik automatů, pušek a pistoli.

Mrtvolu Schlosserovu i oba zraněné naložili do auta a odjeli. Muže i ženu dali do věznice, gestapáka do krematoria.

Mnoho lidí jelo nedobrovolně autem, gestapa. Věřily jim různé myšlenky hlavou. Tito tři nedobrovolní pasažéři neměli starosti. Schlosserovo tělo tuhlo mrtvolným chladem, mozková tkáň raněného muže a ženy byla předimenzována bolestí.

SLAVNÝ POHŘEB

Den tonul ve smutku. Plakala obloha. Déšť omýval chodníky a šustěl po dlážděních města. Zpráva o střelbě na partyzánskou skryš roznesla se brzy .po celém kraji. Se zadostiučiněním přijímali čeští občané zprávu o zastřelení gestapáka.

Proti nim není možno bojovat tyfovou pomazánkou při banketech! Není možno osvobodovat národ úplatky. Jenom boj, i když jsou při něm ztráty, i když jsou obětí. „Každá, poprava, každý 'zatčený' je posilou našeho boje v zahraničí“, tak bylo hlášeno z Londýna. Tedy ne přátelství s vrahy, ne vykupování jednotlivců za peníze, ale boj i za cenu smrti.

Tyto myšlenky nijak nezapadly do. smutečního rámce tvořeného okolo Schlosserova pohřbu. Langmann odevzdal vdově Schlosserové předměty, které byly nalezeny v kapsách v kanceláři gestapákových, kapesní hodinky na jejichž zadním plášti byl ně+jaký hebrejský nápis jejich původní majitel — žid jistě již dávno nežije!, částku peněz a náprsní tašku. Utěšoval ji spolu s ostatními členy gestapa.

Chrást se zase vyznamenal. Ujišťoval Schlosserovou, že smrt jejího manžela bude pomstěna „Již tři chcípili, máme ještě dva v zástavě.“ Myslel tím poraněnou ženu a těžce zraněného muže.

Pohřeb gestapáka byl vypraven co nejpečlivěji. Gestapáci se předstihovali kyticemi, Konfidenti a přátelé z řad Čechů věcnými dárky a písemnými kondolencemi. Od místního konfekcionáře obdržela rodina Schlosserova zdarma látky na smuteční šaty, od obchodníka kůžemi boty. A co jiných projevů.

Chrást a Katzer jeli hned po pohřbu do věznice gestapa.

Dívali se špehyrkami cely na uvězněné.. Žena se svíjela v bolestech, muž v druhé cele ležel naznak na věžeňské posteli a držel si neustále! život.

Zavolali věžeňského lékaře. Zjistil, že zajatá žena je v 8 měsíci těhotenství a že její zranění není životu nebezpečné. Hůře to bylo s poraněným mužem. Lékař žádal, aby byli převezeni do nemocnice a odešel.

Gestapáci Chrást a Katzer" zůstali nejdříve v cele ženy. Chtěli s ní sepsati protokol. Věděli, že se jmenuje Železná a že zraněný muž je jejím tchánem.

„Vaše jméno začal vyslyšet Chrást.

„Vrahu!“ řekla slabě s velikou námahou. Chrást vysvětlil Katzrovi. co odpověděla.

Tomu zasvítily oči. Jeho pěst dopadla na obličej zraněné. Zakrvácel si při tom ruku. „Bestie“, křičel, já ti ukáži! Takovou drzost má ta k...!“ Otřel zakrvácenou ruku o šat raněné a navlékl si rukavice. Dýchal zhluboka. Přistoupil k ní blíže. „Vstaň!“ „Vstaň, říkám!“

Žena neodpověděla a ani se nepohnula. Z jejího oka zašlehl slabý plamínek, v němž byla skoncentrována všechna nenávist. Pohled na chvíli zarazil Katzra, zatím co Chrást si zapaloval cigaretu.

Byl to ale pohled. Nenávist potlačována takovou řadu let, nenávist za miliony uvězněných, umučených a čekajících, až katané vykonají další vražednická díla. Nenávist smíšená s bolestí ženy i dítěte, které ještě nespátřilo světlo světa a přece muselo již trpět. Jak to robátko kopalo a bránilo se, cítíc, že ubývá života v obou spojených tělech. "Jak zvětšovalo bolesti matky. V jejím pohledu byla nenávist celého národa, toho, který se hnusil stvůr, říkajících si „nadlidé“. Ale Katzra zastavil pohled ten jenom na chvíli. Nahnul se nad raněnou a sledoval tahy obličejů. Zvedal pomalu ruce, chráněné rukavicemi, až uchoopil hrdlo ženy. Chtěla zvednout

hlavu, ale Katzer byl silnější. Vychutnával jejího výrazu, který byl promísen úzkostí, a vši silou zmáčkl hrdlo. Spoutanýma rukama a celým tělem chtěla se bránit, ale Katzer se položil na ni tak, že nemohla ani nohama pohnout. Napjaté cévy rány znovu povolily a s vyprchávací krví odtékal také poslední zbytek marného odporu. Krční chrupavky praskaly a prostřelené plíce z nedostatku vzduchu vydávaly příšerné zvuky, do nichž se mísilo nervasně, uspokojujivé dýchání lidské bestie, Katzra.

Chrást nesledoval ani slabý odpor oběti, jako jednaní a obličej škrtícího gestapáka. Ten držel svou obět tak dlouho, až již nebylo pochyb, že nežije.

„Tak ji nenecháme“, řekl, když Katzer, vstal s nehybného těla ženy. „No, a co sníte?“

„Jen formalita, pane komisaři. U nás se přece velmi dbá na formality!“ Vyňal z aktovky kousek motouzu, jakým se vážou úřední, akta.-Katzer pochopil. Oba stáhli tělo ženy s postele na zem, okolo krku upevnili ji motouz a povytáhli ji s tělem na vrchní část pelesti vězeňské postele. Spoutané ruce uvolnili a železka vzal si Chrást.

Z odstupu kroků, které malá cela dovozovala, podívali se na svůj výkon. „Trochu nešikovná posice pro sebevraždu ale formalita výborná.“

„Půjdeme“, zakončil Katzer. Na vrátnici se ani nezastavili.

Šli do soukromé ordinace vězeňského lékaře, jemuž sdělili, že zraněný muž nemůže být převezen do nemocnice, poněvadž by se to přičilo nařízení říšské služby, které výslovně praví, že partyzáni a všichni ostatní, příslušníci aktivního odboru nesmí být ošetřováni v nemocnici, zvláště byli-li zraněni v otevřeném boji proti výsostným říšským jednotkám. Dodali však, že nemají nic proti tomu, jestliže zraněná. Železná bude převezena do nemocničního ošetření. To jenom kvůli jejímu těhotenství. Ze tedy může jako vězeňský lékař ihned zatelefonovat do věznice, aby převoz ženy byl zařízen.

Lékař měl radost. Příčinu sdělil také oběma gestapákům. Provede operaci tak, aby žena při ní zemřela a dítě zůstalo na živu. Napíše o tom pak vědecké pojednání. Mnul si spokojeně ruce. Když odcházeli, řekl na schodišti Katzer Chrástovi: „Hloupá, svinská hlava, nemohl to říci hned? Ušetřil by mi práci a já bych mu nepokazil jeho „vědecký pokus“!“

Sedli do auta, na jehož střechu hustě padaly kapky deště. Obloha se nemohla vyplakat.

Vězeňský lékař telefonoval ze své soukromé ordinace do věznice, aby zařídili převoz raněné ženy. „Dobře hlídat, aby k ní nikdo nepřicházel“ dodal.

Za chvíli na to dostal telefonickou zprávu, že Železná spáchala sebevraždu. Zajel si ihned do věznice a prohlédl mrtvolu. Ohmatal krk., snažil se vyrovnat důlky od prstů v jejím hrdle a napsal do svého hlášení „sebevražda“.

Příštího dne vyplňoval vězeňský lékař nový formulář úředního hlášení o těžce zraněném tchánu mrtvé Železné. Také u něho napsal příčinu smrti sebevraždu. Bylo totiž nade vše pochybnost zjištěno, že zraněný se pověsil na vrchní části pelesti vězeňské postele. Hlášení o této sebevraždě u šéfa gestapa učinil Chrást, který si vyžádal klíč od cely za tím účelem, aby mohl provést výslech.

Nezahanbil tedy žák Chrást, svého mistra Katzra. Obě mrtvoly vězňů byly ihned spáleny v krematoriu.

DALŠÍ OBĚTI.

Pět osob za jednoho gestapáka! Šéf Heine si kladl otázku, zda je to přiměřená protiváha. Uznal, že nikoliv. Tak vysoce si cenil život Schlosserův!

Dal si zavolat partyzány, zadržené velitelem tak zvané místní lidové obrany, -před střelbou na úkryt později zničený. Vyslychal je chvíli a nutno říci, že nikoho z nich neudeřil. Nebylo to ani možné. Měli obličej tak znetvořený, že nebylo možno ani poznat, jsou-li to mladí hoši nebo starci, jimž nateklá kůže visela z obličej. Rozhodnutí šéfa bylo krátké trest smrti provazem. Poprava bude vykonána v poutním místě, vzdáleném několik kilometrů od města služebny I. a to na prostranství před kostelem. Ať vidí všichni, kteří se dosud zabývají

myšlenkou aktivního odporu, že německá moc neochabla ! Bartsch byl však jiného názoru. Upozornil šéfa gestapa na to, že poprava na tomto místě by občanstvo jenom rozvířila. Ze bude lépe vykonati ji jinde. Stanoveno tedy vykonati popravu v obci Hornožleby, a to nejen těchto dvou, nýbrž i dalších dvou partyzánů, chycených na udání Bartschova konfidenta. Heine dal ihned zmobilisovati všechny příslušníky německého četnictva, policie, gestapa a také všechny úředníky gestapa, Přijeli na místo. Šibenice se stavět nebudou. Stačí stromy u silnice. Svolení k popravám obdržel Heine ze zemské ústředny. Nebylo třeba ani stanného soudu, Langmann vydal stručné rozkazy a za několik minut nato viseli čtyři těla na větvích stromů. Nařídili ještě, že těla pověšených nesmí býti sňata před uplynutím 48 hodin.

Večer vypravoval Bartsch dr Pospěchovi o vykonaných popravách,

„Je to hovadina. Jak dlouho to bude trvat, než ti lidé pochopí, že válku nemůže Německo vyhrát za nynějšího stavu front. Kdyby se aspoň snažili zahladit všechny stopy po sobě. Já mám pro všechny případy alibi. Zničil jsem písemné doklady, pokud se týkaly mé činnosti.“

„Já bych potřeboval fotokopie mého osobního listu u gestapa. Budu muset jednou dokazovat, z čeho jsem byl podezříván,“ řekl dr Pospěch.

„Obstarám ti ji, ale musíš ji pak dobře uschovat,“ slíbí! Bartsch.

*

Říká se, že myšlenky odsouzenců je možno duchem zachytit ve větru tak dlouho, dokud jejich těla visí ...

Rovinami foukal severák a rozezvučel, telegrafní dráty u silnice. Slyšíš v tomto souzvuku slova? „Mám dvacet let. Měl jsem děvče, a pěknými šikmými obloučky obrví nad hlubokými očima. Měl jsem ji rád. Ale největší mou láskou byla svoboda.

Měl jsem matku, dobrou tak, že jsem nepoznal lepšího člověka nad ni. Ale největší mou láskou byla svoboda.

Měl jsem kamaráda. Více než bratrem mi byl. Jistě půjde do lesů a pomstí se za mne. Ale největší mou láskou byla svoboda,

Stojí zato zemřít pro svou největší lásku. Budou to chápat všichni ti, kteří tu zůstanou, až bude doba, kdy se budou moci pokochat s tou největší láskou?

A budou mít tolik síly aby dovedli odstranit všechny, kteří způsobili, že je zatím nutno pro svobodu umírat, namísto abychom pro ni žili?

„Svoboda, svoboda.“

Miliony životů bylo již za ni položeno. Ale sotva dozněly poslední zvuky vítězné polnice na znamení dobytí některých z úseků svobody, vždycky vyvstaly nové čtyři nepřátel. Někdy si nasadili i furačky svobody, opásali se kokardami revoluce, ale jenom proto, aby mohli tím lépe ničit plody boje za svobodu.

Poznáte je, vy kteří zůstanete?

Až na hrobky popravených budete klást věnce s nápisy na stuhách „zemřeli za svobodu“ až budete odhalovat pamětní desky s dlouhou řadou jmen, zdaž budete chápat velikost a hloubku slova „svoboda“?

Bud' te ostražití, na vás záleží, bude-li naše smrt upevněním naší velké lásky. „Kdyby potom ještě jednou se stalo, že , , ,“

Zvuk telefonních drátů byl přehlušen rachotem kol selského vozu, který zastavil u těl odsouzenců. Gestapem stanovená lhůta již uplynula, mrtví mohli býti pochováni. Byli naložení na vůz a za noci odvezeni za hřbitovní zeď.

NOVÝ SPOLUPRACOVNÍK.

Několik kilometrů od města u malého venkovského domku zastavil se muž. Chvilí čekal. Ze tmy se vynořila postava druhého muže. Bylo slyšet pozdrav: „Dobré poledne“. Na noční dobu poněkud nezvyklý pozdrav. Když ten, jemuž pozdrav patřil, odpověděl „dobrý den“, bylo jisté, že jde o smluvené znamení. Příchozí se zastavil a vyzval muže, aby s ním šel. Obešli domek s druhé strany vešli do malé světnice osvětlené blikající svíčkou.

„Máš průkaz?“

„Ano“ — a podával malý peníz. Tázající se podíval blíže svíčky na podaný mu desetihalář, na němž bylo vyraženo číslo 125. Potom podal neznámému ruku a řekl: „Mé jméno je Pepa Chvála“. „Já jsem Franta Šmíd.“

„Ty jsi z hlavního stanu?“

„Nebud' tak zvědav. Stačí, když máš průkaz.“

„To já jenom soudím podle čísla. Pracuji již dva roky a tak vím snad i více, než je třeba soudruhu, Posad' se. Dostal jsem do bunkru zprávu že přijdeš. Ale účel tvé návštěvy nebyl mi sdělen. Je pochopitelně, že hlavní stan je nejvyšší opatrný, poněvadž chcípající fašistická kobyla kope nejvíce v posledních fásích svého života.“

„Ano, tak je to. Účel své návštěvy ti řeknu sám: Potřebuji navázat spojení s okresním vedením ve městě. Je tam třeba ustavit národní výbor, naši místní revoluční vládu. Situace roste, soudruhu, den ze dne. Brzy budeme moci prohlásit náš boj za skončený.“

„Vítězně skončený“, dodal Pepa. Šmíd pokračoval: „Máš za povinnost dát mi instrukce, jak bych se co nejdříve zapojil do okresního vedení, ovšem při zachování všech konspirativních pravidel. Čím rychleji docílím spojení, tím lépe.“

Oheň svíčky zapraskal a Šmíd přitáhl svou židli blíže, aby Pepa mohl mluvit tišeji.

Za dvě hodiny na to, když na radniční věži odbíjelo jednu po půlnoci, zaklepal Šmíd na okno domku v předměstí morseové značky: „...--- ... I v tomto domku ještě nespali. Hned po zaklepaní bylo slyšet mužské kroky v předsíni a ještě za dveřmi: „Vítám tě, Pepíku“. Nato skřípot zámku a ve dveřích statná postava muže „Pepík Chála ...“

„Co je?“ přerušil Šmída a bylo slyšet cvaknutí odjištění revolveru.

„Pepík Chála mě posílá. Jsem Franta Šmíd. Zastrč tu bouchačku, soudruhu. nemám rád takové uvítací obřady.“ „Jsi sám?“ „Úplně sám.“¹⁸

„Jdi napřed.“³⁰

„Nevidím.“

„Jen polez. Šmátrej. Pět kroků, potom vlevo, otevři dvéře. Klika je na pravé straně.“

Šmíd poslouchal a vešel do neosvětlené světnice. Heleno, jdi se podívat ven.“ Někdo potmě vyšel a vrátil se za malou chvíli. „Není tam nikdo“, řekl ženský hlas. „Tak se posad' — soudruhu“, velitelky nařídil muž Šmídovi a současně rozsvítil modré světlo kapesní svítilny.

„To není romantika, ale opatrnost“, poznamenal.

Teprve teď viděl Šmíd, že ve světnici kromě ženy je ještě druhý muž. Sedl si na židli. „Tak nejdříve toto“ ukazoval Šmíd na rozevřené dlani desetihalář. „Číslo 125. S Pepíkem Chválou jsem ve spojení. Po jeho prověření byl jsem poslán za vámi. Přináším poslední instrukce.“ Ještě chvíli musel odpovídat na otázky, které mu kladla zvláště Helena. Teprve potom rozvázal i muž, který Šmída první vítal. „Říkají mi Ivan. To stačí. Jak jsi slyšel, to je soudružka Helena a tam soudruh.Lojza.“ „A já jsem se vám již představil: Franta Šmíd.“

„Tak ať to nevypadá jako na banketu. Pojď k věci.“

„Ústředí posuzuje situaci tak, že je nutno učiniti poslední důležité přípravy. Všechny zásoby zbraní ven, rozdělit je mezi nejspolehlivější! Pořídít seznam členů národního výboru . . .“

Dlouho mluvil Franta Šmíd a všechny otázky pečlivě zodpovídal.

Helena byla jím nadšena. Ivan chtěl vědět nedočkavě i to, na co Šmíd nemohl odpovědět. Ten se usmíval, nabídl cigarety a poprosil, zda by se nemohl ve světnici vyspat. Nespál už skoro dvě noci.

Lojza nemluvil, ani se nepouštěl do debaty. Bez podání ruky se rozloučil a odcházel. S ním odešla i Helena. Ivan zhasnul slabé a ještě modré tlumené světlo baterie a ulehkl na rozvrzanou rozkládací lenošku. Frantovi vyhradil místo na otomanu. Chvilí pak hovořili, než vyčerpaní usnuli. -Následujícího dne odjel Ivan na kole, aby informoval ostatní o nových instrukcích. Byl veselý a prozpěvoval si i při jízdě, Však měl také proč. Rudá armáda postupuje, avšak pomoc, která přijde ozbrojeným povstáním v celém kraji, bude mít nejenom cestu, ale bude i legalisací vnitřní síly, revoluční .. Těšil se již, jak se obejme s prvním rudoarmějcem a jak mu řekne „Vy jste zvítězili, ale my při tom pomáhali. Naše vintovky nezháhaly. Kdybychom měli „kaťuše“, šli bychom dříve do toho. Udělali jsme co nám bylo možné."

Tak se vžil do myšlenek, že při šlapání do pedálů začal si prozpěvovat v taktu:jestli zajtra vojna, jestli vrag na pachod, buď sevodňa. k pachodu gatov . . ." Ještě štěstí, že jel poloprázdnou ulicí.

Odpoledne se vrátil domů. Plácl Šmída po zádech a nabídl mu ruskou cigaretu. „Od sovětského parašutisty“, řekl. Šmíd mu sdělil, že se byl podívat po městě. Dokouřili. Přišla i Helena. V debatě čekali na Lojzu, ale marně. Místo něho přišla Lojzova žena a sdělila Ivanovi, že Lojza leží. Hlava mu třeští, z nosu spustila se mu již třikrát krev.

„Byl před půl rokem na gestapu u výslechu. Zmlátili ho po hlavě tak, že mu dosud i řeč působí těžkosti. Ale nic mu nedokázali a tak po čtyřech dnech přišel domů,“ vysvětloval Šmídovi Ivan. Budeme tedy pracovat sami,“ oznámí Šmíd.

„O ne, počkáme,“ řekla Helena, „Lojza má dobré informace a bez těch bychom sotva dali návrh seznamu celé organizace dohromady. Ostatně, vždyť ty se ani nemusíš zdržovat Franto, spěcháš-li. To víš, že jsi nám vítán, ale nechceme tě přetěžovat. Máš jistě větší úkoly.“

„Prozatím mám tři dny času“ odpověděl Šmíd. „Do té doby bude snad Lojza moci přijít,“ Viš co Heleno, půjdeme za nim. Franta se zatím vyspí, má to beztak zapotřebí.“

„Dobře, Ivane, pojďme hned z večera.“ Helena připravila jídlo a když již bylo šero. šla s Ivanem k Lojzovi, který bydlel v jiné čtvrti města. Šmídovi ukázala tajnou skrýš ilegálních tiskovin, z nichž si vybral na cyklostylu rozmnožené Dějiny VKS (b).

.LOJZOVA ZPOVĚĎ.

„Budeš zdrav, jak ryba“ ujišťoval Ivan, když se posadil na okraj Lojzovy postele. Vedle seděla Helena.

„Nebudu, Ivane, už nikdy zdrav.“ Chtěl bych ještě tolik vykonat. Ale vím, že to nebude možné,“

„Snad bys nechtěl umřít, ty hlupáčku,“ žertovala Helena, „až bude po válce, pošleme tě na Krym a budeš zase jako fík.“

„I když neumřu, přece jen nebudu mít možností vám pomáhat, trval Lojza na svém. „Tak budeme chodit za tebou. Zůstaneš pěkně ležet a bude to. Je to přece veselé; revolucionář v posteli,“ pomáhal Ivan. Také nerozveselil Lojzu: „ani chodit za mnou nebudete. I to nebude možné. Budu totiž zavřen.“ „Kým“, tázali se oba. „Gestapem“ odpověděl.

„Nemaluj čerta na zdi. To abychom se ztratili, Heleno.“

„Bude dobře, když odejdete. Ale než tak učiníte, musím Vám mnohé vysvětliti.“

Bylo vidět, že se Lojza namáhá: „Tož když mě před půl rokem mlátili na gestapu, přišel komisař Katzer a mluvil se mnou velmi dlouho“

Lojza učinil přestávku, Jakobův si oživoval těžké chvíle. S námahou pak pokračoval: „Ivane, Heleno, prosím vás jen o jedno, abyste mi věřili, abyste mi věřili jako soudruhovi. Vždyť jsem vojákem strany už skoro dvacet let. ————— Věděl jsem, že bych ty jejich „výslechy“ nevydržel. Chtěl jsem ještě vidět, jak zvítězíme, jak oni budou poraženi. Na věky poraženi, poněvadž vítězství nám již potom nikdo ne vyrazí z rukou.“

Lojza se zase odmlčel. „Ten gestapák mi dal jen dvě možnosti: Buďto smrt, anebo —

spolupráci s ním. Já jsem volil smrt, ale podepsal jsem mu závazek, že mu budu dodávat zprávy. Chápeš to, Ivane, rozumíš tomu, Heleno?"

„Nešlo o dvě možnosti, poněvadž obě znamenaly smrt. Brzy přijde, vím co se mnou bude. Dnes odpoledne volal si mě gestapák Katzer. Pochopitelně, že nemá ani tušení o mém ilegálním jménu „Lojza“. Mluvil se mnou opatrně, ale přece jen jako se svým mužem — konfidentem Miroslavem Sýkorou. A toho ve mně ubil svými ranami. Já jsem jen Lojza a jako Lojza sloužil jsem a chci sloužit boji proti nim.“ Neprozřetelně mi prozradil, že má konfidenta, který mu dodá seznam členů národního výboru tímto konfidentem se mám, seznámit dnes v noci ve vestibulu nádražní stanice. Je to jeden z nejlepších konfidentů. Mám mu pomoci při slídění po skladištích zbraní. Nikdo ho nezná, jen Katzer a — já. „Jmenuje se Franta Šmíd“ řekl po chvíli.

„Teď mi věříte, že brzy zemřu-----ale až po Šmídovi-----Ivane.“ Lojza ukryl obličej do polštáře. Neplakal, ale jeho tělo se trhaně pohybovalo jako u člověka, který by chtěl říci více, ale nemá slov.

GESTAPÁK KATZER NA POCHYBÁCH.

„To už přesahuje všechny meze“, řekl Chrástovi rozčileně Katzer. „Šmíd měl přijít včera v noci. Teď máme skoro pět hodin večer a on ještě není zde. Moje hodinky a Šmíd to byly dvě věci, na které jsem se ve svém životě mohl plně spolehnout. Kdybych se ho byl aspoň zeptal, kde se nachází byt toho Ivana. Dám zatknout všechny muže ve městě, kterým přezdívalí Ivan. Budu je mačkat jako citrony, ale dovím se, kde je Šmíd.“

„Anebo, počkej. Vždyť já — hlava prázdná — jsem zapomněl, že jsem nařídil svému muži Sýkorovi, aby Šmídovi pomáhal. Sýkora byl jejich, ale zavázal se pracovat pro mne.“

„Ze by v tom vězel Sýkora?“

„Chráste, Šmíd se měl sejít včera před půlnocí v nádražní halle se Sýkorou. Zjisti okamžitě, přišel-li tam, ať jeden či druhý. Zjisti, kde je Sýkora. Najdi si v kartotéce jeho adresu. Zatkní ho. Musím, s ním bezpodmínečně mluvit.“

Je to možné, že se tak všechno hroutí? Fronty i moje logika? Tak dlouho šlo všechno podle plánu. Válka i moje policejní činnost. Kat, aby to spral. Jeden neúspěch za druhým. Ale to je proto, že jsme velmi mírní, že máme ohledy. Kdyby bylo po mém, bral bych jednoho Čecha za druhým, střílel a kupil na hromady, za nimiž bychom se mohli pak bránit i proti náporu těch podlidí z východu.“ "

Pojednou přerušil svou hlasitou úvahu:

„Chráste, nestůj jako u pomníku, válečných hrdinů. Už ať jsi venku. Za nul hodiny chci zde mít Sýkoru. Já jim ukáži, jak se to dělá. Kdybych měl Sýkoru řezat po kousku od nohou počínaje, přece docílím, aby mluvil. Musí o Šmídovi něco vědět.“

Poslední slova Chrást již neslyšel. Sedl do auta stojícího před služebnou a jel. Ani dvacet minut nebyl vzdálen. Vrátil se sám a hlásil Katzrovi: „Sýkoru jsem nepřivezl. Leží dosud v posteli obličejem obrácen do zhlavce. Už nikdy nebude mluvit. Má prostřeleno srdce. Se vsí určitostí sebevražda. Tak jak leží. tak se zastřelil. Nad ním je poškozen strop po odrazu revolverového náboje.“

„Tedy přece on, Sýkora. Zrádce. Komu z tohoto národa mám věřit? Rozhodně ne těm, kteří zařatými zuby přijímají naše rány, kteří nemluví ani když jsou v kozelci. Ale mohu věřit těm, kteří mluví přátelsky i když nejsou dotazováni. Mohu věřit těm, kteří po technickém výslechu podepíší závazek ke spolupráci?“

Nikomu, nevěřím. Budu jednat sám podle svého uvážení. Půjdu po té stopě, jako šel Šmíd. Zabili mi ho. I Šmída mi odstranili. Sýkoro, měls štěstí, že ti stačil jen jediný výstřel do srdce. Kdybys byl v mé moci, umíral bys pomaleji...“

Sýkora — Ilegálním jménem jen Lojza, docela obyčejný Lojza — ale veliký bojovník — neslyšel již Katzrovy hrozby.

„ZABIL JSEM ČLOVĚKA“.

„Heleno“

„Ivane“. Potkali se poblíže domku, v němž se sešel partyzán Chála se Šmídem. Před domkem seděl jeho majitel — starý kamenický dělník — a kouřil fajfku. Slunce svítlo a ozařovalo příjemně celý kraj i s městem. Pohled na rovinu uklidňoval a připomínal koberec, na němž si děti rozestavily domky ze stavebničky.

Helena přicházela zdola od města, Ivan s kopců z opačné strany. Podle botů bylo vidět, že ušel pěkný kus cesty. Měli rozhled široko a daleko, nikoho nablízku nebylo. Mohli mluvit bez obav. „Ivane, měla jsem o tebe strach.“

„Vždyť to znáš: po čem nic, tomu se nic nestane.“

„To ale nemyslíš o sobě,“ usmála se Helena. „Tak povídej, jak to bylo.“ „No, šel jsem za Šmídem. Řekl jsem mu, že se musíme ihned dostavit do nejbližšího bunkru našich partyzánů. Chtěl vědět, kde se nachází.“

To uvidíš, povídám. Nijak nespěchal. Jenom chtěl, abychom se před půlnocí vrátili. Čeká ho prý na nádraží spojka z velitelství. Hlupák, neznal Sýkoru, nevěděl, kdo je to Lojza. Myslel jsem si: však uvidíš, co ti připravil ten tvůj Sýkora — nás Lojza. Heleno, Lojza, to byl tichý hrdina. A tož za Lojzu, za všechny, kteří ho předcházeli a kteří ho budeme nebo budou následovat.

Heleno, nikdy jsem nezabil člověka. Jsem sice chlap odhodlaný ke všemu, ale přece mi bylo úzko. Nechtěl jsem jen tak, jako králíka. Šli jsme tam nahoře v lesích. O nic mu nešlo, jen o seznam členů národního výboru, o jména, o přesnou informaci, kolik nás je. Slíbil jsem mu, že v bunkru dostane všechno přesně. Chtěl jsem to s ním skončit až tam. Po chvíli jsem se rozhodl jinak. „Máš revolver?“ ptal jsem se.

„Nemám. Ty jsi mi dostatečnou ochranou, Ivane,“ řekl Šmíd.

Vyšli jsme na lesní cestu. Měsíc jasně svítil, viděli jsme si i do obličeje. Zastavili jsme se.

„Ochranou, anebo také soudcem,“ povídám. „Šmíde, dej nyní ruce vzhůru. Pohneš-li se, zastřelím tě.“ Namířil jsem revolverem a řekl jsem mu:

„Vím, že jsi Katzrovým agentem. Sýkora, se kterým jsi se měl sejít, je náš Lojza. To jsi nevěděl. Chyba v režii. Kdyby té nebylo, houpaly by se nás desítky po stromech u silnic!“

Šmíd se rychle vymrštil a chtěl mi vyrazit pistoli z ruky. Stiskl jsem spoušť. Vyšla rána. Chytl ji do břicha. Udělal ještě několik kroků a padl naznak. Druhou ránu jsem mu dal přímo do čela. Hlava mu povyskočila a bylo vše hotové. Stáhl jsem ho do blízké prohlubně a zaházal kamením, Nakupil jsem velikou hromadu, aby ho snad někdo neobjevil. Krev na zemi jsem rozkopál botama. Nikdo mě neviděl, jen svítící měsíc.“ Ivan se chvíli odmlčel. „Bylo to nutné — ale zabil jsem člověka, Heleno.“ „To nebyl člověk, Ivane.“

..., a slunce pomalu se chýlilo k západu nad rovinou

O CO VLASTNĚ ŠLO.

Včera bylo na I. krajské služební gestapa všechno vyšinuto z normálních kolejí.

Katzer hlásil dálhopisem říšské ústředně, že byl na stopě široce rozvětvenému t. zv. národnímu výboru, který má být jakýmsi orgánem nové vlády Čechů, organisované komunisty. Byl utvořen podle návodu „emigraitské kliky“. Hlásil dále, že jeho nejlepší konfident, který věc sledoval byl členy tohoto národního výboru patrně odstraněn, poněvadž již několik dní není po něm ani stopy. Illegální skupině prozradil ho jeden komunista, který, se vloudil do přízně služebny. Sám spáchal sebevraždu. Smrti obou zanikla jakákoliv stopa.

A. hned to mlátily typy do pásky dálhopisu, že nejvyšší velitel přijede na inspekci krajské služebny. To je přece důvod k nervozitě! Všechny místnosti gestapa byly uklízeny, jednotliví referenti dělali si pořádek v zásuvkách svých psacích stolů.

Přijel. On, veliký K. H. Frank.

Přijel neoficiálně, ale tím významnější byl jeho zájezd.

Zajímaly ho podrobnosti Schlosserovy smrti, ztráta konfidenta Šmída a všechna podezření osob, které by mohly být zapleteny do národního výboru. Jen se úsečně tázal. Nezajímaly ho uklízené úřadovny ani pořádek v zásuvkách psacích stolů.

Také jeho rozkaz zněl stručně. Zatknout každého podezřelého, nevádí, když jen jeden ze sta je vinen. Raději ať sedí všichni, než aby jeden viník chodil volně. Za Šmída, získat deset nových, ještě lepších. Postupovat ostře proti všem, jimž vina byla dokázána. A hlavně: neklesat na mysli! Fronty budou zastaveny. Přijdeme s novou zbraní, která zničí nepřítele a umožní provést nový pořádek v Evropě — řekl. Vůdce je toho zárukou, on poroučí a my budeme poslouchat. Přesvědčil všechny gestapáky, že má pravdu. A o to mu také šlo.

UVOLNĚNÍ NERVŮ

Rozčílení ochablo, jakmile K. H. Frank odjel. Bylo však třeba uvolnit nervy, jak se vyslovil Katzer.

Bartsch měl nejlepší styky s Čechy, kteří byli vždy ochotni zorganizovat veselý večer, Katzer byl „úplně z konceptu“, jak sám říkal a cítil touhu po opojení. Ne však v kanceláři nebo v celách věznice. Tak, někde mezi lidmi. A hlavně, aby to nic nestálo a bylo vše „prima“. Bartsch mu slíbil, že se o takovou zábavu postará.

Spojil se telefonicky s majitelem autogarží Škrabákem, který měl v podobných stycích již praxi.

„Ano, zařídím, pane komisaři. Budete úplně spokojen. Prosil bych, abyste mi řekl, s jakým počtem hosti mám počítati“.

To byla společnost.

Když Katzer odzátkovával láhev vína, uchopil jí svými kostnatými rukama tak, jak před nedávným hrdlo partyzánské bojovnice Železné. Byl za chvíli stejně vzrušen, jako tehdy.

Jenom že dnes po alkoholu. Ten vždycky rozváže jazyk. „Doktore“, pravil Katzer Pospěchovi, „co říkáte na národní výbor?“

„Nemám 'informací', odpověděl

Katzer chtěl Pospěcha poštvat: „Slyšel jsem, že jste také členem národního výboru. Víte, že já mám jisté výhrady proti vám?“

Dr Pospěch se dal do smíchu a pohotově odpověděl: „Já, pane komisaři, byl jsem již v jedné organizaci, ve které jsem se spálil. Do druhé již nepolezu“. Ostatní hosté s napjetím poslouchali.

„Však podruhé byste se ze smyčky již nedostal“,

„Pro mne se ještě nenarodil provazník, neřku-li ten, kdo by smyčku udělal“. V tomto slovním ping-pongu dostal zase Katzer smeč. Cítil, že se mu nepovedlo vyprovokovat dra Pospěcha a to mu zvýšilo ještě více oběh krve. Viděl také, že oči všech účastníků společnosti jsou upřeny na něho. Využil chvíle, povstal a mluvil způsobem, který se mu líbil u natěrače či lakýrníka, uvádějícího v extasi většinu Němců: „Snad že i mezi vámi by se mohl vyskytnouti někdo, kdo si myslí, že Německo válku prohrálo. Ba některých se zmocnila i panika, která pronikla i mezi část našich vedoucích osobností. My však, kteří jsme oddáni cele myšlence národního socialismu, udržíme v německém lidu víru ve vítězství. Naší povinností je zničit každého, kdo by jednal proti nám. Rozbijeme všechno, co se nám postaví v cestu. . .

Katzer se v řeči zastavil a zjistil, že drží v ruce prázdnou sklenici od vína. Chtěl nějak krásně zakončiti, ale nedostávalo se inu slov.

„Zatracený alkohol“, prolétlo mu mozkem. Ale tenká sklenice přenesla ho myšlenkově do dávných dob, kdy bydlel společně s jistým cirkusovým žonglérem. Uchopil pevněji sklenici a zakončoval: „Rozbijeme všechno tak, jako tuto sklenici“. Hned na to udeřil sklenicí o tabuli stolu a střepiny skla přidržel rukou, aby se nerozstříkla. „Nejenom že rozbijeme, ale také

dovedeni ztrávit", křičel Katzer. Za údivu přítomných shrnul střeptiny do dlaně a snědl je jako nejlepší cirkusový žonglér. Všichni tleskali, avšak některé z přítomných dam projevovaly obavy o zdraví „pana inspektora“.

„Ale kde pak, milé dámy, já už jsem to viděl jednou u pana inspektora“, smál se dr Pospěch. „Je třeba pográtulovat jeho řečnickému obratu, který byl tak hrozně podmalován něčím, co nás nejen poučilo, nýbrž i náležitě pobavilo. Připijme mu proto na zdraví“.

Odstoupili od stolu, utvořili okolo Katzra kruh a sklenice zacinkaly. Někteří ze zvědavějších chtěli vědět, jak se takový experiment dělá, ale Katzer tvrdil, že nejde o experiment, nýbrž o skutečnost. Chtěl pokus ještě jednou opakovat, ale byl zejména dámami uprošen, aby od něho upustil. Pobavily se dosti a nechtějí, aby si snad ublížil. Bylo již skoro k ránu, když se všichni rozcházel. Katzer byl spokojen, že strhl na, sebe pozornost. Chrást byl nějak nespůj, poněvadž nebyl, zvyklý „ve společnosti“ a Brantsch se usmíval, že se dobře najedl. Nervy však byly uvolněny.

Prosím za prominutí

Já vím, milý — a třeba i méně milý — čtenáři. že jsi zvyklý, aby tak zvané úvodní slovo bylo proneseno na začátku a závěr na kanci. Prosím Tě proto za prominutí ze jsem trochu vypadl z pravidel a беру si slovo nyní. Víím, že se proto neuroníš. Víím, že je mnoho lidí, kteří se vůbec nedovedou urazit a mnoho těch, kteří se uráží nad pravdou, Když se třeba ani jich netýká. Ale o to zde nejde.

Mě nejde skoro vůbec o nic: o senzaci ne, ani o to, píšeš-li na mou adresu přátelsky či klackem Napsal jsem kousek románové reportáže. Vymyslel jsem si jména, ale nevymyslel jsem si způsob, jakým s. u gestapa jednalo. O to mi přece jde! O GESTAPO. Myslíš, že si umývám ruce jako Pilát ? Ne, ne! Proto, že mi přece jen o něco šlo, jak jsem již řekl, dostanu se snad do situace, kterou mi nikdo nebude závidět. Víím, co dovedlo gestapo, víím také, co dovedou ti, kteří nabyli praxe u gestapa, a kteří jsou dosud mezi námi. í „vraha mezi námi“ bylo třeba sledovat. Nuže, sleduj a, neboj ae udělat, závěr. Jednou si o něm povíme, byl-li správný.

Snažím se býti stručný, budu i nyní v tom jakémsi úvodu-doslovu. Chci, Ti říci, že v následující kapitole pokusím se ukázat gestapo v záři světla reflektoru, skoro pod drobnohledem. Nebudu si vymýšlet jména. Vybral jsem si hromadnou vraždil z Přerova dne 5. května 1945. Nic nepřidávám, nic neubírám, vše se dovíš tak, jak se to jevílo u gestapa. Chceš-li, bude to kus tvrdé skutečnosti, kus historie. Ta byla tak strašná, Se ji musíš vidět nahou. Jakýkoliv stud by byl. zde falešný, zamlčování by bylo-zbabělostí .

Děkuji Ti

p. Trnov.

NIKDY NEKLESAT

Německo se rozpadávalo pod mocnými údery ze západu a východu. Ale Němci měli stále naději. Poslední jejich naděje byla zoufalá. Spoléhalo na to, že mezi spojenci dojde k rozporům, kterých budou moci využít ve svůj prospěch. Byli ochotni držet protektorát stále pevně hrstí a přiklonit se k frontě proti Sovětskému svazu. Chtěli prohlásit kapitulaci ve prospěch západních mocností. Vyslali také delegaci k Angličanům a Američanům. Delegace nešla sama. Z krajské služebny byl s ní vyslán Katzer, jako dohlížíte!. Avšak .zpráva, kterou poslal, mluvila o beznadějnosti plánu. Věc delegace skončila naprostým neúspěchem.

Katzer se však ze zájezdu již nevrátil. Odjel s několika členy do Berlína, kde byl dekorován válečným křížem za zásluhy.

Gestapo nestačilo k zamezení činnosti partyzánů a ilegálních skupin, zejména na Moravě. Ani výpravy Sonderkomand nepotlačily rostoucí ozbrojený odpor. Popravky byly na denním

pořádku. Celé divise vojska vnitřních posádek prohledávaly lesy. Výsledky nebyly valné, ale počet popravených stoupal.

Desítky míst na Moravě jsou vykřičníkem zvěrstev gestapáků.

Rudá armáda se blížila od Kroměříže a Kojetína k Přerovu a Olomouci. i

První květen 1945 byl za posledních 6 let nejslunnějším dnem.

Mír, mír, mír . . . , říkalo se šeptem, ale i polohlasitě. Lidé byli radostně vzrušeni zprávou, že Německá armáda kapitulovala. Tvořily se skupiny mužů, některé z nich odzbrojovaly německé vojáky. Na mnoha budovách měst i vesnic kraje byly vyvěšeny první československé prapory byla zpívána československá hymna. Svoboda! Svoboda, vybojovaná utrpením a bojem. Členové národních výborů zasedali a činily se poslední přípravy k uvítání Rudé armády. Zatím jenom tajně.

„Až tady budou Rusáci, tak tomu všemu ti věřím“, říká veřejně a hlasitě na náměstí někdo. Ale hned druhý hlas ho okřikuje; „Helejte, strejdo, děte se vyspat na hromadu bramborů ve sklepě. Až Rusáci přijdou, tak vás zavoláme“.

„Jen jestli budete ještě dejchat“. radí strejca k opatrnosti.

„Pozor, gestapo!“

Nebylo ani jinak možno. Skupina se rozutekla. Zpod přehnutých stříšek klobouků dívali se gestapáci zamračeným pohledem na chodce.

„Utíkají před námi jako před morem“, řekl jeden z nich.

„Ale běda tomu, kterého dostaneme do rukou“, odpovídá druhý.

„Podívej se, na budově okresního úřadu visí prapory. Český a bolševický.“ Pojď okamžité do úřadovny, spojíme se šéfem, abychom věděli, na čem vlastně jsme.“

„Je to zatracená situace. Postřílel bych to všechno, tu pakáž.“

Z místního rozhlasu ozval se hlas.

„Haló, haló, zde místní rozhlas. Vyzýváme všechny důstojníky a vojáky československé armády, aby ihned nastoupili do zbraně. Kdo má uschovány zbraně, ven s nimi. Uzavřete všechny příchozí cesty do města. Obsadte nádraží a veřejné budovy. Udržujte pořádek. Nová svoboda rodí se v pořádku. Partyzáni z lesů jdou nám na pomoc. Jakýkoliv odpor Němců nutno ihned zlomit. Ať žije nová československá republika! Ať žije sovětské Rusko! Smrt vetřelcům!“

Město Přerov bylo po Bářské Bystrici druhým městem naší vlasti, které pozvedlo vysoko pochodeň národní revoluce.

Ve městě byla německá vojenská posádka asi 1500 mužů. Skoro bez odporu odevzdávali zbraně, jen sem tam par“ výstřel.

Národní výbor města Přerova vydal rozkaz uvědomit partyzány o situaci. Připravené spojky se rozjely na všechny strany. První přijeli partyzáni z dobrčických lesů se svými veliteli — rudoarmějci Feodorem a Tolstojem. Další skupiny přijely od Čekyně a Rokytнице.

Jedna skupina SS odmítla výzvy, aby se vzdala a zahájila ihned palbu z kulometu. Bojovala až do posledního náboje. Byla zdolána partyzány a hrdinnými barikádníky. Vítězně bojovala i skupina železničářů na nádraží. Situace byla pro revolucionáře naprosto příznivá.

Avšak zanedlouho na to nastupovala do prostoru Přerova silně ozbrojená pancéřová část SS. Přemohla brzy strážu u výpadových silnic a první pancéřové části vnikly do města. Počalo obsazování ulic. Československé a sovětské prapory pomalu mizely.

Na nádraží dohořival zapálený vlak. Partyzáni stáhli se z města. Ukořistili mnoho pušek a rozšířili svoje skupiny o ty, kteří se zbraní v ruce jim pomáhali. Po silnici pochodovala první československá domácí armáda Hané. Nebylo nikoho, kdo by nevěřil, že svoboda bude přece jen vybojována. Téměř polovina mužů z celého Přerova opustila pracoviště. Život ve skutečnosti ustal. Byly slyšet hlasy, že Němci budou postupovat podle stanného práva. Co to znamená, to věděl každý.

„Ale Lidice to již nikdy nebudou“, řekl poručík Feodor. „Nesmíme klesat po neúspěchu.“

Naši jsou již blízko, vydržíme do té doby. Než přijdou." A zpíval si:.....s puškou v ruce. s ohněm v srdci uhání vpřed partyzán." „Půjdeme vpřed", řekl a zkroutil si trochu machorky do kusu novinového papíru.

Květen 1945

Je první máj 1945, 23.45 hod. — úřadovna gestapa v Olomouci žvoni telefon. „Gestapo Jihlava." „Kdo je u aparátu." „Heidan, šéf krajské úřadovny."

„Zde Rausch, šéf zemského gestapa."

„Heil Hitler."

„Heidane víš o tom, co se děje v Přerově?" „Před chvílí mi podával zprávu Rimkus." „Co jsi zařídil?" „Nic."

„Tak si poznač příkaz z Prahy: Okamžitě poslat dostatečný počet mužů z Olomouce do Přerova. Je třeba energicky potlačit vzpouru českého obyvatelstva. Já přijedu v 7 hod. ráno osobně do Přerova."

„Rauschi, co je ale nám po tom? To je přece záležitost přerovské služebny," odpověděl Heidan. „Opakuji ti, že je to rozkaz z Prahy. Ty jako šef olomoucké ústředny jsi osobně odpověden m jeho vykonání." „Dobrá, zařídím se podle toho. Heil Hitler."

„Heil Hitler."

*

„Sach! Ať přijde Sach ihned do mé kanceláře! , volal domácím telefonem Heidan. „Sachu," řekl příchozímu, „ihned nastoupí kromě vás Stratil a Kukelka. Vzbudíte mého zástupce Langra a pak tyto úředníky: Nimkuse, Hummela, Hausera, Grogra, Loibnera, Kittla, Hauera, Ratzka, Böhma a Jeschkeho. Nejpozději ve 3 hodiny ráno odjíždíme do Přerova. Připravte vozy."

Ve 4 hod. ráno přijely 3 osobní automobily do Přerova. Zastavily před úřadovnou přerovského gestapa.

Heidan se pozdravil s vedoucím přerovské služebny, kriminál, komisařem Streitem. Ten mu vysvětlil události, sběhnuvší se ráno a během dnešní noci. Jeho zprávy doplňoval vedoucí místního Sicherheitsdienstu SS-Únterstrumführer Riedel. Dr Lehmann, druhý vedoucí SD, do dal, že ve městě je již klid a pořádek a že jedna část zajatců nachází se na místním velitelství.

„Kolik je celkem zatčených," ptal se Heidan. „Asi sto, přesný počet neznám," měla, odpověď.

„Vyslechli jste je?" „Dosud ne."

Heidan změřil pohledem kancelář gestapa a řekl: „Tato místnost je pro výslech malá. Zavolejte okresního hejtmana dr Krautha, aby nám dal k dispozici okresní úřad. Přiveďte tam všechny zatčené." „Můžeme jet", hlásil dr Lehmann.

„Neopomeňte se zajistit proti možnému útoku." Riedel ujišťoval Heidana, že není třeba takové opatrnosti, poněvadž povstání je úplně potlačeno.

Za krátko, kdy již všichni úředníci gestapa byli v úřadovnách okresního úřadu umístěni, přijel Max Rausch. Bylo cítit, že vypil dosti alkoholu. „Nedělaš svému jménu hanbu," vtipkoval Heidan, „Máš-li dobrý koňak nepohrdnul bych douškem. Nespali jsme celou noc."

Napili se a inspektor Langer svolal všechny úředníky do jedné místnosti. Po poradě s Heidanem dával instrukce: „Pánové, není třeba dělat zvláštní protokoly se zatčenými. Stačí, když je budete psát tužkou a zcela krátce. Potřebujeme vědět, zda zadržovaná osoba odzbrojovala vojsko, zda nosila na rukávě pásku s nápisem Národní výbor, či zda vyvěsila prapor v československých barvách nebo prapor bolševický." Gestapáci se rozešli, aby si dali předvádět zatčené.

„Výslech bude řídit Hummel," nařizoval Langer. Loibnerovi přivedli nadporučíka Jana Švehláka z Přerova: „á... starý známý," křičel Loibner, „no ano, nadporučík chtěl si hrát na vojáčky. Počkej, já ti to osladím!" Rána za ranou dopadaly na tvář Jana Švehláka.

Držel se statečně.

„Bijte, však naši vám zasazují větší rány. A zasadí vám i tu poslední. Vy jste šílenci a nevidíte si ani na špičku nosu. Nemáte strach, že za chvíli zaklepe na dveře prvý rudoarmějec, který nám přinese svobodu a vám i vašim pomocníkům smrt?!"

„Svinský pse! Za chvíli doklepeš sám, Zavřeme ti hubu ..." Kdo spočítá rány? Které tělo vydrží tolik úderů? Není nikoho, kdo by pomohl?

Přijďte, přijďte vy rytíři z východu, vysvobodte ze spárů d'áblů! Tvrdým dopadem těla, na zem byl výslech skončen.

Loibner napsal na arch kancelářského papíru: „Jan Švehlák z Přerova odzbrojil 3 strážníky věrné říši na strážnici v Přerově." Dal odtáhnout bezmocného a přivést si jiného zatčeného..

„Pěkně vítám," ironicky zdravil příchozího. „To jsou k nám. hosté! Posadte se pane profesore."

Vzal druhý arch papíru. „Tak vy se jmenujete Machovec. Křestní jméno?" „Jan."

„Tedy: profesor Jan Machovec z Přerova. Člen Národního výboru. Zodpovídá za ozbrojené povstání, jehož organizace se zúčastnil, Přiznáváte ?"

„Ano," hlasitě odpověděl tázaný.

„Svámi si to vyřídíme později," dodal gestapák Loibner.

Tak vedl výslechy Loibner dále. Přivedli mm nějaké zatčené ženy a příbuzného pekaře Haflanta z Přerova. Nezajímala ho ani jména, zapálil si cigaretu a po několika kopancích volal další k výslechu.

Dveře se otevřely a vstoupil kriminální rada Kozlowský. Loibner ho přepjatě pozdravil. Znal Kozlowského, který byl nejvyšší osobností v říšském oddělení gestapa, potírajícím činnost Illegálních komunistických organizací „Jak pokračují výslechy?" „Dva prokázané případy vzpoury, tři ženy a jeden muž nemají vinu jako vedoucí."

Kozlowský zapsal si do poznámkového bloku: „Švehlák a Machovec" a odešel do kanceláře Langrovy.

Langer, zástupce šéfa Heidana, nebyl sám. Na rohu. psacího stolu seděl asistent Jeschke a Max Steuer. Na židli byl svázán provazy člověk, z úst mu tekla krev. Kozlowský přišel a ptal se Langra na jméno zatčeného. „Beneš."

„škoda, že ne ten z Londýna." „Z toho bych udělal kaši. Ale tohoto zde zpracuji také důkladně."

Žádný z přítomných gestapáků neuměl česky a proto nerozuměli slovům, která vyšla z úst spoutaného. Ale cítili jejich podstatu, cítili v nich odpor, pohrdání. A proto bili tak zuřivě, že převrátili židli i se spoutaným tělem zatčeného. Na zemi kopali do něho a Jeschke skočil mu oběma nohama na prsa. Kostí zapraskaly a i úst mučeného vydral se vzdechem. Ale v očích mu svítil stále plamen odporu. Zdálo se, že svítí i tehdy, kdy již asistent Barák pomáhal odnésti nehybné tělo do věznice. — — —

*

V místnosti, kde úřadoval Hummel, byla mnoho gestapáků: kriminální ředitel Rausch rada Kozlowský, komisař Heidan, inspektor Langer, vedoucí SD v Olomouci Liedtke, vedoucí SD v Přerově Riedel, Linhart, Streit, Krauth a Rímkus, Na stole měli láhve a sklenice. Vzduch páchl alkoholem a cigaretovým kouřem.

Hummel shrnul výsledky šetření: „Je zjištěno 22 hlavních viníků. Rausch se napil ze sklenice a řekl: „To je zatraceně málo na tak velikou vzpouru.'

„Ti ostatní," vysvětloval Nummel, „odešli do lesů s partyzány. Ale z těch, které jsme zatkli, zůstává skutečně jen 22, jímž je vina prokázána."

„Jak s nimi naložíme?" ptal se Heidan.

„Budou ještě dnes popraveni," suše zněla Rauschova odpověď.

„Neměli bychom se nejdříve zeptat v Praze ?" „Hlouposti," zlobil se Rausch, „mluvil jsem telefonicky přímo s K. H. Frankem. Mám od něho plnou moc."

„To je však záležitostí Wehrmachtu," odporoval ještě Heidan.

Rausch mávl jen rukou: „Říkám, že mám již zmocnění. Kdybych se měl tak dlouho zdržovat, dopadlo by to tak, jako na Slovensku. Tam mě, ani nenapadlo, abych žádal nějaké instrukce. Chytili jsme, doznal se, tak hotovo. Ke zdi! Kdo se hlásí k výkonu popravý?"

„Ó, bravo, Rimkus."

„Rimkus, provedete popravu 22 odsouzců. Současně podávám návrh na vaše povýšení." Rausch položil uznale ruku na Rimkusovo rameno. Potom nalil dvě sklenice koňaku a připil si s Rimkusem. „Bude jich jen 21, pane kriminální řediteli. Dvaadvacátý zemřel ve věznici."

„Který?" „Nějaký Beneš."

„Langer vyslyšel jste příliš rychle, smál se Rausch a znovu si nalil sklenici. „Heidane, postaráte se o to aby mrtvola byla v tichosti odstraněna.

„Dejte ji zakopat někde u hřbitovní zdi. ale, aby se veřejnost o tom nedověděla," nařídil Heidan veliteli přerovské SD. „Hummel, vy si jen chladíte hrdlo a dosud jste nám nepřečetl jména odsouzených."

Hummel vyhledal kus papíru s napsanými jmény a četl hlasitě:

Švehlák Jan z Přerova,

Klíma Rudolf z Přerova.

Sedlák Jan z Přerova,

Šmolka Hynek z Přerova,

Bezslézín Josef z Přerova

Kellner Ladislav z Přerovs.,,

Vlček Hynek z Rokytнице,

Machovec Jan z Přerova,

Valenta Otakar z Přerova,

Novotný Josef z Kozlovic,

Zmeškal. Václav z Přerova,

Král Antonín z Přerova.

Motaň Jaroslav z Přerova.

Vitásek František z Přerova.

Ertel Karel z Přerova,

dr Sobola z Přerova,

M. Kokojan z Přerova,

M. Dokládá z Přerova,

Dokládálová z Přerova,

Kovařík z Přerova.

Poslední tři jména nebylo valně no jedenadvacátého zaniklo úplně v hluku rozjařených gestapáků. „Nečti dále, Hummel stejně to nikdo poslouchá" křičel Rausch. „Však jsem již hotov. Kde bude provedena poprava?" „Navrhuji v Olomouci" ujal se slova Heidan,

„Ano, výborně, budeme potom aspoň mít, možnost klidně doma se vyspat." Langrovi se zřejmě klížily oči. ale chtěl mít „věc vyřízenou." „Rozsudky bychom mohli vykonat na střelnici v Olomouci—Lazcích. Je to za větrem,"

„Zatelefonuj do olomoucké služebny," řekl Heidan Humlovi. Ten se dal telefonicky spojit.

„Zde Hummel. Bartz? Heii Hitler, pane kriminální sekretáři. Dnes budeš v roli hrobníka.

Šéf ti vzkazuje vzkazuje, abys dal vykopat díru na střelnici V Lazcích ,as! pro 21 osob. Budeme pochovávat českou národní revoluci z Přerova."

„Ne, neblázníme. No přece sám to nebudeš kopat! Jistě, že tam někoho máš". Hummel zavěsil sluchátko. „Barts vzkazuje, že zatkli dva Čechy, kteří rovněž provolávali konec říše a samostatné Československo. Těmi dá vykopat šachtu na střelnici. Máme tedy všechny přípravy skončeny." Heidan si zavdal ještě jednou a požádal okresního hejtmana, aby dal k

disposici omnibus pro převoz 21 zatčených do Olomouce.
Pomalou jel omnibus hanáckou rovinou do Olomouce .Před ním jel Rausch svým osobním vozem, za ním čtyři auta s olomouckými gestapáky.
Před budovou gestapa zastavila kolona aut a Rimkus přinesl ze své kanceláře láhev likéru.

STŘELNICE NA LAZCÍCH.

Bylo již skoro k 22. hodině, když auta dojela na vojenskou střílnici na Lazcích. Špalírem gestapáků a jejich pomocníků byli hnáni nedobrovolní pasažéři do místnosti střílničního domku. Kopanci a fackami byli nuceni k poklusu. Streit držel klacek a pokaždé, když se mu podařilo některého vězně udeřit po hlavě, smál se na celé kolo.

Langer uděloval rozkazy: „Loibnere, vyberte po třech a odveďte je k šachtě.“

První trojice: Sedlák, Smolka, Švehlák.

Je tma.

Zde kráčí tři lidé. Skoro každý má tržné řásy v obličeji. Jdou. Noha střídá nohu. Naposled. Ještě pár kroků. „Stát.“ vykřikl Loibner, když byli uprostřed kruhu postav v civilních i vojenských šatech. „Odložte všechny věci z kapes.“

Stalo se. Sedlák byl postrčen na okraj jámy velikosti asi 3X5 m. Nebyla ani metr hluboká.

Rimkus se postavil za Sedláka a nabil pistoli.

Sedlák stál se skloněnou hlavou, oči upřeny do šachty. Hled'te, má zaťaté pěsti! Kdo by je nezlíbal ,pěstě zaťaté ke vzdoru. Šachta vyhlíží jako černý koberec položený na květnovou zeleň. Jen trochu na něm si odpočinout! Jen chvíli ulevit zbitým údům! Jen chvíli.

Život je jen chvíle, svět je černý koberec. Roztříkl se svět na tisíc kusů, které padají do tmy. Ale tak tiše, jen rychlost se zvětšuje.

Černý koberec. Padáš a nepadneš na něj. Naopak, přikryje tě. Studená země nechladí toho. komu potůčkem teče z hlavy krev — ~ ——

„Ten druhý," zvolal Loibner.

Oba —. Šmolka i Švehlák "vykročili.

„Ty. Nemusíš tolik spěchat," i na tebe přijde řada .

Ať žije Sovětský svaz. Zdar Českoslo --- Nedopověděl —rána z revolveru byk silnější, než lidský hlas. Kopancem do zad urychlil Rimkus pád těla do šachty. „Tak vidíš, že jsi se dočkal," uškliboval se gestapák. Při slabém osvětlení viděli i ti, kteří stali opodál zvednutou paží se zaťatou pěsti. Neklesla ani po výstřelu, ba spíše se ještě více vztýčila.

Langer se obrátil k dvěma zatčeným, kteří s příkazem vykopali šachtu a nyní zde stáli, hlídání gestapáky. „Vlezte do šachty a odtáhněte popravené aa druhý konec. Počkejte, jak se jmenujete? „Zdeněk Kříž", jste z Olomouce? „Ano, inspektorem drah". „„Narozen" „17. března 1898". Langer si poznamenal data.

„A vy?"

„Miroslav Tichý z Olomouce., řidič, narozen 11. 8. 1910,"

„Tak do toho."

Mezitím přivedl Loibner další tři zatčené.

Šest

Devět.

Dvanáct

Čtrnáct

Čtrnáct těl, naskládaných v šachtě.

Mrtví . . .

Mrtví?

Viděli i ostatní gestapáci, že několik z popravených ještě žije. „Rimkusi, myslel jsem ,že jsi lepším střelcem." „Nejsem tomu vinen," odpovídal Langrovi, „ale oni mají životy jako kočky." Zamířil a střílel do šachty tam, kde spatřil pohyb těla.

„Patnáctý. Vrchní četnický strážmistr Vitásek," hlásil Loibner. Podle pokynu odložil Vitásek i četnickou uniformu. Ani bázeň, ani chlad nocí jim nezachvěl.. Stál zde jen v kalhotách a v košili. Patnácté tělo dopadlo do šachty.

Ale Loibner neodcházel pro další.

Zůstal chvíli a díval se.

Z šachty se ozval výkřik: „Vrazi, zastřelte mne já ještě nejsem mrtev."

Na okraj šachty přistoupil jednoruký gestapák Michalek a střelil z pistole Vitáška do prsou. Avšak ani tato rána nebyla smrtelnou. Vitásek ještě žil.

V Loibnerově ruce zasvítla se automatická pistole. Několika dobře mířenými ranami zasáhl umírajícího do hlavy. Byly to rány vesměs smrtelné. Utrpení Vitáškovo bylo skončeno. Oba vězňové, nacházející se v šachtě, mohli odtáhnout tělo mrtvého na druhý konec.

„Pane kriminální rado", obrátil se Langer na Kotta, „zastříleje si teď vy. Rimkusovi to nějak nejde". „Vidím potmě velmi špatně. Ale tady pan asistent Loibner je výborným střelcem, jak jsme právě viděli".

„Pane rado, já střílím právě tak dobře jako Loibner", nabízel se gestapák Hauser; zatím co Hündgen tvrdil o sobě, že je ještě lepším střelcem.

Langer však odporoval: „Rozhodně lépe střílí Loibner. Hündgene, dojděte pro další sérii odsouzených. Loibner zůstane zde".

Hündgen přivedl opět tři zatčené „Můžeš jít hned pro další", řekl Loibner. „Já budu brzy hotov. U mne žádný ani nepípne". Vězňové odkládali svoje osobní doklady, cenné věci, zejména snubní prstýnky. ,)

Loibner postavil si všechny tři na okraj šachty. Postavil se těsně za prvního z nich a ze vzdálenosti 10 až 15 cm pistole od hlavy vystřelil každému z nich po dvou ranách do hlavy. Potom volal na dva vězně, rovnající zastřelené: „Kudy jim vyšly rány?"

„Přesné uprostřed čela mezi očima", odpověděl jeden z nich tak hlubokým hlasem, že to vypadalo, jakoby hlas vycházel ze zasypaného hrobu.

Langer byl spokojen a zapálil si cigaretu. Nabídl také Loibnerovi. To bylo vyznamenáním pro Loibnera, který třímaje mezi prsty levé ruky hořící cigaretu, střílel pravou další přivedené.

„Pane inspektore, to byl poslední", hlásil Hündgen Langrovi. „Exekuce je tedy vykonána".

„Moment, pánové. Je naší povinností, abychom šachtu zasypali. Každý při tom musí pomoci". Poté se obrátil Langer na Loibnera a něco mu šeptal.

„Halo, vy dva! Pojdte sem a obraťte toho posledního obličejem k zemi", uděloval rozkaz Loibner. Oba vězňové opatrně překročili těla zastřelených a přišli k tomu, který byl popraven poslední. Tím se dostali do blízkosti Loibnera, který třemi ranami skoul jednoho z nich — Miroslava Tichého, Druhý —• Zdeněk Kříž — chtěl učiniti nějaký pohyb rukama, avšak v tom vyšla rána a také on skácel se jako triadvacátý na hromadu zastřelených. ^

Jenom pro jistotu střelil ještě dvakrát Loibner na Zdeňka Kříže. Potom bylo ticho, jen několika lopatami zahazovali gestapáci šachtu., Ti, kteří lopaty neměli, pomáhali aspoň nohama sesypávat hlínu. Černá půda černovířská zakryla zločin. Ti, kteří pod ní odpočívají, neuvidí nikdy odplatu. Neuvidí již slunko svobody^které se chystá, aby z východu ozářilo zemi tolik těžce zkoušenou

Po zasypané šachtě prošel se první rada Koz-íovský na znamení, -že „práce" je skončena.

Její konečným aktem bylo prohlížení věcí, ,! které popravovaní museli odložit. Kapesní a náramkové hodinky, jakož i několik prstenů vzal si inspektor Langer: „Uložím je do pokladny ve služebně", řekl. Ostatní věci byly dány na hromadu poblíže šachty, polity benzinem a zapálený

Tak to dělá skoro každý zločinec: zahazuje stopy.

Gestapáci měli i holinky svých bot od hlíny. Čistili si, je teprve v místnostech Studentského domova; kde podle Rauschova nařízení měli se zdržovat celou noc, poněvadž byla nařízena pohotovost.

V Heidanově Ttanceláři ve služebně gestapa seděl v lenošce Rausch. Kromě nich dvou byla také steatypistka Leopoldin Hlaváčová. Pilo se. Heidan odzátkovával další láhev likéru. Byl již v podnapilém stavu. Zazvonil telefon. Stenotypistka chtěla vzít sluchátko.

„Nech toho“, křičel Heidan. „Stejně nic po nikom nechceme, tak ať nám dají pokoj“.

„Já to vezmu sám“, přivravoral se Rausch k aparátu. „Ale řekni tomu volovi, který nás tak pozdě vyrušuje, že nám může políbit . . .“

„Haló zde kriminální rada Rausch. Kdo, k čertu, volá tak pozdě?“ . .

„Zde Oberführer Oplender. Z rozkazu státního ministra K. H. Franka“.

„Heil Hitler, Heil Hitler“.

„Ano, domníval jsem se po rozhovoru s panem státním ministrem, že jeho slova je nutno brát jako rozkaz k Sonderbehandlung.“

„Pane Oberführer, to je mi jedno. Ty popravené již nevzkřísíme. Hlásím služebně, že isme vykonali Sonderbehandlung s 23 zatčenými. Vemte na vědomí, že za každého zastřeleného Němce dám popravít 10 Čechů. Heil Hitler“. A zavěsil sluchátko. „Ten mne může . . .“

„Dostal jsi nos?“, ptal se Heidan. „Ti volové z Prahy stejně pendrek rozumí věci, Kdybychom postupovali podle jejich příkazů, vzbouřili by se Češi již v listopadu 1944. Nechápu, že je třeba držet tento národ stále riá uzdě. Čím ostřeji, tím lépe pro nás“.

„Heidane“, pokračoval Rausch, když se opět napil, „jed' se svými muži zítra do Přerova, vyber zbytek revolucionářů a nešetři nikoho“.

Příštího dne, t. j. 3. května 1945 odejel Heidan skutečně se skupinou gestapáků do Přerova, kde prováděli další výslechy zadržených, zejména členů přerovské policie a četnictva. Jednalo se asi o 20 osob. Výslechy byly prováděny u okresního soudu v Přerově, kde se zadržení nacházeli ve vazbě.

„Jak to stojí, Loibnere?“, ptal se Heidan když byly výslechy skončeny. „ . . Skoro > všichni zatčení nosili pásy národního výboru, někteří kromě toho vyvěsili Československé prapory. Vezmeme je sebou na Lazeckou střelnici?“

„Až jak rozhodne Rausch“.

„Rausch už odjel do Jihlavy. „A my pojedeme domů“ „Streite“, řekl Heidan šéfovi přerovské služebny, „pošlete mi všechny zatčené do naší věznice v Olomouci. Vyžádání si příkazy buď z Prahy "nebo od Rausche". Loibner složil všechny zápisy o zatčených do aktovky a na Heidanův pokyn odcházeli gestapáci z olomoucké služebny k automobilu, který na ně čekal před soudní budovou.

Heidan nebyl v dobré náladě. Kůže pod jeho levým okem podivně cukala, což se mu stávalo vždy, když přepjal nervy. A tentokrát bylo toho dosti. Jak „práce“ tak i alkoholu. Kdo by neměl za takových okolností nervy jako struny.

Přerovský případ je zaměstnal tak, že ještě dosud neměli ani času pohovořit si o událostech které se za poslední dobu přehnal jako lavina. Nechtěli tomu ani věřit, že Rudá armáda bojuje již v Berlíně, že Hitler spáchal sebevraždu.

„Je asi velmi zle, když vůdce dobrovolně odešel“, konstatoval Heidan. Pro každý případ musíme se zajistit. Ale budeme sloužit Německu do poslední chvíle. I když vůdce zemřel, jeho myšlenka žije. A bude žít tak dlouho, dokud budeme na živu my. My, jimž nacionální socialismus pronikl každou žilkou v těle. Každá buňka naší krve je jím prostoupena. Kdo by z nás následoval, vůdce, zabil by tím jeho „myšlenku“. „Co tedy uděláme?“ ptal se Loibner.

„Domluvíme se až v naší úřadovně“. Dojeli do Olomouce. V úřadovně zastihli jen Langra, který jim hlásil, že podle zpráv důvěrníků zasedají v jistých čtvrtích města Národní výbory.

„Čert je vem“, řekl Heidan. „Máme svých starostí plnou hlavu“.

„Co uděláme se zatčenými z Přerova?“

„Propustím je, Langre. Nebudu se ptát ani v Praze ani Rausche v Jihlavě“.

„To tedy znamená naprostý ústup“, dovozoval Langer. Heidan mluvil dlouho o strategii: „I nejlepší vojevůdce musí uvažovat o ústupu“, řekl nakonec.

„Nerad bych mluvil hodně o stratégu a o plánovaném ústupu. Je lépe podívat se situaci do očí. Nerad bych také skončil po ústupech tak, jak to udělal vůdce. Byla to od něho zbabělost“.

„Nesmíš tak mluvit“, domlouval Langrovi šéf. „Kdybychom to udělali také my, jeho vojáci, bylo by to nesprávné. Ale on dovedl se o-bětovat vždy. Dívám se na jeho odchod jako na oběť, kterou nám přinesl, aby nám ukázal, že pro myšlenku je třeba udělat všechno“.

„Co tedy uděláme my pro ni?“ ;

„Zatím bude nutno dělat něco pro sebe, Langře. Samozřejmě, že Rusům do rukou nepolezeme. Víme, co by nás čekalo. Naší záchranou bude jenom západ. Tam pojedeme a vzdáme se vojenským úřadům západních mocností k dispozici. Máme mnohaletou policejní praxi, známe půl Evropy. Intelligence Service potřebuje lidi našich kvalit. Jsem ochoten pracovat pro ně, poněvadž vím, že jejich postoj k Rusku a k bolševismu nebude nikdy přátelský“.

„Až pojedeme do Anglie, tak ti budu zpívat; „Denn wir fahren gegen England““.

„Dostaneme-li se na loď, můžeš zpívat, ca budeš chtít“. Výsledkem debaty, vedené v takovém duchu, byl připravený autokar, kterým se chtěli dostat, členové gestapa na západ. Zásoby pohonných látek byly doplněny, rovněž i tak zásoby jídel. V přípravách uběhl den velmi rychle. V kancelářích se již nepracovalo. Referenti čistili si stolky a pálili písemnosti. Některým bylo při tom dokonce i veselo. Hlavně se těšili na to, jak se dnes pořádně vyspi.

GESTAPO ZA ZÁVOROU.

Vrátíme se k naší románové reportáži. Jsme ve sběrném táboru y Prosekovicích. Je to na mapě v těch místech, které právě skončenou válkou bylo rýhami projíždějících tanků, odděleno od části země, nazývajcí se „východ“.

Říká se zde „na západě“, ačkoliv na prvý pohled nebylo by možno usoudit, proč toto rozdělení.

Než přece. Na „východě“ jezdí tanky označené pětícípou hvězdou rudé barvy,, na západě tytéž označené také hvězdou o pěti cípech, avšak barvy bílé. Tak malý rozdíl a přece tak veliký!

Všichni gestapáci chtěli se dostat tam, kde jezdí tanky s bílými pětícípými hvězdami. Ty s rudými znamenaly pro ně zkázu, doufali jenom v bílé. Je mnoho lidí na světě, Měří skládají své, naděje v různé znaky. Všichni mají svoje pádné důvody. Mít důvod znamená žít. Proto také byl sběrný tábor v Prosekovicích přeplněn gestapáky a esesáky. Bylo zde jako v mraveništi. Jeden chodil okolo druhého a hledali se navzájem. Je těžko je rozeznati Jejich společné zájmy, stejný způsob života, sadismus. vražednictví, surovost a všechno ostatní, co mění člověka v nejhoršího dravce, vytvořilo jim rysy v obličejích, které si byly podobné,.

Přece však zde vidíme tvář, o které můžeme říci, že je známá.

Ano, nemýlíme se. Je to Chrást, nadějná síla nám známé gestapácké služebny I. Také chodí a hledá. Jako v knize knih: hledá a nalezne. Svého nejlepšího přítele a učitele Katzera. Jest-li se nemýlí Zkusí zavolat. „Haló, Katzer !“ Vynechal dokonce i jeho titul. Zdálo se mi, že by svolání s titulem znělo trochu směšně.

„Haló, Katzer!“ Nemýlil se. Byl to on. „Servus!“ zvolal Katzer. Podávali si ruce. Chrást sondoval: „Náš pozdrav je přece ...“

„Naším je koncentrák, do kterého jsme dostali, Chráste, Jsme v pěkné bryndě. Tak jsem si náš útěk na západ nepředstavoval. Kdybych byl věřícím jako ty, myslel bych trochu na slova: Čím kdo zachází, tím také schází.“

Já však nevěřím a proto ani nezajdu". „Kdo je tady ještě z našich?" ptal se Chrást. „Skoro všichni, jak odjeli prvním autokarem. Rimstüeck se někde cestou ztratil. Umí dobře anglicky a byl nejlepším padělatelem listin, tak že jistě bude někde vystupovat jako anglický policista".

„Kde jste ubytováni?" „Hned v prvním, baráku. Hrají právě karty.

Ven Pojd' půjdeme k nim . V ubikaci bylo živo. Když hráči karet spatřili Chrásta s Katzerem, přerušili hru a vítali vesele příchozí.

„Pane šéf, hlásím příchod", vtipkoval Chrást a podával ruku Heinemu. „Zdržel jsem se, protože jsem vyšetřoval velmi důležitý případ. Zdá se, že v Berlíně je nějaká tajná, vysílačka. Radia totiž hlásilo, že jsme prohráli vojnu a že pryč na říšském kancléřství vlaje rudý prapor".

„Nemlať drškou", odpověděl nevrle Heine, „Já se tady marně trápím vyřešením záhady jak bychom se dostali z té kaše a ty vtipkuješ",

„To je také další případ mého šetření. Bude třeba, abychom k němu všichni přispěli svými nápady. Přece nebudeme tady civět. Když válka skončila, skončilo i naše poslání. Měli bychom jít domů. Půjdeme ke svým původním povoláním, budeme večer sedávat v rodinném kruhu, věnovat se dětem a manželce, v zimě nosit ze sklepa otop, aby se žena neunavila. Aspoň jednou za týden půjdeme do hospody na, pivo, někdy také do kina nebo divadla. Tak budeme pomalu stárnout, děti porostou a tomu se bude říkat klidný život".

„Ale k uskutečnění tvojí básně potřebujeme jen jedno: Jak se dostat odsud přes dráty", přerušil ho Langmann.

„Pro mne to nebude tak těžké." Přidal se Bartsch. „Spoléhám na své přátele. Já jsem vždy počítal na zadní kolečka. Vysvětlím vám svůj plán. Šéf ví, že mám ve Vídni mnoho známých. Jedním z nich je dr Laufer, nynější vysoký funkcionář tak zvané rakouské vlády. Je to starý sociální demokrat. Od toho očekávám pomoc, Je strýcem mojí manželky".

„To ti čerta starého pomůže;", odpověděl Langmann, „Rakušáci budou sami rádi, když vyplavou trochu nad vodu."

„Pánové", ujal se slova Heine, „abyste se nemýlili, domnívám se, že budeme nejdříve poslání na nucené práce v Rusku. Budeme budovat to, co tam naši rozbili".

„Já zas myslím, že nás nejdříve pošlou tam, kde jsme působili po celou dobu války. Myslím, že se dostaneme zpět do moravské roviny, kde je přece jenom nejlépe", mýnil Chrást.

„.... a kde budeme odsouzeni k trestu smrti", dodal Langmann.

„Proto je třeba, abychom se domluvili na tom, jak bude možno utéci do Německa. Je přece samozřejmé, že v Československu na nás nečeká nic jiného než kriminál anebo smrt". Heine byl zřejmě pesimisticky naladěný.

Bartsch nesdílel jeho názor. „Šéfe, i tam můžeme se obrátit na naše přátele. Zapomněl jsi již na ty krásné večery u tamejších Čechů? Zapomněl jsi, jak jsme byli hoštěni, jak se ucházeli o naše přátelství?"

„To bylo tehdy, když jsme měli moc. Dnes bude jinak".

„Nebude", ujišťoval Bartsch, „vždyť je jich tam mnoho, s kterými jsme si připije]; na bratrství, A já jim věřím, že zůstanou našimi navždy. Věřím také, že mnoho z nich bude mít významná místa v novém životě v Čechách, k tomu jim dopomůže jejich chytrost. Ostatně máme také možnost vynutit si na nich pomoc. Musí si přece uvědomit, že kdybychom promluvili, bylo by jim zatraceně horko. Já se vám příznám. Zachránil jsem mnoho Čechů před koncentrací".

„Já vím, ale za peníze", vmísil se do rozhovoru Katzer. „z ničeho ti přece nenarosilo břicho. Nemusíš se nám příznávat, my jsme to dobře věděli. Ale nemysli si, že my jsme byli tak hloupí. My jsme také počítali na zadní dvířka. Já mám dokonce celou bránu otevřenou. Podívejte se". Katzer vytáhl z kapsy, ukryté v nohavic!, legitimaci. Všichni se postavili okolo něho. Katzer ukazoval legitimaci s fotografií. Legitimace byla vystavena na jméno Vilém Rybs a byla opatřena červeným kulatým razítkem. Toto nejvíce zajímalo gestapáky. Heine přečetl hlasitě znění razítka.: „Národní výbor . ." Řekl: „To je jistě nějaký šmejd".

„O tom se přesvědčíte později“, řekl uraženě Katzer, „je to originální legitimace. Mám pravdu Kittle?“

Zraky všech upřeny byly na tázaného: „Tady je to. Pánové, v druhém vydání. Ovšem na jméno Kočí. A také originál i s pravým razítkem. Za několik dní budu jen Kočím a Katzer Rvbou.“

„Jak jste k tomu přišli ptal se Heine. To je tajemství tajné policie. Tomuto Katzrovu vtipu se zasmáli všichni kromě něho. Ten viděl, že je třeba říci něco, co by bylo úvahou nejen pro dnešní den, ale i pro budoucí dny o nichž věděl, že nebudou lehké. Vyzval přítomné, aby se posadili ke stolu a na postele a začal: „Pánové, je mylným domnívat se, že naše činnost se skončila. Ať se věci vyvinou jakkoliv,, vzav za všech, okolností je každý z nás členem tajné státní policie. V našich přísahách slíbili, jsme zástupcům vůdce, že budeme vždycky bojovat za myšlenku nacionálního socialismu. Slibovali jsme, že nebudeme šetřit krve našich nepřátel ani naší vlastní krve v boji nacionálního socialismu proti plutokracii, bolševismu a židovstvu. Je zrádcem ten, kdo by chtěl jednat jinak. Z pověření vůdce byl jsem vaším šéfem. V jeho zastoupení mám jenom já možnost zprostiti vás slibu přísahy. Neučiním tak nikdy. Věřím že myšlenku za každých okolností. Snad, že některý z nás bude nucen obětovati i svůj život. Ale nikdy nesmí klesnout, nikdy nesmí přestat býti členem gestapa, nikdy nesmí zraditi velkoněmeckou, myšlenku, myšlenku nacionálního socialismu. Jak jste viděli, máme vždy jisté možnosti. Ať jsou to přátelé, známí, ať jsou to různé legitimace a potvrzení. Na straně těch; kteří jsou příčinou naší dnešní těžkosti, budou vznikat neustálé rozpory. Využijeme všeho toho. Někteří z nás budou mít možnost žít pod falešnými jmény v různých zemích. Žijte nenápadně, ale veďte v patrnosti všechny ty, kteří s námi spolupracovali. Sledujte je. Používejte jejich služeb. Budou k nim donuceni, aby si vykoupili vaše mlčení. Bude třeba, abyste v některých případech“ také mluvili. Ani proti tomu nejsem, Nebude-li to jinak možno, způsobte chaos, z něhož hlavní výslednicí musí býti boj proti bolševismu, proti židovstvu. Tak = i když sražení = budeme neporazitelní

Konec

FOTOPŘÍLOHA A DALŠÍ TEXT

TOTO NEBYLO SOUČÁSTÍ PUBLIKACE

FOTOGRAFIE Z SOUKROMÉHO
ARCHIVU

Jiřího Rosmuse

VYHLÁŠKA.
 Úřední hodiny tajné státní policie v Pílově.
 Počínaje dnem 7. března 1940 budou každý čtvrtek konány v Pílově úřední hodiny. Úřadovna bude v Městském domě, Masarykovo náměstí, hlavní vchod. Úřední hodiny budou od 9-12 a od 14-17 hod.

GESTAPO

1939 - 1940
 VEDOUCÍ
 INSPEKTOR
 LANGER

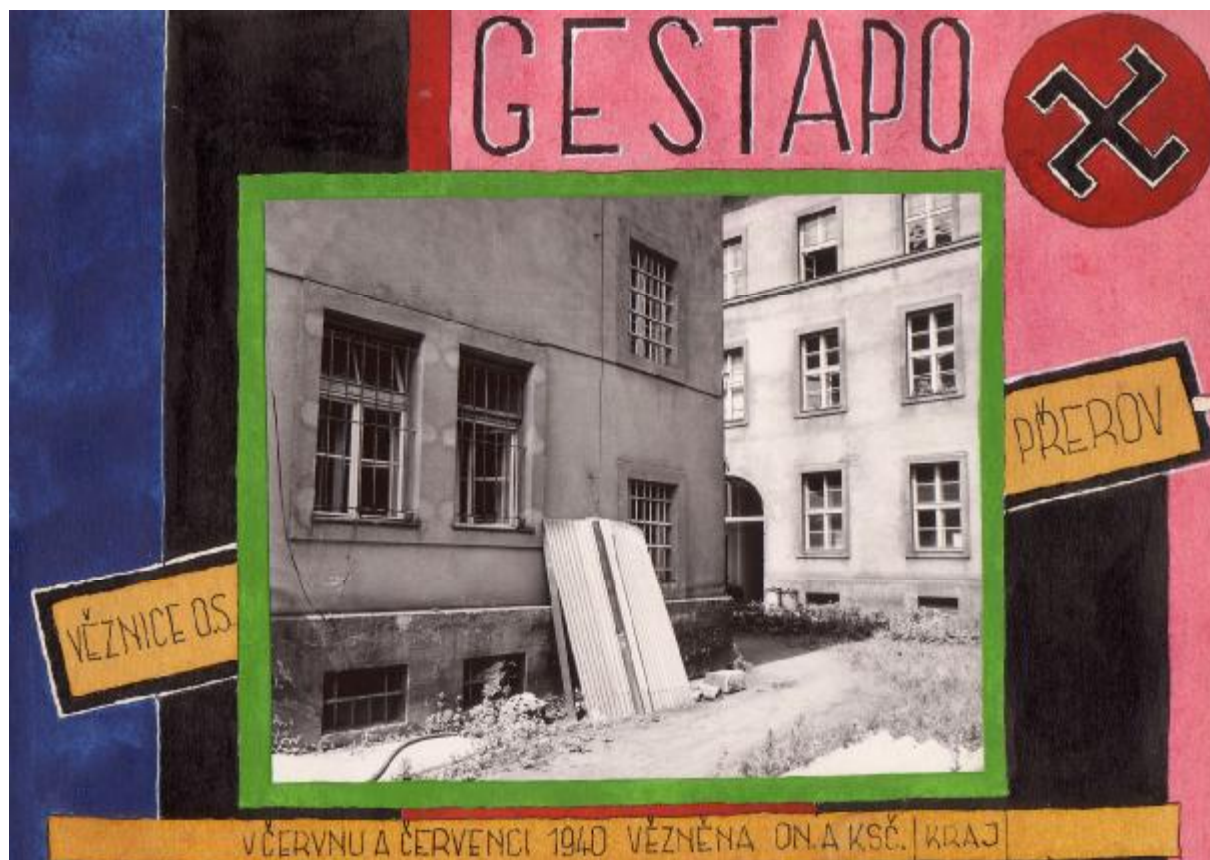
KUNDMACHUNG.
 Betrifft:
 Amtsstunden der Geheimen Staatspolizei in Pilsen. Mit 7. März 1940 beginnend, werden jeden Donnerstag Amtsstunden in Pilsen abgehalten. Die Dienststelle der GStP. Staatspolizei befindet sich im Stadthaus (Masarykplatz) Erdgeschoss, Haupteingang. Amtsstunden von 9-12 und 2-5 Uhr.

1940 - 1945
 VE DOUCÍ
 JOSEF
 SCHEURINGER
 * 15.3.1908 St. Geyde
 PÍLOV
 HERUDOVA UL. 8.

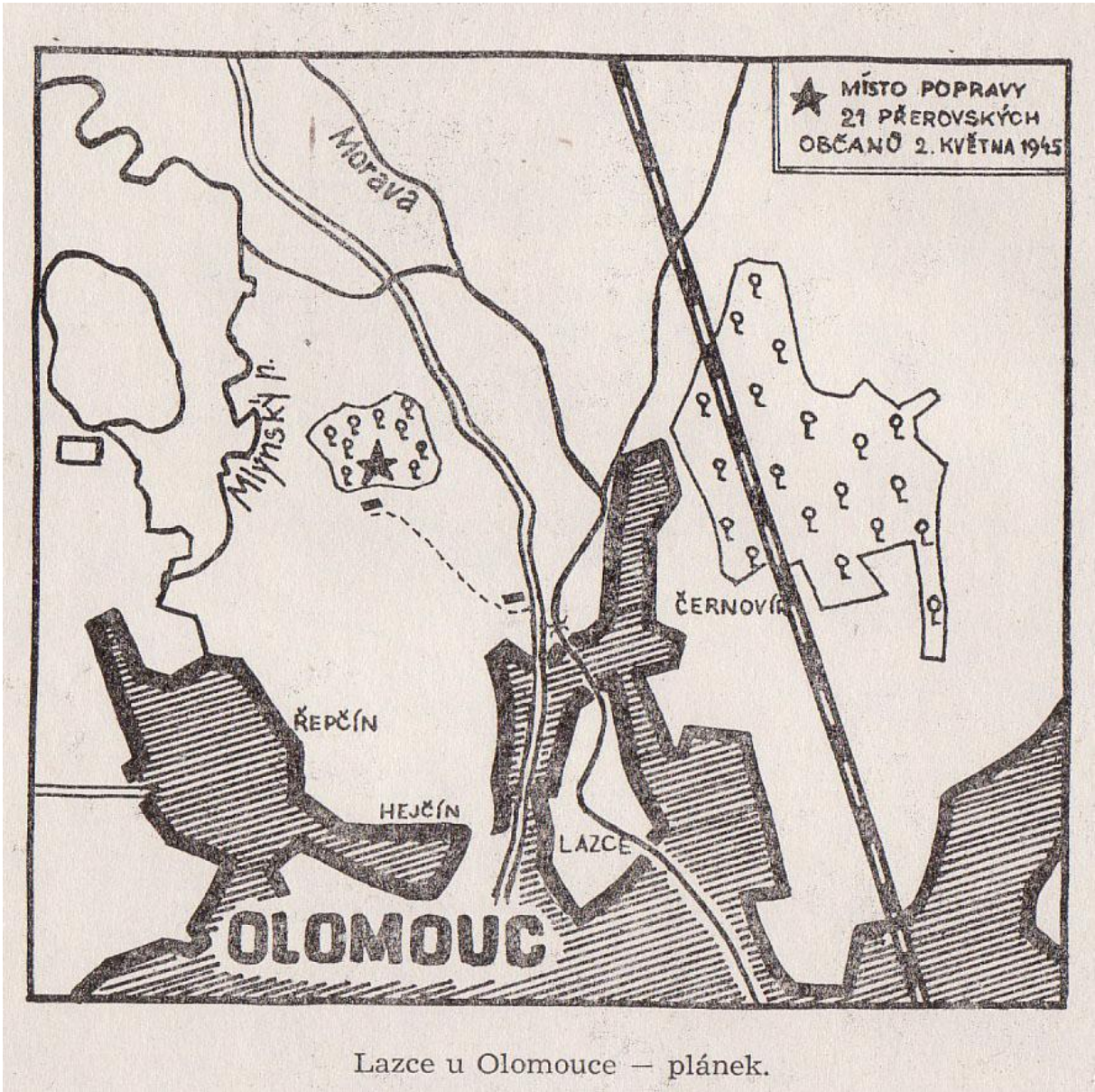

Gestapo u Michalova

Věznice v Přerově budova soudu

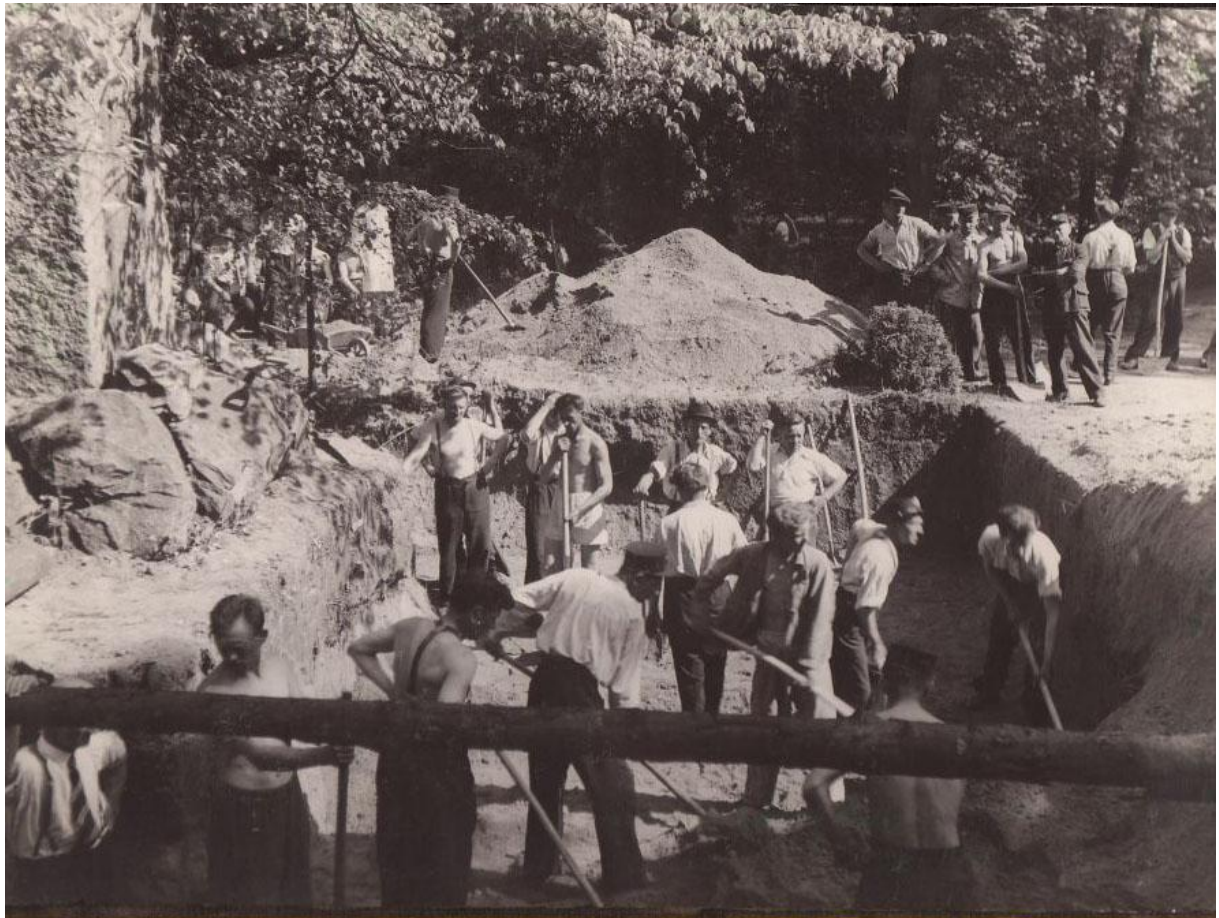

EXHUMACE

LAZCE

VÝKOP HROBU PRO OBĚTI 1. KVĚTNA V SADĚ MÍCHALOV .

pohřeb

oběti

Výkop hrobu v Michalově

Bekanntmachung!

Tschechische Mitbürger!

Am Feiertag der Arbeit schossen in Píseku unverantwortliche Elemente auf deutsche Soldaten!

Sie wurden entwisst und erschossen. In Píseku herrscht wieder völlige Ruhe und Ordnung.

Was wollten diese Leute? Alles das, was das tschechische Volk durch sechs Jahre Krieg gereift hat, sollte in einem sinnlosen Aufstand der Vernichtung preisgegeben werden, das Land dem Bolschewismus ausgeliefert werden, um einigen wenigen Rädelführern zur Macht zu verhelfen, die sie dann sofort den Sowjets in die Hände spielen wollten. Der Versuch ist im ersten Keim zerdrückt.

Um weitere Vorkommnisse dieser Art von vornherein unmöglich zu machen, hat das Oberkommando der zuständigen deutschen Armee eine Sperrzeit verfügt.

Es ist ab sofort verboten, die Wohnungen in der Zeit von 20.30 bis 5.00 Uhr zu verlassen.

Die deutschen Streifen sind angewiesen, bei Zuwiderhandlungen sofort von der Waffe Gebrauch zu machen. Für Píseker, Ärzte, Hebammen und in anderen, besonders wichtigen Fällen, erteilen die Orts- und Kampfkommandanten Sonderbescheinigungen, die zum Betreten der Straßen berechtigen.

Für die Haltung des tschechischen Volkes in diesen Tagen gelten die Weisungen, die Staatspräsident Dr. Hácha und Staatsminister Dr. Frank gegeben haben. Sie sind der Tagespresse zu entnehmen.

Das Oberkommando einer Panzerarmee

Vyhláška vrchního velitelství pancéřové armády z 2. května 1945.

Vyhláška.

ČESKÉMU OBČANSTVU!

Nezodpovědní zvlášťilci v Píseku na svátek práce na německé vojáky. Byli odzbrojeni a zastřeleni. V Píseku je zase pokoj a pořádek.

Co chtěli tito lidé prokázat?

Všedno, co si český národ za šest válečných let zachoval, mělo být zničeno nemyslým povstáním. Země měla být vydána bolševismu, aby se takto podařilo některým z povstalců uchopit se moci, a aby později moc převzali Sověti. Pokus byl v zárodku zničen.

Abý se znemožnilo další případy tohoto druhu, nařídilo vrchní velitelství příslušné německé armády zadržet hodinu.

Jest okamžitou platností zakázáno, opustit byty v době od 20.30 hod. do 5 hod. ráno.

Německé hlídky dostali povel, při odporu ihned použít zbraně. Pro důstojenstvo, lékaře, porodní asistentky a v jiných, zvláště důležitých případech udělali místní a bojovní velitelství zvláštní potvrzení, které oprávněuje k přístupu na ulice.

Pro postoj českého lidu v těchto dnech platí pokyny, dané státním prezidentem Drm. Háchou a státním ministrem Drm. Frankem. Tyto pokyny možno nalézt v dnešním tisku.

Vrchní velitelství panc. armády

*Každý balon
jednou splaskne
přefoukne se
a pak praskne*

Hlubokým žalem sklíčení oznamujeme lidu obecnému, celého světa a okolních vesnic, že z rozhodnutí Prozřetelnosti na věčné časy nás opustila naše drahá, milovaná, nenahraditelná a nezapomenutelná lejí Velkorysost

ŘÍŠE VELKONĚMECKÁ, **záštita kultury a civilizace.**

Nezapomenutelná naše ochránitelka vykvrácela po dvanáctiletém nadýmání na rychlé úbytě při potratu Nové Evropy, v máji L. P. 1945, v útlém věku dvanácti jar, nedoživši se prorokovaných 1000 let.

Zanechává po sobě miliony sirotů, o něž bude vzorně postaráno v útulných sirotčincích východních Lebensraumů, po nichž tak žhavě toužili.

Tělesná schránka drahé zesulé bude téhož měsíce uložena k věčnému odpočinku na památném poutním místě, kde kdysi stával Berlín, při zvucích písně: „Es geht alles vorüber, es geht alles vorbei“.

Samájáma u Postupimi (dříve Berlín) v máji L. P. 1945.

Quislingové-Kollaboranti,
příbuzní.

Herrenvolk,
děti.

NSDAP.,
vydovatelé.

Pohřební ústav Německa: Adolf Hitler & spol.

NOC HRÚZY A DEN POMSTY

Vše co následovalo po udušení povstání tvoří nedílnou jednotu celkového obrazu, tak typického v II. světové válce pro země ujařmené německým fašismem. Za každý projev odporu následovala pomsta. V Přerově šlo o zvlášť velké oklamání protektorů a o jejich důkladné zhanobení zejména tím, že tolik jich bylo odzbrojeno tak snadným způsobem a k tomu ještě civilními osobami! To se jim hned tak někde nepříhodilo a proto jejich uražený fanatismus a ponížené velkoněmecké hrdinství si musely zchladit žáhu.

A tak na samém konci válečných útrap bylo i Přerovu souzeno, aby se seznámil s německým nacionálním socialismem tváří v tvář, aby ještě jednou poznal na vlastních obyvatelích a ve vlastním prostředí metody fašismu, nejreakčnější ideologie světových dějin. Už předem můžeme říci, že odvěta za přerovské povstání se fašistům stejně plně nevydařila, i když následky byly nesporně tragické. Kdyby měli více sil a hlavně více času, byli bychom svědky nepochybně daleko krutějších represálií. Totiž stejně jako naši lidé i Schörnerovi vojáci, gestapo, i SS věděli, že porážka je neodvratná a s ní i den soudu. Proto více než na pomstu mysleli v těchto dnech na útěk k americké frontě a na záchranu vlastní kůže. Ale i přesto rozjetá mašinérie stačila ještě v rychlosti natropit mnoho zla. Přerov patří mezi místa, která nám poskytují důkaz o zběsilosti fašismu, jemuž ani smrtelná agónie a poslední křeče nezabránily projevit se v plné šíři své podstaty.

VÝJIMEČNÝ STAV A ZATÝKÁNÍ

Němci se v prvních chvílích po potlačení povstání spokojili se svým naprostým vítězstvím. Totiž ani po příchodu posil jich nebylo tolik, aby mohli svou aktivitu rozšířit na neprodyšné uzavření města anebo na pronásledování původců nepokojů či bojovníků na útěku do vesnic a do lesů. Byli si zřejmě i jisti, že hlavní iniciátoři se ukrývají ve městě.

Proto prvním úkolem bylo upevnění moci prostřednictvím přísných opatření. Německé jednotky obdržely rozkaz k zatýkání nepochybně již v prvních fázích obchvatu. Velkou příležitost k tomu měli zejména po obsazení náměstí, na němž se stále ještě pohybovalo hodně lidí. Někteří z nich podcenili situaci, jiní přišli ze zvědavosti těsně předtím, ale všichni už prakticky neměli kudy utéci, protože výchozí ulice byly obsazeny vojáky. Např. u Městského domu stál kulomet s posádkou, ležící v bojové pohotovosti.¹⁷⁶ To bylo mezi 15. a 16. hodinou. Poté zazněla siréna z poplachové ústředny „Befehlstelle“, což znamenalo nebezpečí, v tomto případě varování v nastalé situaci. Ale ne pro všechny bylo toto varování užitečné. Velkou skupinu opozdílů seřadili němečtí vojáci do pochodového útvaru (hovoří se o trojstupu a o dvojstupu a odvedli ke kasárnám v budově bývalé obchodní akademie v Bartošově ulici.

Většina zatčených z ulic města při prvním zátahu byla odvečena do Hitlerových kasáren v budově gymnasia. Vypráví o tom svědek Janoušek, jehož vzpomínka byla uveřejněna již v roce 1946:

„Několik nás bylo napravo od vchodu. Z mých známých Král, Novotný a Motán. Všichni jsme měli trochu v hlavě. Nu, oslavovali jsme mír. Hlídali nás napřaženými zbraněmi..“¹⁷⁸ Mezitím se ve městě schylovalo k dalším opatřením. Němci sice zvládli situaci ještě za světla, ale noci se báli. Proto již kolem 18. hodiny vyhlásili výjimečný stav. Nikdo se nesměl po 20.00 hod. objevit v ulicích města. Do setmění mohli občané chodit pouze jednotlivě, večer směl na ulici jen ten, kdo měl zvláštní povolení od vojenského velitelství.

Ulice se rychle vyliďňovaly, neboť každý spěchal, aby byl ve svém bytě. Na veřejných prostranstvích zůstali pouze vojenské hlídky. Ale jak vzpomínají pamětníci, ještě i v tuto noc se ojediněle ozval výstřel.

V Hitlerových kasárnách zatím započaly výslechy. Po setmění sem přišli gestapáci a na jejich rozkaz museli zatčení stát a mít ruce za týlem. Jeden z nich obvinil Jaroslava Motáně, že on to

byl, kdo mu sebral auto a pušku (nebylo to pravda). Gestapáci na něj zuřivě doráželi se dvěma namířenými pistolemi. Když se jim nepodařilo vynutit přiznání, změnili taktiku a ptali se mírně, proč je zatčen. Jaroslav Motán tvrdil, že pro pistoli, kterou zvedl na chodníku a která u něho byla nalezena při pouliční prohlídce. Podle vyjádření očitého svědka Motán se choval velmi statečně a i přes obdržené rány utěšoval ještě i druhé. To však byl jen počátek nastávajícího martyria.

KARL HERMANN FRANK ZASAHUJE

Zpráva o povstání v Přerově se roznesla na všechny strany a pronikla i do Prahy. Také ústřední fašistické orgány obdržely informaci a byly nuceny ji považovat za velmi vážnou. Potvrzuje nám to skutečnost, že o tuto záležitost se interestoval sám říšský státní ministr Karl Hermann Frank, který ještě v onu osudnou noc telefonoval do Přerova. Úřednice městské telefonní ústředny Ludmila Koplíková měla právě noční službu a zachovala nám o Frankově přerovském rozhovoru cenné svědectví. Její výpověď pak ještě doplnila při poválečném procesu proti Frankovi Němka Hedvika Lukešová, úřednice meziměstské centrály v Praze.

Ludmila Koplíková vzpomíná, že nastoupila službu hned v 19.30 hodin místo v 21.00 hod., protože po 20. hodině byl zákaz k pobytu na ulici. V ten večer nebylo mnoho hovorů, neboť linky byly postupně zabírány německým vojskem. Asi v 1 hodinu po půlnoci volala pražská ústředna, žádající přerovské gestapo pro říšské státní ministerstvo. Po zapojení hovoru se ohlásil osobně K. H. Frank a striktním tónem žádal spojení se šéfem gestapa Streitem. Když se žádaný ozval, vyzval ho K. H. Frank, aby podal hlášení o „puči“ v Přerově. Odpověď byla neobyčejně bojácná. Prý asi 100 Čechů s prapory a trikolorami. v průvodě pochodovalo městem, pokoušeli se odstranit z mostu přes Bečvu kamenné překážky, bránili v cestě ustupující německé armádě a provolávali slávu Československé republice.

Nato se K. H. Frank dotázal, zda přišel o život některý z německých vojáků. Odpověď přerovského gestapa byla neuvěřitelná, ale pochopitelná. Hovořící gestapák prohlásil, že z německých vojáků nebyl zastřelen nikdo, jen 8 civilních osob bylo zabito.

Dále se tázal Frank kolik lidí již gestapo zajistilo. Odpověď zněla 16! Nato říšský státní ministr zařval do telefonu: „... Jen šestnáct. To je skandál!“ Ludmila Koplíková vypráví, že Frank spílal a vytykal přerovskému gestapu neschopnost udržet ve městě pořádek a nařídil pochytat ještě v noci všechny, kdož mají účast na puči, vyzvědět od zajištěných jména dalších osob a — popravit. Nato mu gestapák řekl. „... To přece děláme automaticky“.

Na závěr rozhovoru Frank nařídil, že do 8. hodiny ráno musí hlásit počet zajištěných, jinak jej činí odpovědným za puč.

Pokud připojíme svědectví Němky Lukešové a budeme je považovat za hovor z 2. května kolem 1. hodiny ráno (nikoliv 2. května ve 23.30 hod.), pak šlo o bleskový rozhovor prvního stupně, který měl přednost před státními rozhovory. Trval třikrát 3 minuty a byl veden z Černínského paláce v Praze.

Po tomto hovoru se rozjela fašistická mašinerie na plné obrátky, jichž byl schopen zdejší okupační aparát. Nastala nová vlna zatýkání. Ještě téže noci byli zajišťováni udaní, podezřelí, ale také zcela nevinní lidé. Většinou byli internováni do budovy věznice okresního soudu.

Ale K. H. Frank už přerovskému gestapu nevěřil a provedení svého příkazu si pojistil ještě jinou cestou. Téže noci volal velitele gestapa na Moravě Rausche, nacházejícího se na útěku před Rudou armádou již v Jihlavě. Nařídil, aby jeho rozkaz byl splněn za pomoci olomouckého gestapa. Rausche skutečně ihned volal do Olomouce. Z Olomouce přijela do Přerova tři auta s posádkou tamějšího gestapa mezi 3. a 4. hodinou ráno,

NOČNÍ VÝSLECHY A MUČENÍ

Výslech v Hitlerových kasárnách se mezitím přeměnil v pravé fašistické běsnění. Kolem 2. hodiny po půlnoci gestapáci přišli do místnosti, v níž byli Motán, Král, Novotný aj., dlouho prý se mlčky dívali na zatčené a pak ranami pěstí do obličeje napadli Jaroslava Motáně. Ten klesl k zemi a když se vzpamatoval, odvedli skupinu do věznice okresního soudu ve Smetanově ulici. Další svědek popisuje, jak se dařilo v budově gymnasia jiné skupině, v níž byl i profesor Machovec a strážmistr Vitašek. K fyzickému násilí tu nedošlo, ale to jen proto, že z místnosti, kde bylo natěsnáno mnoho lidí, byli jednotlivci voláni k výslechu. Také tuto skupinu (možná společně s ostatními) odvedli gestapáci do Smetanovy ulice.

Svědék Štencl vzpomíná, jak spolu s ostatními stál na chodbě soudní věznice a byl bit neznámým mladíkem. Když byl zavolán k výslechu, hned za dveřmi na něho dopadla rána. Klesl mezi dvě těla — strážmistra Vitáska a obchodníka Beneše (Beneš byl 1. května ráno v jedné z delegací u hejtmána Krauta). Oba odvěkli do vedlejší místnosti a Štenclovi poručili, aby se vyzul. Musel ohnout nohu dozadu, držet si ji a v tomto postoji mu na ni gestapáci nasázeli tolik ran, že mu rozsekali chodidla. Při otázce jakého je náboženství a po odpovědi — československého, rozzuřil gestapáky ještě víc. Začali řvát a tlouci jej v poloze vleže na stole. Jeden z nich mu dokonce šlápl jednou nohou na břicho, druhou na krk a tak se po něm pohupoval a dupal. Po tomto trýznění musel Štencl třikrát opakovat: „ich danke dem Führer“ (Děkuji Vůdci).

Na chodbu se již vraceli ti, kteří chodili od výslechu. Všichni byli zle ztýráni a jestliže mezi sebou promluvili, ihned je dozírající gestapák ztloukl. Snad nejhorší to bylo dole ve sklepě, kam odvedli skupinu, v níž byl i svědek Štencl. Uvěznění museli chodit husím pochodem kolem stěn, přičemž byli biti žílami, býkovci a řemeny s kuličkami, hlavně do týla. Tato scéna byla provázena nelidskými výkřiky a doslova při ní stříkala krev. Mezi postiženými byli podle Štencla i Motán a Matylda Dokládalová, manželka strojvedoucího. Jaroslav Dokládál byl rovněž mezi zatčenými. Teprve o 5. hodině ráno 2. května odvedli gestapáci první skupinu, vil hodin před polednem další část uvězněných. Na nádvoří došlo ještě k dalším surovostem a pak teprve rozmístili všechny do vězeňských cel.

Teprve pozdě odpoledne propašoval dozorce vězňů postiženým po krajíčku chleba.

MĚSTO S NOŽEM NA HRDLE

Je těžko říci, který ze tří nejzávažnějších dokumentů, svědčící o pomstychtivosti Němců, vznikl nejdříve. Jde o plakát, vyhlášku a vojenský rozkaz. První dva dokumenty byly určeny obyvatelstvu města Přerova, třetí vojskům armádní skupiny Střed. Mají společného jmenovatele ve svém poslání: zavraždit. Jak poznáme z textů, šlo o vyhrůžky adresované nejen obyvatelstvu, ale i samotným německým vojákům. Doložíme si také, že vyhrožování nebylo plané, naopak, i v druhý květnový den tekla krev přerovských občanů.

Zdá se, že jako první se objevily v ulicích města velké červené německo-české plakáty, oznamující vyhlášení výjimečného stavu. Bylo zde uvedeno, že došlo ke střelbě civilního obyvatelstva na německé vojsko a proto se vyhlašují příslušná nařízení: zákaz vycházení po 20. hodině, po setmění průchod ulicemi pouze jednotlivě, vycházení večer jen na zvláštní povolení vojenského velitelství. Někteří pamětníci tvrdí, že tento plakát se objevil už v úterý 1. května. Jiný údaj přináší Naše Haná v roce 1946, která označuje jako den vylepení 2. května, přibližně v 18 hodin (po odvezení vězňů a pozdějších obětí z Přerova do Olomouce). Nejvýmluvnějším dokladem atmosféry po přerovském povstání je vojenský rozkaz maršála Schörnera, velitele německé armádní skupiny Střed z 2. května 1945.

Dochoval se sice prostřednictvím jiného dokumentu — v rozkazu velitele kolínského obvodu pro služebnu v Kutné Hoře ze dne 3. května 1945, ale je zde přesně citován, takže se jej dovídáme v nezkreslené podobě:

„... Buřičské živly vyvolaly 1. května v Přerově nepokoje, jež nebyly okamžitě v zárodku udušeny s tvrdostí absolutně nutnou a mnou opětovně požadovanou. Za dnešní situace je vhodný každý prostředek, aby se zabránilo vzplanutí povstaleckého hnutí. Nesmíme teď ukázat žádnou slabost a musíme zakročit bezohledně proti každému ohnisku nepokoje. Účastníky je nutno decimovat! Obdobně zakročit proti slabochům a váhavcům ve vlastních řadách, kteří v této hodině selžou“.

Pro německé velení znamenaly přerovské události děsivé poznání. Stupeň morálního rozkladu uvnitř navenek disciplinované armády byl nad očekávání vysoký. Dobrovolné odevzdání zbraní, a ještě k tomu civilistům, vyrazilo německým vojenským pohlavářům dech a bylo jim jasné, že již nemohou spoléhat ani na vlastní lidi. Z toho vyplynula i marnost iluzí o zajištěném a klidném týlu. O to větší nebezpečí však hrozilo každému projevu odporu českého obyvatelstva. Pro zbytky fanatických stoupců boje na život a na smrt to byl nejen akt pomsty, ale tradiční militaristická poslušnost v plnění rozkazů.

Odhodlání zlomit každý sebemenší odpor je cítit i z německo-české vyhlášky, kterou vydalo vrchní velitelství pancéřové armády pro přerovské obyvatelstvo rovněž 2. května. Byla rozšířena na menším formátu a na první pohled je patrné, že nebyla tištěna v žádné přerovské tiskárně. Podle všeho ji vyrobili v polní tiskárně vrchního velitelství pancéřové armády. Znamenejme její doslovné znění: „... ČESKÉMU OBČANSTVU!

Nezodpovědní živlové stříleli v Přerově na svátek práce na německé vojáky. Byli odzbrojeni a zastřeleni. V Přerově je zase pokoj a pořádek.

- CO CHTĚLI TITO LIDÉ PROKÁZAT? -

Všechno, co si český národ za set válečných let zachoval mělo být zničeno nesmyslným povstáním. Země měla být vydána bolševismu, aby se takto podařilo některým z povstalců uchopit se moci a aby později moc převzali Sověti. Pokus byl v zárodku zničený. Aby znemožnili další přípravy tohoto druhu nařídilo vrchní velitelství příslušné německé armády závěrečnou hodinu.

Jest s okamžitou platností zakázáno opustiti byty v době od 20.30 do 5 hodin ráno.

Německé hlídky dostaly povel při odporu ihned použití zbraně. Pro duchovenstvo, lékaře, porodní asistentky a v jiných zvláště důležitých případech, udělí místní a bojové velitelství zvláštní potvrzení, které opravňuje k přístupu na ulice.

Pro postoj českého lidu v těchto dnech platí pokyny dané státním prezidentem Dr. Háchou a státním ministrem Dr. Frankem. Tyto pokyny možno nalézt v denním tisku.

Vrchní velitelství pane. armády."188

Příznačný je ve vyhláске antisovětský motiv. Do značné míry koresponduje s úsilím o realizaci poslední naděje fašistického Německa na samém konci války — zaměřit se na boj proti bolševismu a proti Sovětskému svazu ve spojení se západními kapitalistickými státy a s místní buržoazií. Vyvolávání této naděje 2. května 1945 sice působí komicky, ale vzhledem, k budoucímu vývoji vztahů mezi Východem a Západem je nepřehlédnutelným mementem!

Nesmírně důležitou je věta, ve které se oznamuje, že nezodpovědní živlové byli odzbrojeni a zastřeleni. V době kdy byla vyhláška koncipována nebo tištěna, nebyl kromě padlých 1. května nikdo zastřelen. Ale autoři věděli, že zastřeleni budou i kdyby to mělo být bez rozsudku a že je to jen otázka několika hodin. I když je dnes už nezjistitelné, kdy se vyhláška dostala na veřejnost, víme, že byla psána 2. května (je datována) a ještě v týž den k oznamované opravě došlo. Nacisté svou hrozbu do písmene splnili.

LAZECKÁ TRAGÉDIE

Výslech zatčených byl neobyčejně intenzivní. Podle dochovaných zpráv to bylo až 100 lidí, kteří naplnili prostory přerovské věznice a kasáren. Výslech organizoval gestapák Huml. Původně bylo označeno za přímé účastníky povstání 10—12 osob, ale šéfové gestapa se báli, že

by se tím asi málo zavděčili přísnému rozkazu říšského státního ministra, proto svévolně určili vyšší počet bez ohledu na míru nebo prokazatelnost viny.

Po 17. hodině odpoledne 2. května 1945 vyvolali uvězněné na chodbu soudní věznice. Nastala chvíle rozsudku, typického pro fašistické žaláře. Gestapáci měli připravené seznamy, podle nichž někteří byli propuštěni s rozkazem hlásit se v 8 hodin ráno na gestapu (ti většinou ihned utekli do lesů) a někteří byli určeni k deportaci do Olomouce. Jedna skupina měla vyjet okamžitě, další až po návratu nákladního auta, které dal k dispozici okresní hejtman Kraut.

Nákladní auto přijelo a vsunulo se do průjezdu. Nejmladší ze zatčených museli přistavit stoličky, prkna a pomáhat nemo houcím. Někteří nastupovali do auta jen s velkou námahou.

Svědék popisuje odjezd auta takto:

„... Nastoupili, dopadla na ně plachta a auto se dalo do pohybu. Děšť bubnoval na plachtu, rozvlněnou kymácením se lidských těl, odvážených ze středu města, které proudilo kolem auta, žilo a věřilo, že se vše ještě v radost obrátí.“

V souvislosti s odjezdem skupiny deportovaných není dosud jisté, zda zmíněným nákladním autem odejelo 21 či 22 osob. Zatím co někteří pamětníci tvrdí, že celkový počet nastoupených byl 21 (také v citované svědecké výpovědi tomu tak je), jiní zase stanovují počet odvezených na 22. Tím dvaadvacátým měl být obchodník Beneš, jehož gestapáci utýrali k smrti a snad při převozu do Olomouce melo auto zastavit někde u Bečvy a jeho mrtvolu prý vhodili do řeky. Skutečnosti bližší je zřejmě tvrzení pisatele v Naší Hané z 1. V. 1946, který podává sdělení, že Beneš zemřel po příchodu z výslechu na chodbě věznice a teprve v noci byl gestapáky vhozen do Bečvy. Není též vyloučeno, že se tak stalo při další cestě nákladního auta. O rok později se v přerovských novinách objevila vzpomínka na Josefa Beneše, ve které je výslovně uvedeno: „... Dosud nepodařilo se nám jeho pozůstatky nalézt, abychom tyto mohli důstojně pohřbít.“

Existuje domněnka, že po vhození jeho těla do Bečvy jej odnesl proud řeky až do Kojetína. Tam byl vytažen z řeky Moravy a pochován jako neznámý na tamějším hřbitově. Pozůstatky tohoto těla byly pak exhumovány, převezeny na přerovský hřbitov a uloženy do rodinné hrobky.

Auto s 21 vybranými a odsouzenými stanným soudem zastavilo zřejmě nejprve v Olomouci na ústředně gestapa. Odtud byli z vězení přibrány dvě osoby, jejichž úkolem bylo vykopat u pevnůstky v Lazcích jámu pro přerovské občany. Ve večerních hodinách dorazilo auto na střelnici v Lazcích. Gestapáci ozbrojeni dohlíželi na vystupování všech převážených a řidiče poslali zpět do Olomouce (vezl pak ještě další skupinu do Třebové). Z výpovědi gestapáka F. Langra víme, že na místě samém byly vězňům odebrány cenné věci a pak likvidováni po třech ranami za týlo.¹⁹¹ Téměř polovina přerovských vlastenců po střelbě ještě žila a byla bestiálním způsobem dobita, někteří až v jámě.

Známe jména gestapáků, kteří se vraždy zúčastnili: Boh. Loibner — Košťál, Rimkus, Heidan, Langer, Rausche. Rausche dal příkaz k popravě, Langer byl velitelem popravčí čety. Sedm poprav provedl vlastnoručně „odborně“ Loibner, který zastřelil i dva vězně určené k vykopání hrobů (ti vůbec neměli být popraveni).¹⁹² Byli to olomoučtí občané Zdeněk Kříž a Miroslav Tichý.

Ze svědeckých výpovědí lze vyčíst, že se Přerované chovali statečně. Matylda Dokládalová, jediná žena mezi popravenými, před smrtí zvolala:

„Ať žije Československá republika“.

Je namístě, abychom uvedli jména všech 21 obětí, jimiž bylo vykoupeno oněch několik drahocenných a opojných hodin svobody. Většinou i oni měli na nich podíl, ať se tak stalo jakýmkoliv způsobem. Vyjmenujeme je v pořadí podle očíslování černých schránek

uložených po exhumaci do společného hrobu:

- 1. Sedlák Jan**, četnický štábní strážmistr, narozen 15. V. 1895 v Kulířově, okr. Boskovice,
- 2. Dokládalová Matylda**, manželka strojvedoucího ČSD, narozena 30. 12. 1899 v Přerově,
- 3. Šmolka Hynek**, mechanik, narozen 28. V. 1925 v Přerově,
- 4. Zapletal Josef**, bankovní úředník, narozen 10. 11. 1913 v Přerově,
- 5. Klíma Rudolf**, malířský mistr, narozen 14. 4. 1904 v Přerově,
- 6. Kellner Ladislav**, zámečník, narozen 13. 6. 1924 v Šuranech, okr. Nové Zámky,
- 7. Vlček Hynek**, poštovní zřízenec, narozen 1901 v Sobíškách (z Rokytnice),
- 8. Kovařík Emil**, obchodní zástupce, narozen 13. 4. 1890 v Brumově, okr. Uherský Brod,
- 9. Vitásek František**, vrchní četnický strážmistr, nar. 22. 10. 1897 ve Starém Jičíně,
- 10. Kokojan Hynek**, úředník, narozen 29. 5. 1895 v Horních Loučkách, okr. Tišnov,
- 11. Švehla Jan**, nadporučík uniformované státní policie, narozen 5. 11. 1901 ve Velkých Bílovicích, okr. Hodonín,
- 12. Král Antonín**, tovární dělník, narozen 5. 7. 1903 v Dačicích okr. Pardubice,
- 13. Dokládal Jaroslav**, strojvůdce ČSD, narozen 30. 6. 1897 v Přerově,
- 14. Sobola Čestmír, JUDr.** komisař politické správy, narozen 19. 7. 1906 v Brně,
- 15. Machovec Jan**, profesor reálného gymnasia, narozen 16. 5. 1895 v Cehnicích, okr. Strakonice,
- 16. Bezszlezina Josef**, mechanik, narozen 28. 12. 1917 v Prostějově,
- 17. Valenta Otakar**, typograf, narozen 16. 12. 1905 v Holicích u Pardubic,
- 18. Motáš Jaroslav**, knihař, narozen 24. 10. 1910 v Přerově,
- 19. Ertl Karel**, obchodník z Přerova, narozen 6. 3. 1908,
- 20. Zmeškal Václav**, zaměstnanec ČSD, narozen 24. 8. 1923 v Niž. Vereckách,
- 21. Novotný Josef, úředník**, narozen 1912 v Krčmani.

U některých z nich známe důvod udání nebo zatčení, u ostatních bude třeba spolupráce dalších pamětníků, abychom si údaje doplnili. Víme např., že manželé Dokládalovi byli udáni jedním z příslušníků gestapa za to, že Matylda Dokládalová, dlouholetá cvičitelka a krajská náčelnice DTJ, vyvěsila rudý prapor zrovna naproti jeho bytu a volala přitom „... Lidičky, máme svobodu!“¹⁹⁵ O strážmistru Sedlákovi jsme se zmínili, že vedl delegaci Revolučního železničního národního výboru ze Smetanovy ulice na Dolní náměstí a přidávalo se k nim mnoho lidí. Tento zástup pak odzbrojil německá auta u kostela v Kratochvílově ulici?¹⁹⁶ Další český četník Vitásek a nadporučík městské policie Švehla byli nepochybně obviněni z toho, že uvěznilí své německé „kolegy“ na radnici. Jejich aktivita byla jistě i širšího rozsahu. Hynek Kokojan, který po dobu války pracoval, v ilegalitě, šel 1. května v uniformě majora čs. armády zajistit nacistu Menzela do továrny firmy „Zejda“, kde byl Kokojan zaměstnán.¹⁹⁷ O Slávku Motášovi víme, že byl již před válkou členem Svazu přátel SSSR a po dobu války aktivně spolupracoval v ilegálním hnutí. V roce 1945 vozil zbraně a potraviny do Hostýnských hor partyzánům. Zatčen byl však náhodou, protože byla u něho 1. května při tělesné prohlídce nalezena pistole.¹⁹⁸ Čestmír Sobola, doktor práv, vězněný nacisty v letech 1941—1944, převzal 1. května funkci vedoucího úředníka okresního úřadu jménem skupiny českých úředníků okresního hejtmanství.¹⁹⁹ Rudolf Klíma byl raněn u Optikotechny a později chycen se zbraní. Ze všech nejvíce byl mučen, takže do auta, které vezlo oběti do Lazců, nastupoval za pomoci druhých více mrtev nežli živ. Málo víme o Antonínu Královi, ale za zmínku stojí, že jde o otce partyzána Jiřího Krále, bojovníka ve Slovenském národním povstání, popraveného Němci 23. listopadu 1944 v Růžďce. Snad nejvíce bylo řečeno o Janu Machovcovi, který, podle svědků, nebyl mučen a nastupoval do auta v dobrém zdravotním stavu. Byl zřejmě od počátku svého zatčení jasně odsouzený na smrt. Zdá se, že se totéž stalo bankovnímu úředníku Josefu Zapletalovi, kterého si gestapo zaměnilo s majorem Jaroslavem Zapletalem, jedním z nejaktivnějších činitelů ilegálního ONV. V seznamu prý měli jméno J.

Zapletal, ostatní si už neověřovali a tak utratili život zcela nevinného mladého člověka. U mladého mechanika Hynka Šmolky z Optikotechny našla německá kontrola v kapse několik ostrých nábojů.

Až 12.—13. května bylo nalezeno místo poprav, tělesné pozůstatky zavražděných vyzvednuty ze země a převezeny do Přerova. 14. května v podvečer se konal mohutný pohřeb s tryznou v parku Michalově. Teprve později byl hromadný hrob přemístěn na městský hřbitov.

Frank tváří v tvář přerovskému zločinu

Jak jsme již v nedělním vydání předběžně oznámili, byla prokázána K. H. Frankovi účast na popravě neb umučení dvaceti přerovských občanů, kteří byli zatčeni přerovským gestapem 1. května 1945 pro účast na vzpouře proti Němcům. Ve čtvrtek dopoledne byla vyslýchána v trestní věci proti Frankovi poštovní úřednice Ludmila Koplíková z Přerova. Frank se zřejmě nepamatuje a takticky svádí vše na chaos tehdejších dnů.

K osvětlení svědectví přerovské úřednice Koplíkové uvádíme, že svědkyně měla nastoupiti 1. května 1945 v 21 hodin službu na meziměstské telefonní ústředně v Přerově. Pro vyhlášení stanného práva a zákaz procházení ulicemi Přerova po 20. hodině nastoupila službu již v 19.30 hodin. Celkově bylo málo hovorů, až po půlnoci volala Praha přerovskou služebnu gestapa. Koplíková z vlasteneckého citění odposlouchala StóřSSLÍSS?

rozhovor a slyšela, kterak se v Praze představil u telefonu sám

¹ K. H. Frank. Nechal se informovat o vzpouře českého obyvatelstva Přerova proti Němcům a když mu přerovský šéf gestapa hlásil, že asi 100 lidí táhlo průvodem s vlajkami městem, že byl zatarasen průjezd přes Bečvu a odzbrojování němečtí a maďarští vojáci, tázal se Frank, zda byly také oběti na životech. Gestapák hlásil zastřelení sedmi českých mužů, načež Frank nařídil pozatýkáni všech občanů, kteří měli na vzpouře účast a jejich zastřelení. Gestapák na to řekl Frankovi doslovně: „Das machen wir schon automatisch" (To děláme již automaticky). Přerovské svědectví bude navždy zapsáno v historickém procesu z K. H. Frankem, který do posledních minut německé nadvlády ukazoval českému lidu svou, nenávist.

H. FRANK MÁ VINU NA VRAŽDĚNÍ PŘEKOVANU.

Na žádost kolegy p. Ondřeje Motané, poš. tajemníka v Přerově, jemuž gestapáci u mučili syna, podávám tuto výpověď:

Dne 1. května 1945 jsem měla noční službu v meziměstské telefonní ústředně. Službu jsem nastoupila hned v 19.30 hod. místo v 21.00 hod., poněvadž od 20.00 hod. byl vyhlášen stanný právo v důsledku událostí, které se, sběhly odpoledne v Přerově. Hovorů nebylo mnoho, poněvadž telef. linky byly postupně zabírány německým vojskem. Mohla jsem tedy hovory dobře sledovati.

Většina hovorů se týkala odpoledních událostí. Hovory vedla policie nebo četnická stanice. Asi v 1 hodinu po půlnoci volala Praha a když jsem se ohlásila, bylo žádáno pro státní ministerstvo v Praze přerovské gestapo. Zapojila jsem žádaný hovor a stiskla příslouchací knoflík. V Praze představil se osobně K. H. Frank a striktním tónem žádal o spojení se šéfem gestapa. Když se žádaný ohlásil, vyzval ho K. H. Frank, aby mu podal podrobné hlášení o

puči, který se stal ; 1. května v Přerově. Gestapák mu hlásil, že asi 100 Čechů s prapory a trikolórami v průvodě pochodovalo městem, pokoušeli se odstranit s most přes Bečvu kamenné překážky, bránili cestě ustupující německé armádě a provolávali slávu Československé republice. : H. Frank se ptal, přišel-li někdo z německé policie nebo německých vojáků o život gestapák odpověděl, že nikdo, jen 8 civilních osob že bylo zabito. Dále se tázal K.H. Frank, kolik lidí gestapo zajistilo v souvislosti s pučem a když dostal odpověď, 16, zařval zuřivě do telefonu: »Jen šestnáct to je skandál!« Načež sípla a vytýkal přerovskému gestapu neschopnost udržet v městě pořádek.

Nařídil, aby ihned všechny kteří mají jakoukoliv účast na puči ještě během noci dali pochyťat, aby od těch, které již mají zajištěny, zvěděl další jména všechny aby popravili. K tomu gestap podotkl: »Das machen wir doch automatisch.« K. H. Frank ještě důrazně připomenul, že počet zajištěných musí mu být ohlášen do 8. hodiny ranní, jinak je činí odpovědnými za celý puč. Za chvíli po rozmluvě bylo slyšet, jak na ulicích jezdí auto. trvalo až do rána. Byla to hrozná noc. A nejhorší bylo, jsme nemohli ničemu zabránit a nikomu pomoci.

Koplíková Ludm., pošt. adj. Přerov